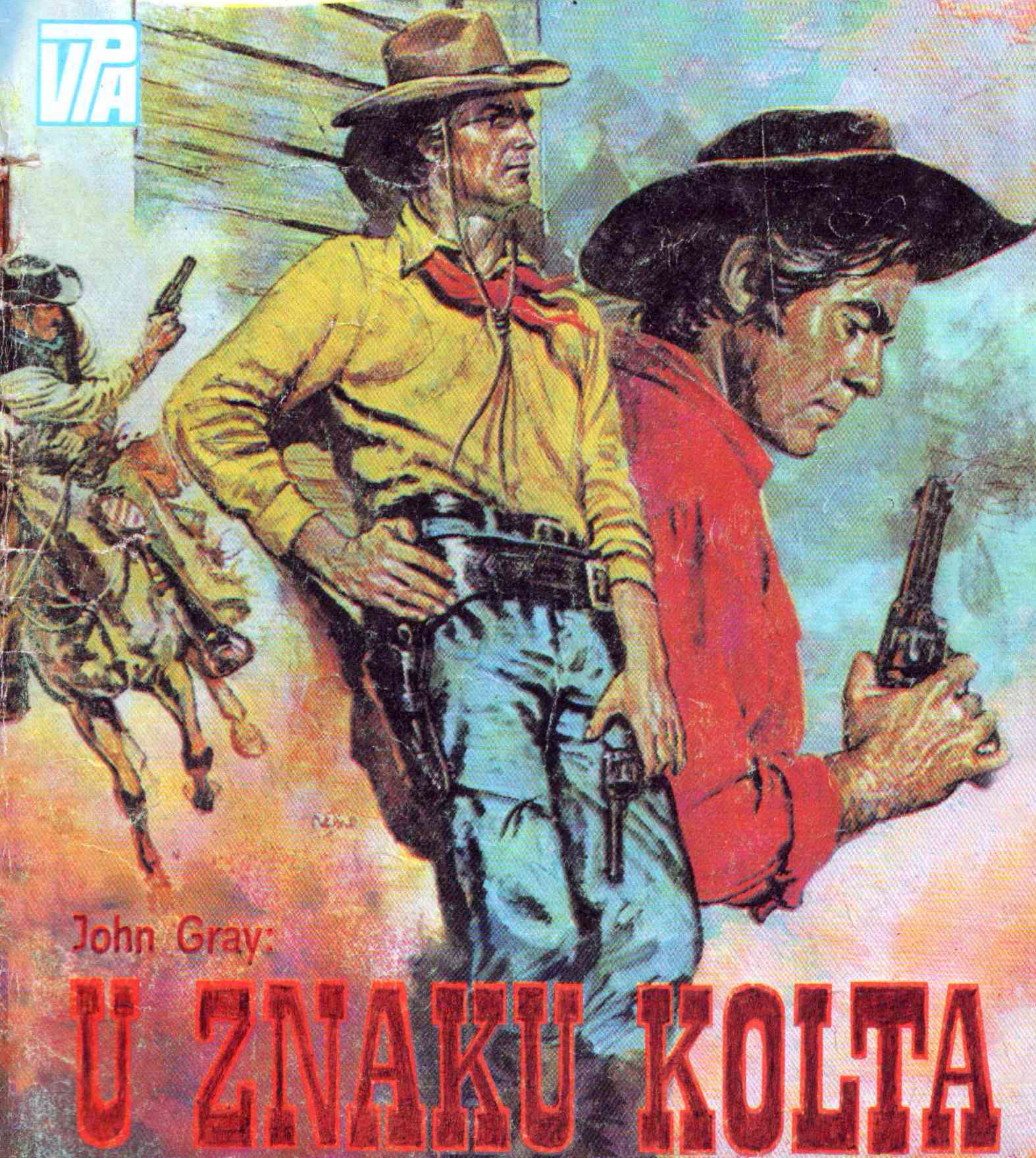

WESTERN ROMAN

LASO

cijena 150d broj 690

VIA

John Gray:

U ZNAKU KOLTA

John Gray

U ZNAKU KOLTA

Glavni i odgovorni urednik
MILIVOJ PAŠIČEK

Izdavač: SOUR »Vjesnik« (predsjednik Poslovnog odbora **Vjekoslav Koprivnjak**)
– RO Novinsko-izdavačka djelatnost, n. sol. o. – OOUR Informativno-revijalna izdanja, n. sub. o. (v. d. direktora **Božidar Radman**).

Tisak: RO Štamparska djelatnost SOUR »Vjesnik«, n. sol. o. – OOUR Novinska rotacija n. sub. o., OOUR TM n. sub. o. i OOUR Tisak revijalnih izdanja, n. sub. o.

Predsjedavajući Savjeta redakcije »Romani i stripovi«: **dr Ivan Krtalić**

Uređivački kolegij: **Ivica Bartolić** (graf. ur.), **Berislav Grabušnik** (graf. ur.), **Marija Jurela** (biblioteke »Super strip« i »Trag«), **Pavle Lugarić** (zamjenik gl. i odg. ur.), **Milivoj Pašićek**, **Ana Župan** (ljubavni roman).

Redakcija: **Sonja Dunduš** (daktilograf), **Ana Hrastović** (novinar), **Zdenka Jočić-Beck** (redaktor), **Pero Kvesić** (novinar), **Igor Mandić** (novinar), **Branka Ožegić** (teh. sur.), **Hrvoje Prčić** (novinar).

Tajništvo: **Sanja Popović** (tajnik), **Biserka Pupavac** (pomoćnik gl. urednika za ekonomske poslove).

Adresa redakcije, izdavača i tiskare: 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, tel. (041) 515-555 i 519-555. Telex 21 121 YU VSK.

JOHN GRAY: U ZNAKU KOLTA
Naslov originala: IM ZEICHEN DES COLTS
Prijevod: Julije Knežević
Recenzija: Nedjeljka Paravić
Copyright: Pabel Verlag
Laso 690 izlazi 3. 1. 1987.

I

Sjene kliznu kroz noć. Hladni sjeverozapadni vjetar zviždio je dolinom South Forka i šibao golo grmlje. Bilo je hladno. Nebo je bilo prekriveno oblacima prepunim snijega. Kristalići leda sipili su po ljudima što su gazili dubokim snijegom: petorica. Došli su sa sjevera.

Bili su mršavi, iscrpljeni, iznureni. Svatko, na kraju svojih snaga. Pa ipak ih je nešto pokretalo naprijed.

Vjetar im je šibao lica. Osjećali su boli, ali nikome ni glas nije sišao s usana. Udovi su im se kočili od ledene hladnoće. Kretali su se sasvim mehanički. Upravo kao da su već odavna zaboravili cilj što su ga jednoć imali. I tako su stigli u dolinu South Forka: blijedi, očajni, bliži smrti negoli žvljenju. Ipak, nisu odustajali.

* * *

Jedan se spotakne i padne cijelom duljinom u snijeg. Nedohtajalo mu je snage da ponovno ustane. S raspucalih mu usana siđe promuklo stenjanje. Ostane nepomično ležati u snijegu. Teško je disao. Potom se odvaži na grčeviti pokušaj ustajanja.

Drugi zastanu. Jedan procijeđi neku kletvu kroza zube. Dvo-

jica priskoče, sagnu se i pridignu paloga. Premda i sami slabi, povuku ga za sobom.

Rijeka je u mraku sjala nekim mutnim sjajem. Sive su sante leda plutale vodom i treskale jedna o drugu. Iz noći se pred ljudima pojave neke sjene. Odjednom se iz mraka izdvoje obrisi masivne, visoke, čvrsto građene zgrade.

— Farma! — strpljivo će jedan od njih.

— Tu smo. — Glas mu je lagano podrhtavao. — Gospode... uspjeli smo!

Ljudi uđu u dvorište. Smrznuti im je snijeg škripao ispod izrupčanih čizama. Ljudi si promuklim glasovima došapnu nekoliko riječi. Zatim zastanu pokraj praznoga obora.

U stambenoj se zgradi upali svjetlo. Snop padne kroz prozor na snijeg. Potom provire cijevi sačmarice. Škljocnu kokoti. Prasak na trenutak prekine zavijanje vjetra.

— Stooj? Tko je? — Čovjek ostane u sjeni vratiju.

Nadomak vratima sada se otvori prozor, pojavi se cijev karabina »sharps«.

– Odgovorite! Pucat ćemo!

– Oče... – poviče jedan od stranaca. Načini nekoliko nespretnih koraka u smjeru kuće.

– Oče... – poviče ponovno.

Nekoliko je trenutaka vlada la tišina. Zatim se otvore vrata... sasvim: izide neki čovjek.

Bio je visok i širok poput hrasta. Prosjeda mu je kosa uokvirila četvrtastu glavu, tako da je djelovala poput lavlje grive. U desnici je držao dvocjevku, a u lijevici petrolejku. U hladnoći je njegov dah stvarao bjelkastosivu maglicu.

Sjenovite prilike na dvorištu se ni ne pomaknu. Čekali su onako umorni i spuštenih ramena. Svjetlo svjetiljke sada padne na otrcane, sive uniforme, koščata lica, upaljene oči...

Vojnici Konfederacije, izglednjeli, gnjevni, prepuni nepovjerenja. Čovjek sa sačmaricom zastane. Ne reče ni riječ.

– Oče...

Stari oslušne. Svijetle mu se oči suze. Pokušavao je proniknuti u tamu, prepoznati lica stranaca.

– Oče... zar me više ne poznaješ?

Štrkljava se prilika sada nesigurnim koracima pokrene prema starcu.

Vojnik je bio prljav i neobrijan. Oči su mu duboko upale u duplje, smrzavao se u uniformi, očito prevelikoj za njegovo omršavjelo tijelo.

Nestane cijev one puške na prozoru. Nekoliko trenutaka kasnije na vratima se pojavi druga prilika. Također visoka, širokih ramena, mršava.

Stari je u dvorištu promatrao vojnika s nevjericom u očima. Lagano zaklima glavom ne od-

vraćajući pogled, zatim reče promuklim glasom:

– Steve? – prozbori kao da ne može povjerovati, no ipak spusti cijev puške. – Gospode, Steve... sine moj...

– Da, oče. – Vojnik otetura do staroga rančera Jessupa Fairfielda. Glas mu se gušio. Podigne mršave ruke umalo se ne spotakavši, posljednjom snagom stigne do staroga i padne mu u zagrljaj.

Zatim se odmakne. Stajali su sučelice. Iz očiju uniformiranoga su se slijevale suze.

– Oče... – prošapta ponovno.

– Kod kuće si, Steve – reče rančer i stisne mu ruku.

Drugi su vojnici još uvijek stajali u snijegu onako ukočeni, smrzavajući se, nepomično kao da su ukopani.

Truck Fairfield, najstariji sin, sada također izide i pruži bratu ruku.

– Odakle dolaziš, brate? Zar je rat već završio? Ovih smo se dana naslušali nekih divljih glasina. Bogzna što je od toga istina... ali posvuda se priča. – Zaklimavši glavom, ponovno pogleda brata. – Nebesa... Steve, ta čovjek te jedva prepoznaje...

– Tri godine... – vojnik umorno strese glavom. – Tri sam godine sudjelovao. Među drugovima, koje sam doveo, imao nekih koji su se borili i dulje. Rat još nije završen. Ovdje smo upravo zbog toga.

– Zar ste napustili jedinicu?

– Truck Fairfield nabere čelo.

– Jesmo.

Na tren zavlada šutnja. Braća izmijene nijeme poglede, starac zgrči šaku oko kundaka sačma-

rice. Kostí zapešća probljede.

Bjegunci! pomisli Jessup Fairfield. Zaboga, pa to su mahom bjegunci. I moj sin Steve je među njima.

— Slijede li vas? — zapita starac otežući.

— Ne znamo.

— Udite! — Jessup Fairfield se napola okrene. — Govorio sam ti da ne smiješ obući sivu uniformu, Steve. Bilo je to prije tri godine. Da, tada sam ti kazao...

— Kazao si mi oče — prizna mladić.

— Ali nisi me poslušao! — zlovoljno će starac. — Nisi učinio što sam ti kazao. A mogao si si uštedjeti mnogo štošta.

— Jesam, oče.

— Uđi sada s drugovima u kuću. Dobit ćete sve što vam je potrebno. Potom će vas Truck odvesti u Brasadu. Tamo ćete se moći sakriti.

Rančer i najstariji sin su sumorno promatrali vojnike. Spotičući se, zakoračaju prema kući.

— Pogledaj ih, Truck — reče starac sinu. — Hrpa jada. Svi izgledaju tako. I takvi ljudi žele pobijediti u ratu. Ludost je to, Truck! Prava ludost!

— Pet bjegunaca! — Truck Fairfield strese glavom. — Mogli bismo imati nevolja... grdni nevolja.

— Brat ti je među njima — reče rančer i okrene se. — Zar zaboravljaš da je i tvoj brat Steve među njima? — Teško uzdahne. — Rat je izgubljen. Glupan je svaki koji dopusti da ga natjeraju pred topove Yakeeja, Truck! Nismo htjeli taj rat. Mi Fairfieldovi ga nismo htjeli, a Steve je bio lud: stavio je uni-

formu na sebe. Bio je dijete, Truck. Bilo mu je osamnaest godina. A sada je čovjek, Truck. Sada se snalazi i zna da je za bludio. Ratuju samo ludaci i djeca, Truck... razumiješ li me? Pomoći ćemo Steveu i drugima.

— Hoćemo — polagano će Truck. Zatim ispljune. — Prokleti rat! — Iza vojnika uđe u kuću.

U prostoriji za boravak je sada gorjelo svjetlo. Edna Fairfield, snažna sjedokosa žena, stajala je pokraj kamina. Preko ramena je prebacila pokrivač što su ga očito satkali Indijanci.

— Majko...

Steve Fairfield potrči k njoj, zagri je. Žena se borila sa suzama. Vojnici sjednu na stolice i klupe. Drhtali su od hladnoće. Na snijegu su im promočile tanke uniforme i djelimice se opet smrznule. Još su uvijek bili nepovjerljivi. Nemirno su se ogledavali, trzali bi na svaki šum.

— Steve! — Na vratima susjedne prostorije se sada pojavi djevojka. Djelovala je blijedo i sneno. Oči joj odjednom zasjaju. Potrčli k bratu, zatim plašno pogleda ljude u mokrim, prljavim, otrcanim uniformama.

— Ljudi će dobiti kave, slanine, mesa i kruha... neka pojedu koliko god mogu. — Jessup Fairfield se teška koraka pokrene prostorijom. Kimne ženi. — Požuri! Moraju odavde odmah poslije jela. Truck će ih odvesti u Brasadu.

— Zar i Stevea?

— I Stevea. Mora se sakriti, kao i drugi. Pronadu li samo jednoga, svi smo propali.

Edna Fairfield uzme svoju kćer za ruku i povuče je u ku-

hinju. Truck čučne pokraj kamina i raspiri vatru. Vjetar je zavijao oko zgrade, uvlačio se u dimnjak.

— Dat ćemo vam odjeću. — Rančer izvuče vrećicu s duhanom iz ormara i baci je na stol. Vojnici se bace na nj kao da im je tko dobacio vrećicu zlata. — Vaše ćemo uniforme spaliti.

— Zar putem niste zapazili progonitelje? Turck pride svom bratu. — Gospode... ta morate nešto znati. Radi se o vašim glavama.

— Nikoga nismo vidjeli. Možda nas slijede, a možda i ne. Ništa nije sigurno... ponajmanje ovih dana.

Truck Fairfield se okrene i pride k prozoru. Nemirno je pogledavao u noć. Vjetar postane jači. Dolinom je pronosio raspršeni snijeg, sve do obala South Forka. Struja je još uvijek nosila velike sante leda, što su se uz buku i škripanje sudarale sa stupovima drvenoga mosta upravo kao da ga namjeravaju srušiti.

— Kako je napolju, na fronti?

— Rančer sjedne za stol i upitno pogleda vojnike.

— Pogledaj nas i znat ćeš. — Steve Fairfield pogleda oca u oči. — Svakoga se dana čitaju proglasi predsjednika. No od toga čovjek nije sit. Kruh nam je pljesniv, brašno crno, meso žilavo... a često nemamo upravo ništa.

— Rekao sam ti da ne ideš. Kazao sam ti to još onda kad si se vratio iz Crowella s obavezom na službu. Kako dugo već putujete?

— Otprilike tjedan.

Edna i Harriett Fairfield opet uđu. Stave na stol čađave kante

s kavom, zatim je uliju u limene lončice. Vojnici pohlepno dohvate lončice i izliju sadržaj u se. Na lončićima zagriju promrzle prste, a kada se prostorija ispunila mirisom pečenja, prenu se iz letargije.

— A što nova ima ovdje? — Steve pogleda oca.

Starac ogorčeno strese glavom.

— Rat će nas sve uništiti. Nitko više ne radi na rančevima i farmama. Stoka se zavlači u Brasadu. Zemlja propada, a Apaši to iskorištavaju, jer su mladići većinom u vojsci. Opet se često viđaju dimni znakovi na nebu. Poslije toga je u ovom kraju uvijek po jedan ranč manje.

Žene opet uđu. Unesu tignjeve s pečenom slaninom, zatim šunke i kruh. Sada više nitko nije govorio. Vojnici su doslovce trpali u sebe vruću slaninu, zatim su progutali šunku gotovo je ne sažvakavši, da bi je na posljetku dobrano zalili kavom. Vladali su se poput mjesečara koji se boji buđenja... ni oni se nisu htjeli probuditi prije nego što jelo nestane sa stola.

Rančer ih je promatrao. Na posljetku ustane i zakorača prostorijom.

— Dopuštaju da se vi, jadnici, zadavite u glibu, i to je prava sramota.

Truck Fairfield se okrene od prozora, pođe k ormaru, izvadi svoj pojas s oružjem i opase ga. Edna i Harriett Fairfield su već odabrale odjevne predmete za vojnike.

— Napolju je mirno — reče rančer.

— Gdje su Jerry i Denver? — žvačući zapita Steve. Savije ci-

garetu i ulije još kave u lončić.

Majka mu pride, pomiluje ga po čelu i prošapta:

— Moj mladiću, kako je lijepo što si opet ovdje!

— Braća su ti odjahala u Thailiju. Namjeravali su se vratiti predvečer. Zacijelo ih je spriječio vjetar i visoki snijeg.

Prostorija se ugrijala, postalo je toplo. Vatra je živo plamsala u kaminu. Smolasti su čvorovi praskali u žaru, iskre su skakale. Zavijajući bi se vjetar pokadšto uvukao u dimnjak i potisnuo dim u prostoriju.

Truck Fairfield izvuče kaput od bizonjega krzna iz ormara.

— Odmah se presvucite i dođite sa mnom — reče Truck. — Uzmite nešto hrane. Ti se snalaziš u Brasadi, Steve. Idućih ćeš dana morati pripaziti da nitko ne zabludi. Ja ću vam svaka dva dana donositi hrane.

— Kako ćemo dugo ostati tamo? — tiho zapita jedan vojnik. Velikim očima odmjeri Fairfieldove. Bio je mlad, možda kojih osamnaest godina. No rat mu je usjekao u lice gotovo staračke brazde.

Truck Fairfield slegne ramenima.

— Bogzna kako dugo. — Lice mu ostade zatvoreno. — Pobjegli ste od rata. Sada se molite da vas rat ne sustigne još jednom...

Steve Fairfield upitno pogleda brata. No Truck ne reče više ni riječi.

II

Na hladnoći se konjima pušilo iz dlake. Ledeni su se kristalići poput ukrasa na božićnoj jelki hvatali za krznene ovratnike prašinasto sivih vojničkih

kaputa što su ih imali jahači. Od oštrog su im vjetra pocrvenjela lica. Snijeg je škripao pod kopitima konja.

Odjeknu oštri glasovi. Poput udaraca bičem, zapovijesti raspavaju tišinu noći.

Neki čovjek iziđe u dvorište ranča. Imao je pušku. Pošto je prepoznao vojnike, stavi ruku na slijepoočicu u znak pozdrava. Kapetan potjera konja prema njemu, nagne se iz sedla i kratko kimne.

— Jeste li sami na ranču?

Starac kimne.

— Jesmo, gospodine. Sam sam na tom ranču sa ženom i kćeri. — Ponosno se nasmiješi.

— Moja tri sina nose istu uniformu, kao i vi, gospodine. Jedan je čak kapetan, drugi narednik. Bore se u prvim redovima za slavu Juga, gospodine... protiv prokletih Yankeeja!

Žena se pojavi iza njega u okviru vratiju. Kimne vojnicima. Rančer okrene glavu.

— Stan je već dobio tri odlikovanja, zar ne, Anne? I svaki ima medalju za hrabrost. — Stari opet pogleda kapetana. — Zovem se Johnson, kapetane, Abraham Johnson.

— Kapetan Banks, Treća tek-saška konjica. — Časnik dotakne obod šešira. Smrzavajući se zadigne ramena. — Mislim da poznajem kapetana Johnsona, vašega sina, gospodine. Johnsonovi su rodoljubi.

— Tako je, kapetane. Zalažemo se za stvar Juga. Mi Teksašani nećemo nikada dopustiti da nas Yankeeji pokore. — Stari nevoljko ispljune. — Nikada, zar ne, Anne?

— Kako ti kažeš, Abe — reče žena i kimne. Kosu je na zatilj-

ku povezala u teški čvor. Ne zaboravi da su Buck i Uvalde također dobili dva odlikovanja, Abe.

— Svaki od naših sinova ima odlikovanje. Dobri smo Teksašani, kapetane.

— Tražimo bjegunce, gospodine Johnstone. — Časnik se objema rukama osloni o rog sedla. Konj mu tiho zanjšti. Žvale zvecnu. — Već više od tjedan dana tragamo za petoricom bjegunaca.

— Pakao neka proguta sve koji se neće boriti za Jug do posljednje kapi krvi! — prokune stari. — Mene nisu htjeli uzeti zbog starosti. Javio sam se dobrovoljno, kazao sam neka me bace na frontu. Bjegunci... — Ispljune. — Izdajice... ušljivi izdajice! Ima i takvih... Kukavice koji svoj bijedni život stavljaju ispred slave svoje zemlje!

— Izgubili su se negdje u ovom kraju, gospodine Johnstone. Jeste li što primijetili?

Stari je šutio. Čak se i ujede za donju usnu. Zatim se okrene k ženi.

— Probudio sam se prije dva sata. Sjećaš li se? Iz dvorišta smo čuli neke šumove.

— Šumove? — Oficir napeto oslušne.

— Tako je... Ali kad smo pogledao, nikoga nije bilo. A nisam tako lud da bih za takvih vremena noću izlazio napolje. Čovjek nikad ne zna što se događa, tko se skita ovuda...

Kapetan potjera konja i projaše dvorištem ranča. Ogleda se i naposljetku zauzda životinju pokraj staje.

— Tragovi stopala! — Okrene se. — Naredniče, osigurajte tragove! To su bili ljudi.

Rančer opet prokune:

— Bjegunci... — procijeni nevoljko kroza zube. — Zapadno odavde se nalazi ranč Fairfieldovih, kapetane. Fairfieldovi su prokleti prebjeglice, kažem vam! Sasvim im je svejedno što će biti s Jugom. Sinovi su ostali kod kuće, ne bore se za Teksas. Samo je jedan otišao u vojsku. Ali stari Fairfield uvijek govori protiv rata, pa i protiv Juga. Kažem vam, gospodine, taj bi mogao čak i sakriti bjegunce! Takav je čovjek. Nisam li u pravu, Anne?

— U pravu si, Abe — suglasi se žena.

— Fairfield? — Kapetan se opet nagne naprijed. — Ne poznajem ovaj kraj. Potječem iz okolice Colemanana. Rekoste, dakle, da u ovom kraju postoji ranč koji pripada Fairfieldovima?

— Da, u smjeru zapada.

— Jedan od bjegunaca se preziva Fairfield. — Kapetan nabije šešir dublje na čelo. — Steve Fairfield.

— Steve... — stari se podrugljivo nasmije. To je on. Jediní Fairfield koji je imao dovoljno hrabrosti da na sebe stavi uniformu. Poznajem ga. Eto, sad je izdao Jug. To je sasvim nalik na njega. U toj obitelji to nije nikakvo čudo! — Oči starca zasjaju. — Onda nećete morati dugo tražiti, kapetane. Steve Fairfield je na ranču, to je sigurno kao »amen«¹ poslije molitve! Potrebno je samo da odjašete onamo i izdimite ono gnijezdo. Ti izdajnički psi nisu vrijedni da žive na teksaškom tlu!

Kapetan okrene glavu.

— Kamo vode tragovi, naredniče?

— Prema zapadu, gospodine. Ispuštajući zrak, kapetan zavijedi.

— Koliko je udaljen Fairfieldov ranč?

— Četiri milje, kapetane.

— Hvala vam, gospodine Johnson. — Oficir opet dotakne obod šešira. — Ako vidim vašega sina, prenijet ću mu vaše pozdrave.

— Puno sreće, kapetane. — Rančer se okrene i otkorača u kuću. Stane pokraj žene, zatim počnu zajedno promatrati sputhodnju što je izjahala u noć. U očima mu se pojavi sjaj hladan poput snijega.

— Bjegunci... — promrmlja s prizvukom prezira u glasu. — Zamisli samo, Anne: Bjegunci u našem kraju... a Steve Fairfield je među njima!

— Pa zar je to čudo, Abe? — Žena se očito smrzavala. Uvuče ramena.

— Nije. — Stari strese glavom. — Bjegunce strijeljaju — reče polagano. — Tako je to. Strijeljat će i Stevea Fairfielda ako ga uhvate. Možda će drugi nešto naučiti od toga. I pravo je da se to dogodi Fairfieldovima.

Žena je šutjela. Starac zatvori vrata kuće.

* * *

Jahali su po vjetru što je zavijao. Smrznuti je snijeg prskao ispod kopita konja. Stignu na South Fork i punim trkom pojure preko mosta. Topot kopita je muklo odjekivao na smrznutim daskama. Na drugoj strani mosta se rasprše i pojure u smjeru ranča...

U kući je gorjelo svjetlo. Pojavi se nekoliko prilika. Skliznu dvorištem u smjeru staje. Slije-

dio ih je visoki čovjek, širokih ramena. Na sebi je imao dugački kaput od bizonjega krzna.

Tada se iz tame pojave sjene... kao da ih je ispljunuo sam pakao. Vrijeme je, čini se, zastalo.

— Vojnici! — poviče Truck Fairfield u divljem uzbuđenju. — Dolaze vojnici! — Pokaže naprijed i zastane kao ukopan. Obuzme ga užas.

— Neee! — poviče osamnaestogodišnji Fats Lander. — Nee, nipošto... — Glas mu se prelomi. Zadrhti od straha, u paničnom očaju nije znao što da radi.

— Idite! — zagrmi Truck Fairfield. — Brže... za kuću! Brže... za sto metara počinje Brasada. Pokrenite se, do vraga!

No ljudima kao da se olovo uvuklo u udove. Pokrenu se. Očito su htjeli potrčati, no panika ih je savladala.

Potrče kroz snijeg razmišljajući samo o tome kako žele preživjeti, izmaći smrti... Ali nisu imali nikakvih izgleda. I znali su to unatoč tome što su očajnički bježali... bježali do posljednjeg trenutka...

— Stooj! — poviče neki reski glas. — Stani...

Nekoliko trenutaka kasnije vojnici dojure u dvorište ranča. Kopita konja uzvitlaju oblak snijega koji ovije jahače. Zatim prasne hitac i nadglasi zavijanje vjetra. Tane udari u zid kuće. Bjegunci zastanu kao da su uzeti, podignu ruke uvis. Mladi Fats Lander zajeca. Stane se savijati i cviliti kao da je sišao s uma.

— Ne miči se!

Škljocnu zatvarači karabina „spencer“. Vojnici su se rasporedili u dvorištu tako da su mo-

gli zasuti vatrom svaki njegov kutak. Jedan konj zarže. Oštri sjeverozapadni vjetar je povlačio kapute vojnika.

Jessup Fairfield iziđe iz kuće. Širok, snažan, ponosan, uspravan. Bez straha pogleda u grla cijevi što su se usmjerile u nj.

Koža sedala je škripala. Kapetan sjaše, skine dugačke, žute konjičke rukavice i drvenim pokretima zakorača dvorištem. Zastane na nekoliko koraka ispred Jessupa Fairfielda.

Mladenačko mu je lice bilo kao da je u kamenu isklesano. Rančer je njegovo neprijateljstvo osjećao gotovo tjelesno. Iz očiju mu je sijevala neka hladna vatra.

— Gospodin Fairfield? — Krajićci kapetanovih usana prezirno trznu.

Rančer je šutio. Polagano odmjeri čovjeka koji mu je stajao sučelice. Oficir raskopča kaput i zatakne palce za široki pojas s oružjem. Netremice je promatrao rančera.

— Imate bjegunce na ranču, gospodine! Rat je. Znate što to znači. Zbog toga morate odgovarati, gospodine Fairfield. — Kapetan se lagano zanjše na potplatima. Zatim se okrene i pogleda svoje ljude.

— Sjaši! Naredniče, uhitite bjegunce! — zapovjedi.

Uniformirani iskliznu iz sedla i požure k bjeguncima. Nije dan od potonjih više nije nosio uniformu. No to je sada bilo svejedno. Bili su to vojnici koji su napustili svoju jedinicu. Samo je to bilo važno.

Pravi zid pušćanih cijevi se usmjeri u njih. Zatim im priđu dva novaka i trgnu ima oružje

iz korica. Snažni narednik pre-križi ruke na grudima.

— Uhićeni ste! — objavi.

Dograbe ljude i odvuku ih ka kući. Otimali su se, vikali, udarali oko sebe.

Rančer je zagriženo šutio i promatrao. Truck Fairfield zgrči šake.

— Pristojno postupajte s mojim bratom! — propuše ovaj. — Zar ne čujete? Postupajte s njime pristojno! — Priđe kapetanu koji očito nije bio stariji od njega. Pri tome nije izbjegavao probadajući pogled časnika.

— Zapovijedite svojim ljudima da mi ne tuku brata, gospodine! — reče polagano i prijeteći. — Upozoravam vas, gospodine!

— Ja sam kapean Konfederacijske armije! — izdere se oficir. — Izvolite me tako i oslovljavati!

— Govno ste! Tu, na našem ranču, nema kapetana, generala, niti predsjednika. Tu su samo jednostavni ljudi, razumijete li, gospodine? — Truck Fairfield načini još jedan korak k čovjeku i lagano se nakloni. Desna mu se ruka spusti na kolt u koricama. Prsti mu se zgrče oko drške revolvera.

— Pobrinite se da mi više ne tuku brata, ili ću vas trenutačno ustrijeliti, gospodine!

— Zar ste s uma sišli, čovječe? — Kapetan problijedi. — Izvest će vas pred ratni sud.

— Ne vjerujem — reče Truck Fairfield. Kako vam pada na um da s vašom ophodnjom upadate na naš ranč poput kakve razbojničke družine, he?! Odakle vam pravo? Kako to da niste na bojištu? Zar možda na našem ranču branite Teksas?

— Nemate pravo da se tako izražavate! Iznenadio sam vas. Sakrivali ste bjegunce. Ogriješili ste se o ratno pravo koje zahtijeva da takav zločin bude kažnjen.

— Ne znam ni za kakve izbjeglice! — zagrmi Jessup Fairfield. Raskoračio se u svjetlu što je ispadalo kroz otvorena vrata kuće.

— Prije nešto više od tjedan dana dezertirao je vaš sin s ovom četvoricom. To je zločin, gospodine Fairfield — reče kapetan. — Imam uhidbene naloge za te ljude. Već su osuđeni. Kao nadležni oficir opunomoćen sam za izvršenje.

— Što to znači?

— To znači da će bjegunci biti strijeljani na licu mjesta. — Časnikov je glas bio oštar. Uhićeni problijede.

Nekoliko trenutaka je vlada la šutnja. Truck Fairfield čujno udahne.

— Uzjašite i nestanite! — Načini još jedan korak ka kapetanu i dohvati ga ljevicom za ovratnik. Polagano procijedi kroza zube: Čuj me, braco, dovoljno si se izvikao na našem ranču! Sada ćeš nestati odavde. Kažeš li još jednu riječ, prvi ćeš tu biti pokopan!

— Ostavite me! — propuše kapetan. — To će vas skupo stajati, Fairfield. Ostavite me!

Udari desnom šakom i pogodi Trucka Fairfielda. Mršavi čovjek ustukne za korak i prigušeno se nasmije. Zatim podigne ljevicu i pogodi kapetana.

Čovjek izgubi ravnotežu, zastenje i padne poledice.

Fairfield trgne kolt iz korica i podigne ga. Usne mu se spoje u usku crtu.

— Truck! — Očev je povik uslijedio prekasno. Truck Fairfield se naglo okrene. Ugleda vojnika u sivoj uniformi. Čovjek je razrogačio oči, lice mu je bilo iskrivljeno. Krabin je dohvatio za cijev i podigao ga na Trucka Fairfielda.

Rančerov sin nije mogao izmaći. Pokuša, no kundak puške mu izbiје revolver iz ruke. Oružje odleti visokim lukom i padne u snijeg. Teški udarac pogodi Trucka Fairfielda uz zlobšake. Krikne i ustukne.

— Ščepajte ga! — poviče kapetan iza Truckovih leđa. — Ščepajte prokletnika!

Truck se okrene. Zapazi nekoliko vojnika kako nasrću na nj. Tada ga s leđa pogodi udarac kundaka.

Truck zatetura, spusti se na koljena, odupirući se nekom crnom velu što se spuštalo na nj.

Prasne hitac. Truck Fairfield krikne. Krv mu je potekla iz lijeve šake. Osjeti silnu bol. Zastenje, padne, još se jednom pokuša pridići... no neke se ružičaste sjene stanu spuštati na nj. Čuo je prigušeni glas oca i vrištavi glas kapetana. Potom ga opet pogodi kundak i sruši u snijeg.

Teško dišući, časnik ustane. Od kuće dotrči stari rančer i klekne na snijeg pokraj sina.

— Što ste to uradili? — poviče glasom što se lomio. — Što ste to uradili? Edna! Dodi, Edna! Donesi povoje. Požuri... inače će iskrvariti! Truck! Gospodine, Truck! Gospodine, Truck... — Sjedokosi čovjek se napola uspravi. Izbrazdano mu se lice iskrivi. Optužujućim pogledom pogleda časnika u sivoj uniformi. — Pucali ste u mojega sina!

Svinjo! – Zabaci glavu i pogleda vojnike što su stajali oko njega. – Psi! – poviče. – Odvratni psi!

Vojnici su stajali kao da su uzeti. Iz kuće dotrči Edna Fairfield. Harriett ju je slijedio jecajući. Djevojka donese bocu s barutom.

Truck Fairfield je šuštao dišao. Još je uvijek bio bez svijesti. Snage nije imao.

Rančer istragne djevojci bocu s barutom iz ruku. Otvori je i naspe na ranu crni barut gruboga zrnja. Zatim izvadi šibicu iz džepa i zapali je na noktu palca.

Vjetar ugasi plamen. Rančer prokune. Drugom šibicom zapali barut. Lizne plavkasti plamen. Jednak se miris razlegne zrakom.

Ranjenik se propne i krikne. Zatim opet padne u snijeg. Dršćućim rukama mu Edna Fairfield previje šaku.

Snijeg sada zaškripa pod tvrdim potplatima čizama. Jessup Fairfield podigne četvrtastu glavu. Bijeli mu pramenovi padnu na čelo.

Pogleda kapetana. Mržnja mu sjevne iz očiju. U bespomoćnom očaju zgrči šake.

– Pogledajte što ste učinili! Pogledajte samo...

Casnik teško proguta. Zatim progovori. Glas mu je zvučao tvrdo.

– Pružili ste otpor. To ćete okajati! – Napola se okrene. – Naredniče, Jessup Fairfield i njegova obitelj su uhićeni. Pobrinite se za ranjenika. BjeGUNCE postavite uza zid kuće. Neka im ruke vežu na leđa i stave po-voj preko očiju!

Narednik šutke pozdravi i propisno se okrene.

– Psi! – poviče Steve Fairfield. – Prokleti psi...

Propne se u zahvatu dvojice vojnika. Smrtni mu je strah dao natprirodnu snagu. Stane nogama udarati oko sebe, istragne se i obori jednoga vojnika. Drugi mu pritrčase.

Pogodi ga težak udarac. Učini mu se da će ga bol doslovce rastrgati. Odjednom osjeti gorki okus u ustima i pomisli da će povraćati. Suze mu poteku iz upaljenih očiju. Pogled mu se zamuti. Dok su ga vukli k zidu kuće i zatim vezali, nije se više mogao braniti. Remen mu se zasiječe u zglobove. Potom mu stave rubac preko očiju. Pokušavao je izmicati glavom, no to mu nije koristilo.

Njegovi drugovi nisu prošli ništa bolje. Nekoliko trenutaka kasnije svi su stajali poredani uza zid kuće. Lagano su se njihali, nisu više mogli ni misliti od straha. Ali nijedan se nije usudio ni pomaknuti. Ne bi od toga bilo nikakve koristi. Ništa više nisu vidjeli, iščekivali su smrt. Mladi Fats Lander je jecao, mrmljao je preda se. Neki se mršavi kaplar molio, drugi su šutjeli.

– Nemojte! – poviče Jessup Fairfield. Uspravi se pokraj Trucka. – Ne smijete to uraditi. Ne smijete...

Neki vojnik podigne pušku sa sasvim bezizražajnim izrazom lica i usmjeri je u rančera.

Edna Fairfield sakupi svoju dugačku suknju. Bila je blijeda poput snijega kojim je žurila. Potrči ka kapetanu Južnih Država, zastane tik ispred njega i

pogleda ga. Obrazi su joj gorje-
li.

— Zašto ubijate mojega sina? Zar nije dovoljno što ste jednog-
ga ranili? Pa tko ste vi... zašto
umišljate da ste gospodar nad
životom i smrću? Pa što vam je
učinio moj sin? Zašto si prisva-
jate pravo da ga strijeljate? Sa-
mo je konačno došao k razumu.
Uvidio je da je taj rat besmislen,
kao i svaki drugi. Zar je to zlo-
čin?

— Vaš sin je izdao Jug i Armi-
ju, gospodo. Za mene je važno
samo to. Bjegunce kažnjavaju
smrću. Rat je. Svejedno mi je što
vi o tome mislite. Vaš drugi sin
nije smio pružiti otpor, no pru-
žio ga je i zbog toga je otvorena
vatra. Ništa vam više ne mogu
reći, gospodo. Sve što se tu do-
gađa, osnovano je na zakonu. —
Teško je disao. — Dok sve ne
prođe, uđite u kuću. Poslije će
vas pozvati.

— Ubojice! — prošapta žena
i pljune pred čovjekom.

Kapetan problijedi. Crte lica
mu se zgrče.

— Znaite da ste uhićeni, go-
spodo. Ponašajte su u skladu s
time!

Okrene joj leđa. Bespomoćno
je stajala iza njega zgrčenih ša-
ka. Mogla bi vikati, proklinja-
ti... pa ipak sve to ne bi ništa
koristilo.

— Dodi Edna! — Glas Jessu-
pa Fairfielda je zvučao priguše-
no, monotono. Raskoračio se
pokraj Trucka, najstarijega si-
na, koji je još uvijek bio bez svi-
jesti.

Žena mu odjednom zatetura.
Obuzme je slabina. Lice joj se
ukoči poput krabulje. Prepun
mržnje posljednji pogled pogo-
di časnika. Potom nesigurna

koraka pride k mužu i nasloni
mu glavu na rame. Jessup je
ogrli rukom.

Harriett Fairfield pride k Ste-
veu. Približavala mu se oklije-
vajući i plaho. Nitko je u tome
nije spriječio. Sada joj poteknu
suze. Zastane pred bratom.
Premda je nije mogao vidjeti,
osjetio je njezinu blizinu. Šutio
je.

— Steve... — prošapta Har-
riett sasvim promuklo. Uzme ga
za ramena, pomiluje ga po licu,
pripije se uz njega. Zagrlji ga. —
Ne smije te ubiti, Steve. Neću to
dopustiti... — Riječi su joj sila-
zile s usana poput divlje bujice.
Zatim joj zamre glas. Zajeca.

Podi, Harriett! — reče Steve
Fairfield. — Molim te, podi! Ta-
ko mi je još teže. Ništa se ne
može izmijeniti. Osim nekolic-
ne, svi su poludjeli u toj zemlji.
Većinu je rat lišio razuma.
Ogriješio sam se o njihova pra-
vila i uhvatili su me. Odmah
sam se u početku izložio opa-
snosti. Mi Fairfieldovi smo uvi-
jek stajali iza onoga što smo
uradili. Ni sa mnom neće biti
drukčije. Podi sada!

Ali nije odlazila. Grčevito se
uhvatila za nj.

Nije ni čula čvrste korake u
snijegu što su joj se približavali.
Dvije je snažne ruke dohvate s
leđa i odvuku je od Stevea. Dje-
vojka krikne. Udarala je oko se-
be, propinjala se u zahvatu, oti-
mala se svim snagama. Niz
obrazе joj poteku suze. Ništa vi-
še nije vidjela.

Naposljetku je odvuku. Pre-
stane se opirati. Nesputano je-
cajući, baci se u očev zagrljaj.
Jessup Fairfield je sve to pod-
nosio skamenjena izraza lica. U
duši se zasigurno i sam borio

da ne bi pokazao nikakvu slabost. Nije htio dopustiti vojnicima da likuju.

Odjeknu oštre zapovijesti. Na petnastak metara udaljenosti, deset se vojnika postavi ispred bjegunaca. Kapetan nestrpljivo kimne snažnom naredniku. Krupni čovjek nabije šešir na čelo i osloni šake o bokove.

— Nišani!

Grubo odjekne glas. Vjetar ga je gotovo nadjačao. Vojnici podignu puške na rame. Vjetar je, čini se, u tom trenu prestao zavijati. Kapetan se okrene i pođe k svom konju.

Odjekne zapovijed:

— Pali!

Odjekne plotun. Plameni jezičci rasparaju noć poput gorućih oštrica... na trenutak se učini da je nastupila vječnost...

Tanad zakrene ljude što su stajali uza zid kuće. Izgube ravnotežu, stanu se savijati u bolovima, propinjati se posljednjom snagom.

Neki su kriknuli. Steve Fairfield umre šuteći, skamenjena lica. Padne licem u snijeg i ostane nepokretno ležati.

Hici odjeknu preko rijeke, zatim ih vjetar uguši. U dvorištu se osjećao jetki miris barutnoga dima sve dok ga vjetar nije odnio. Osjećao se vonj pakla...

Sve je bilo savršeno.

Pet je tijela nepokretno ležalo na tlu. Pet mrtvih muškaraca.

Eto, rat je.

A pravda?

U ratu nema pravde.

Jessup Fairfield je sve vidio. Učinilo mu se da je njega samoga pogodilo tane što je usmrtilo njegovoga sina. Steve je mrtav. Ali on nije umro. Morat će dalje živjeti s tim prizorom što mu se

urezao u svijest. Šutio je. Grlo mu je bilo isušeno. Starac spusti glavu na grudi i ujede se za usnu.

Čvrsto je držao ženu i kćer. Ne smije ime dopustiti da se okrenu, da vide strahotu. Obje su jecale, grcale u suzama, i to mu je jecanje odjekivalo u ušima poput zvukova pakla.

Neki mu veo zastre pogled. Jeka hitaca mu se tisuću puta prelomi u ušima, vjerovao je da će poludjeti. Pa ipak ostane mirno stajati. Odjednom začuje glas kapetana: oštar i hladan kao i prije, nemilosrdan i bez suosjećanja. Zadojen čovjek, uvjeren u stvar Juga, doslovce opsjednut osjećajem dužnosti.

Uvijte leševe u pokrivače, naredniče. Uzet ćemo ih sa sobom. Zatim svežite Fairfieldove. Sve, pa i žene i ranjenika. Pogledajte ima li u staji dovoljno konja. Inače će muškarci morati pješaćiti do Crowella.

Jessup Fairfield odjednom začuje glas najstarijeg sina. Stevanje ranjenika mu dopre do ušiju. Sumorno spusti glavu. Edna Fairfield prestane jecati. Zaplakana je lica čučala pokraj sina.

Truck Fairfield se počne polagano buditi iz duboke nesvjestice. Osjećao je silne boli. Otvori oči... krikne... Lice mu se iskrivi. Obrazi su mu bili upali i razrovani dubokim borama. Oči mu gotovo ispadnu iz duplje. Zavijao je poput ranjene zveri, valjao se amo-tamo, propinjao se ne osjećajući ništa osim divlje boli. Pošto je popustila olovna ošamućenost, najprije pomisli: Ležim u vatri, u žeravici, izgaram...

Već ga je napala groznica. Krv mu je brzala žilama, žestoko je otkucavala. Stalno se okretao amo-tamo. Pridržavale su ga čvrste šake oca. Odjednom ugleda ispred sebe nejasno lice majke.

— Majko — poviče. — Majko, što se događa? Do vraga... što je to? Gdje je Steve? Što su s njim učinili? Što mi je s rukom?

Pride mu neki vojnik. Sagne se nada nj. Pruži mu limeni lončić s nekom mutnom tekućinom i reče:

— Ispijte to.

— Što je to? — zapita Jessup Fairfield. — Zašto se miješate u naše stvari? Zar mi želite oduzeti još jednoga sina?

— To je laudanum, gospodine. Sredstvo koja ublažava bol. Ne uzme li ga sin, sići će s uma od boli!

Nije se više osvrtao na rančera, već lijevom rukom podigne Truckovu glavu i ulije mu lijek u usta. Pošto je ranjenik progutao posljednji gutljaj, utone u duboki san.

— Hajde! Pružite ruke! — reče narednik. Pride mu s leđa.

Jessup Fairfield umalo što nije skočio. Odvojili su ga od žene i kćeri. Bile su već svezane i sa žalošću u očima su promatrale kako su svezali i onesviještenoga Trucka. Neki mladi vojnik izvede osedlane konje iz staje.

U tom se trenu s istoka pojave dva jahača. Njihovi se obrisi izdvoje iz mraka. Približe se mjestu preko South Forka. Njihovi su se konji borili s vjetrom.

Bila su to dva muškarca, odjevena u debele kapute. Da bi se zaštitili od vjetra, preko lica su povezali čvrste rupce. U ru-

kama su imali puške. Već su izdaleka zapazili svjetla na ranču. Sada zapaze mnogo ljudi u dvorištu. Očito iznenađeni, zauzdaju konje.

Otkrio ih je jedan vojnik. Iz grla mu se oteo neki uzvik iznenađenja. Jessup Fairfield odmah podigne glavu. Maskirane prilike nije mogao prepoznati u mraku i pokraj vjetra što je vitlao snijeg s obje strane mosta. Pa ipak, znao je tko su ti ljudi. Crte lica mu se ukoče, oči mu zasjaju poput uplašenoga šljunka.

— Jerry! Denver! Odmah se okrenite, odjašite u »brasadu«! Požurite!

Glas mu je zvučao poput oluje grmljavine. Krv mu navre u obraze. Duboko udahne i još jednom poviče u vjetar:

— Nestanite! Gospode... nestanite već jednom, inače ste izgubljeni!

Neki vojnik nasrne na rančera.

Edna Fairfield se s vrištavim krikom otme stražarima, teško dišući potrči kroza snijeg i baci se na svojega muža.

— Za jahačima! — zagrmi kapetan. — Naprijed! Nitko iz te obitelji ne smije umaći!

Tri-četiri vojnika se bace na konje i poput strijele pojure k mostu.

Ona dva jahača trenutačno trgnu konje i punim trkom pojure put juga.

Prasnu hici. Na trenutak prerežu tutnjavu kopita. Vojnici zapucaju za jahačima u bijegu. Ljudi ispred njih se okrenu u sedlima i uzvrate vatrom.

Jedan vojnik krikne i uspravi se u sedlu. Prije nego što je pao, uhvati se za vrat svoje životinje.

Jahače proguta mrak. Nešto južnije od South Forka započinjalo je grmovito područje »brasade« što je obrasla teren poput gustog i neprobojnog bodljikavog krzna. Jahači nestanu u »brasadi«. Vojnici okrenu konje i vrate se na ranč. Pošto su stigli, ranjeni vojnik izgubi svijest i padne s konja. Na desnoj strani grudi uniforma mu je bila natopljena krvlju.

Sav crven u licu, kapetan pride Edni Fairfield i izdere se na nju:

— Tko su ona dvojica? Očito pripadaju među Fairfieldove. Želim saznati tko su oni!

Žena ne odgovori ništa. Na trenutak se činilo da će svojim pogledom probosti časnika. Zatim pogleda Trucka, najstarijega sina, kojega su odvukli k njegovu konju. Ranjenu i previjenu ruku su mu vezali o tijelo da ne bi slobodno lamatala. Desnu su mu ruku vezali za hlačnjak.

Kapetan prokune i okrene se k svojim ljudima.

— Pogledajte postoje li na ranču kakva kola! — zapovjedi naredniku. — Ranjenog vojnika ćemo staviti na kola. Ali samo njega! Potom ćemo napustiti ranč. Do jutra bismo morali stići u Crowell. U pojasu »brasade« se ne snalazimo i ne smijemo zalaziti u nju. U Crowellu će podići optužbu protiv Fairfieldovih... ti će izdajnici sjediti u zatvoru sve dok ne pocrne!

— Razumijem, gospodine! — Narednik se zaputi k staji. Vojnici odvedu žene ka konjima i natjeraju ih da uzjašu. Nešto kasnije je Fairfieldov ranč bio napušten.

III

U sjeni skupine jela je plamsala vatra. U kotlu je kipjela voda. Neki čovjek ubaci mljevenu kavu. Podigne se para prožeta aromatičnim mirisom.

Dva su čovjeka sjedila pokraj vatre. Upravo su postavili lončice da bi ulili kavu. Jedan ustane. Izide iz sjene stabala i pogleda prostranu, naoko beskrajnu zemlju obraslu bizonom travom.

Zrak je bio vlažan. Snažno je odisao mirisom na masnu i sočnu zemlju. Snijeg se otopio. Poslije žestoke zime, priroda se polagano budila. Blagi je povjetarac pirkao ravnicom.

Na istoku se pojave jahači. Netom su izišli između brežuljaka. Čovjek koji je stajao pokraj jela bio je kojih šest stopa visok, mršav i žilav. Odjeća mu je bila zaprašena i iznošena. Lice mu je bilo opaljeno suncem. Odmakne šešir na zatiljak i podboči ruke. Promatrao je jahače napola stisnutih vjeđa.

— Dolaze vojnici! — reče tiho.

— Vojnici? — Onaj drugi podigne glavu. Skine čađavi lonac s kavom s vatre i udari trulom granom po žeravici što je plamsala. Zatim se uspravi ponešto ukočenih nogu. Tiho prokune.

— Bit će najbolje da sada nestanemo, Jerry. Šteta za kavu... bila nam je posljednja. Dodi, požurimo!

Čovjek je bio sasvim nalik na drugoga, samo što je djelovao nešto starije.

Prvi polagano okrene glavu.

— Ostajemo, Denver. Uniforme su im plave — reče. Gurne cigaretu u usta. — To su Yankeeji.

Denver Fairfield u nevjerici zaklima glavom. Pridruži se bratu na rubu šumarka i pogleda prema istoku. Zapazi ih.

— Yankeeji u Teksasu! — Zamišljeno je zurio u smjeru jahača. — Ne bih povjerovao kad ne bih i sam vidio. Zanimalo bi me što to znači.

— Pred ovima se barem ne moramo sakrivati. — Jerry Fairfield se vrati k vatri i sjedne pokraj nje. Ulije vruću kavu u natučeni lončić i počne je ispijati malim gutljajima. Drugi je brat nemirno promatrao skupinu jahača.

Jedinica je brojila kojih pedesetak vojnika. Zaorala je široku brazdu u visokoj travi. Snažne su se vlati povile pod kopitima konja.

Već su odavna zapazili vatru i krenuli ka njoj. Na blagom vjetru lepršale su zastave: ona sa zvijezdama i ona manja — čete. Korice konjičkih sabalja blistale su na suncu poput čistog srebra. Oko vojnika se širio vonj znoja, kože i duhana.

Sunce se popelo gotovo do zenita, njegove su zrake palile zemlju poput gorućih strijela. Vojnici zauzdaju konje pred skupinom jela na rubu brasa-de.

Ljudi ostanu sjediti pokraj vatre. Čuli su oštre zapovijesti, njištanje konja. Žvale su zveckale, škripala je koža sedala. Potom zašušti trava pod potplatima čizama. Nekoliko se prilika približi šipražju i uđe u šumarak.

Šest ljudi u plavim uniformama. U rukama su imali puške spremne za paljbu. Odmah ih usmjere u obojicu Tekšašana. Slijedili su ih sjedokosi pukovnik s gustim zaliscima i mladi

poručnik. Časnici pažljivo odmjere braću.

— Jeste li Tekšašani? — zapita ih poručnik promuklim glasom.

Jerry Fairfield sada odloži lončić i ustane. Denver se povede za njim.

— Naravno.

— Onda ste uhićeni! — Pukovnik zapovjedno pokrene ruku. Naoružani vojnici odmah pridu k braći.

— Pa što je to? — Denver Fairfield spusti ruku na držak revolvera. — Zar je zločin biti Tekšašanin?

— Bili ste vojnici Konfederacije?

Denver Fairfield se nasmije.

— Zar tako djelujemo? — Okrene glavu. — Mislim da nas smatraju gerilcima, brate.

— Upravo tako! Kako se zovete?

— Fairfiled, pukovniče, Denver Fairfield. Ovo mi je brat Jerry. Nismo bili u vojsci. Naprotiv, imali smo dobrih razloga da se sakrijemo pred vojskom.

— Zašto?

Jerry Fairfield odmakne šešir na zatiljak i zatakne palce za pojas s oružjem.

— Znate, gospodine, sve je zapravo započelo time što je naš najmlađi brat bio tako lud da se javio u Armiju. Pošto je tri godine preležao u govnima, spoznao je naposljetku da taj rat ništa ne koristi njemu ni Teksasu. I tada se vratio kući. Od nas je naučio da čovjek ne smije uraditi ništa što je besmisleno. I zbog toga su ga strijeljali. Naše roditelje, najstarijega brata i sestru je Armija lišila slobode. Slučajno nismo bili na ranču. I

tako smo još jednom spasili glavu, pukovniče. Dogodilo se to prije tri mjeseca. Od tada se skrivamo u »brasadi«. – Teško uzdahne.

Mi Fairfieldovi nismo obljubljeni u Hardeman Countyju. Otpočetka smo bili protiv rata. Ovdašnji ljudi su to smatrali izdajom. Zbog toga moramo biti oprezi.

Pukovnik na trenutak pogleda poručnika.

– Prema tome, niste se borili protiv Sjevernjaka? – zapita konačno.

– Nismo, gospodine. Kojem bi dobru moglo poslužiti da si međusobno razbijamo glave? Živimo li na Sjeveru ili na Jugu, Amerikanci smo. Ne, gospodine, nismo se borili ni protiv koga!

– Onda uopće ne znate što se dogodilo?

Sjevernjaci su izgubili barem dio nepovjerenja. Pogledi ima više nisu bili tako odbojni.

– Već tri mjeseca nismo porazgovarali ni sa kime. – Jerry Fairfield slegne ramenima.

– Prošlo je već više od tri tjedna otkako je rat završen, gospodo. Jug je kapitulirao. Sve države nekadašnje Konfederacije će zaposjesti vojska i njima će upravljati vojni guverneri. Ja sam zapovjednik ove pokrajine pukovnik Arthur Wolcott.

Nekoliko trenutaka su braća šutjela. Zatim Denver Fairfield strese glavom.

– Rat je završen? Gospode... Jerry, jesi li čuo? Rat je završen...

– Jest... a mi smo se unatoč tomu zavlacili u »brasadu«! – Jerry Fairfield se bučno nasmi-

je i žestoko udari brata po ramenu.

Denver Fairfield je još uvijek stresao glavom.

– Je li to istina, gospodine? Zar je rat odista završen? Je li taj pakao naposljetku prestao? Pukovnik kimne.

– Ako sam vas dobro razumio, vaša je obitelj uhićena zbog toga što je brat pobjegao iz vojske i sakrio se na ranču vaših roditelja.

– Tako je, gospodine. – Jerry Fairfield nevoljko kimne.

– Za zatvorenike te vrste je proglašena opća amnestija. Ako vaši roditelji još uvijek nisu na slobodi, drže ih u zatvoru bez zakonske osnove. – Časnik se ujede za donju usnu. Zatim se nasmiješi i podigne glavu. – Rođeni ste tu i poznajete taj kraj, zar ne? Također »brasadu«?

– Kao džepove prsluka, gospodine. – Denver se naceri. – Godinama smo izvlačili goveda iz »brasade«. Prokleti je to posao, gospodine. Ali čovjek pri tome upozna guštik.

Pukovnik opet pogleda poručnika. Zatim zapovjedi vojnicima da spuste puške. Okrene se k braći.

– Biste li bili spremni da nam pomognete, gospodo? Ne poznamo ovaj kraj, ali moramo preuzeti upravu i uvesti red. Javljaju se teškoće, jer ima još mnogo Teksašana, za koje rat još nije završen. Oni će iskoristiti činjenicu što mi ne poznamo taj kraj.

Braća su iznenađeno šutjela.

– Ne vole nas u ovom kraju – naposljetku otegne Jerry Fairfield. – Otkako je započeo rat i otkako smo mi kazali što

mislimo, s nama postupaju kao s gubavcima. Ali mi nemamo što izgubiti. Zašto, dakle ne bismo surađivali s vama?

Denver Fairfield kimne. — Teksašanin sam — reče Denver. — No ipak sam bio protiv rata. Zbog toga sam za većinu ovdje samo izdajica. Ali nisam bio ni za Sjever, gospodine. Uvijek sam bio samo za mir.

— Mir moramo tek uspostaviti, gospodine Fairfield. To je naš zadatak. No za to nam je potrebna pomoć stanovništva. — Pukovnik ispruži desnu ruku. — Vi ćete nas obavještavati o prilikama u ovom kraju i ništa više. I znajte da Teksas snosi više krivnje od drugih južnih država: reparacije, posebni porezi i mnogo štošta drugo. U tom ću pogledu zasigurno moći nešto učiniti za vas. Suradnja s nama će vam donijeti samo korist. Ruka ruku mi je...

— Nazvao bih to dobrom ponudom, gospodine. Na toj osnovi možemo surađivati. — Denver Fairfield prihvati časnikovu ruku i stisne je.

— Možete se osloniti na nas, pukovniče. — Jerry nevoljko kimne. — Sretni smo što se više ne moramo sakrivati u »brasa-di«.

• Pukovnik se nasmiješi.

— Htjeli bismo u Crowell, gospodine Fairfield. Tamo ću preuzeti upravu. Povedite nas.

— To se podudara, i mi moramo u Crowell. Tamo je zatvorena naša obitelj.

Pukovnik se okrene. Poručnik i vojnici su ga šutke slijedili. Fairfieldovi ugase vatru, spreme svoje stvarčice i izvuku konje iz guštika.

Jedinica se već oformila na ravnici. Sunce se poput užarene mrlje nalazilo u zenitu, tako da blagi povjetarac nije mogao ublažiti žegu.

— Denver... rat je svršio... — Jerry Fairfield se popne na konja. — Čovječe, kako je brzo sve prošlo. Čuo si što je kazao pukovnik... moći će nešto učiniti za nas!

— To je bila presudna rečenica, brate. — Denver također uzjaše. — Kad je to kazao, znao sam da se nalazimo na pravoj strani, Jerry. Yankeeji su pobijedili. A pokraj peći pobjednika je vatra najtoplija. Dovoljno nas je dugo pratila nesreća, brate. Sada će biti i sreće!

Braća potjeraju konje i odjašu na čelo kolone. Znak trube se razlegne kroza žegu. Pokret!

* * *

U kasno poslijepodne stignu u grad. Tlo je podrhtavalo od topota kopita. Ljudi iziđu na dašćane hodnike pod trijemovima kuća. Lica su im bila blijeda i zatvorena. Oči su im sjale hladno i odbojno. Nitko ne reče ni riječi. Nije se čulo ni šuma. Vojnici projašu između redova ledene šutnje i neprijateljstva.

Pošto su gotovo projahali Main Streetom Crowella, odjekne povik:

— Yankeejevske svinje! Proklete svinje! Napolje iz našega grada!

Prijeteći se žamor razlegne svjetinom uz rubove ceste. Vojnici na konjima spuste ruke na oružje. Ipak, jahali su dalje sve dok nisu stigli do City Halla Crowella. Poručnik podigne desnu ruku i poviče:

— Sjaši!

Vojnici iskliznu iz sedala. Pukovnik također sjaše, popravi sablju i odmjerenim koracima pođe k širokim stubama ispred Gradske kuće.

I tu su ljudi stajali u gustim skupinama. Pogledi su im bili ispunjeni mržnjom. Neki su izazovno isticali male zastave Južnih Država, drugi su pak stavili na sebe oznake Konfederacije. Neki čovjek šutke ispljune.

Poručnik mu odmah pride i oštro ga odmjeri.

— Uhićeni ste, čovječe! Kaplaru Baxter, uhitite tog čovjeka. Zatvorit ćemo ga.

Pritrči neki vojnik s izvučenim revolverom.

— Psine! — poviče neka žena.

— Prokleti psi! Nećete nas slo-
miti čak ni ako nas sve pozatva-
rate!

— Treba ih poubijati... te pro-
klete plave trbuhe! — zagrmí
neki čovjek s kozičavim ožiljci-
ma. — Zar si morao dopustiti
da ti došljaci, Yankeeji, lišavaju
slobode pristojne Teksašane, i
to u našem gradu?

Ljudi prijeteci nagnu. Pukov-
nik poviče neku zapovijest. Ko-
njanici dograbe svoje puške i
gurnu metke u cijevi. Na trenu-
tak zavlada tišina. Vojnici skoče
pod trijemove i stanu potiskiva-
ti ljude u stranu. Pukovnik uđe
u City Hall.

Braća Fairfield potjeraju svo-
je konje Main Streetom k šeri-
fovom uredu. Tu sjašu i uđu
pod trijem.

Vrata se otvore prije nego što
su stigli do njih. Na pragu se
pojavi neki zbijeni čovjek s
moćnom brčinom. Na košulji
mu je sjala srebrna zvijezda.
Ugledavši braću, lecne se, zatim
se ukoči.

— Živjeli, šerife! — pozdravi
ga Denver Fairfield blagim gla-
som. Pri tome zatakne palce za
pojas s oružjem.

— Denver, Jerry... — Pokre-
tom ruke šerif izrazi silnu na-
petost što se podigla u njemu.
— Nisu li... nisu li vojnici u gra-
du?

— Yankeeji. — Jerry Fairfield
kimne i zlorado se naceri. —
Doveli smo ih ovamo. A sada
me dobro poslušaj: Pukovnik je
vojni zapovjednik ovoga po-
dručja. Mi radimo za njega.

Šerif je šutio.

— Tako je — reče Denver. —
Mjesecima smo se morali sakri-
vati. A sada stvar izgleda dru-
gačija. Zar nisi znao da su posli-
je pobjede Unije svi zatvorenici
pomilovani?

— Da... nešto sam naćuo... —
procijedi šerif kroz problijedje-
le usne. Na čelu mu se pojave
kaplje znoja. Pogleda pokraj
braće i zapazi kako su vojnici u
plavim uniformama načinili po
jedan lanac sa svake strane
Main Streeta. S nabijenim pu-
škama stajali su pred građani-
ma Crowella, spremni da zapu-
caju u svakom trenutku. U četi-
ri godine ratovanja očito su do-
bro naućili ubijati. Šerifa odjed-
nom obuze užas.

— Naćuo si?! — naruga mu
se Jerry Fairfield. — Vidi ti nje-
ga! A zašto onda mati, otac
Truck i Harrieti još uvijek nisu
na ranću?

Jerry ga udari desnom ša-
kom. Udarac pogodi šerifa po-
put kopita, tako da je natraške
uglavinjao u svoj ured. Ledima
udari o rub pisaaćega stola. Za-
tim zastenje i padne na pod. Li-
ce mu pozeleni. Opet zastenje i

pokuša se pridići. Braća Fairfield zaključaju vrata za sobom.

— Ključevi su tamo, Jerry — reče Denver, pokazavši klin u zidu.

Dohvate ključeve i uđu u krio sa ćelijama. Teška su koraka prolazili kraj debelih vratiju od dasaka s rešetkama na prozorima. Pogledavali su kroz prozore i naposljetku su pronašli što su tražili.

Svežanj ključeva zvecne. Vrata se otvore...

Prvi izađe Jessup Fairfield. Sjedokosi čovjek djelovao je poput kostura. Oči su mu sasvim upale u duplje, obrazi upali a odjeća otrcana i razderana. Međutim, čim je ugledao sinove, oči mu radosno zasjaju.

— Slobodni ste, oče! — usklikne Jerry. — Rat je završen. Stigla je vojska Sjevernih Država i... Zdravo, sestro! — Privuče Harriett k sebi. Djevojka zajeca. Lice joj je bilo sivo kao u starice. Truck Fairfield izađe iz ćelije posljednji. Šutke pruži ruku braći. I on je silno omršavio. Kosa mu je na jednoj strani posijedjela. Oko ustiju su mu se usjekle duboke bore.

Braća zaprepašteno pogledaju lijevu Truckovu ruku.

— Pa... što je to? — Denver Fairfield problijedi. Zbunjeno strese glavom. — Što ti se dogodilo, Truck? Gospode, što su to uradili s tobom?

Truck Fairfield je šutio. Starac podigne glavu. — Prostrijeli su mu ruku... ubojice! Htio je pomoći bratu, ali nije koristilo... Stevea su ubili. Bilo je strašno. Brat vam je mnogo propatio. Vojnici ga nisu poštadjeli.

— A gdje je majka? — Jerry

pride ocu i prodorno ga pogleda.

— Bolesna je. — Starac se okrene i vrati u ćeliju. Sirom otvori vrata. — Posljednja je zima bila osobito oštra. U ćelijama nema peći, a i vlažno je. — Jessup Fairfield zastane pred ležajem od dasaka na stražnjem zidu. Pod pokrivačima što su ih izjeli moljci ležala je Edna Fairfield, nekoć snažna i ponosna žena. Sada se pretvorila u vlastitu sjenu. Lice joj je bilo šiljato i koščato. Koža joj je bila žuta poput peramenta.

Žena lagano zadrhti. Ništa nije mogla vidjeti, jer je bila bez svijesti. Mučila ju je groznica.

Braća problijede. Starac samo kimne.

— Nisu se pobrinuli ni za Trucka, ni za nju. Truck nije ništa manje patio. Često sam ga čuo kako u ćeliji viče u groznici... — Jessup slegne ramenima.

— Pa zašto... zašto nisu doveli liječnika? bespomoćno zapita Denver.

— Ranjeni vojnici su bili važniji. Izdajicama nitko ne pomaže. — Rančer se gorko nasmije. — A i kako da čovjek ojača i podnese sve napore s jednim tanjurom razvodnjene juhe i komadom suhog kruha.

— Ona svinja! — reče Jerry Fairfield. Naglo se okrene i vrati u ured.

Šerif se s mukom uspravi. Lice mu je bio obliveno znojem. Stenjao je od boli.

Jerry Fairfield zastane pred čovjekom i dograbi ga za ovratnik.

— Boli te, zar ne? — progundava Jerry. Dobrano ga prodrma. — Mogu to zamisliti. Ali majku

ništa ne boli, zar ne? Niti brata? – Žestoko udari šerifa i odmah pođe za njim. – Moj brat je mogao izgubiti lijevu šaku, majka može skapati od gladi... sve to nije tako strašno, zar ne?

– Nemojte, gospodine Fairfield, ne... – šerif ustukne do pisaćeg stola. Oči mu se razrogače od straha.

– Pa zašto onda nisi doveo liječnika? Zašto se ćelije ne griju? Zašto ona i Truck nisu dobili lijekove? – Jerry Fairfield zastane. – Zbog toga što si svinja... prokleta svinja! Puzavac i ulizica! Nisi ni pomislio na to da bi se sve moglo jednoga dana izmijeniti. A sada se izmijenilo. A tobom je svršeno!

Jerry Fairfield se uspravi.

– Čini se da moja majka neće preživjeti mjesec što ih je provela u tvom zatvoru. Pitam se zašto bi ti imao pravo da živiš dulje od nje. Nisi joj pomogao i zbog toga ću te ubiti!

Boreći se za zrak, šerif se osloni o pišaći stol. Zurio je u mršavoga čovjeka ispred sebe. Iz očiju mu je zračio smrtni strah.

– Ali... ali... ta ipak... ne možeš... – slabašnim glasom promuca šerif.

Jerry Fairfield pride k šerifu. Djelovao je prijeteći, žile na sljepoočicama su mu nabrekle. Šerif je šutio.

Rančеров sin se zlovoljno nasmije.

– Dobro se sjećam: 1861. godine bio si prvi koji je istakao zastavu Konfederacije, kada je otvorena vatra na Fort Sumter. Tada si se šepirio ulicama, nazivajući prokletom kukavicom svakoga koji se nije zalagao za stvar Juga. Zar si to već zabora-

vio, šerife? Da... održao si sjajan govor, stojeći na praznom sanduku ispred trgovine Toma O'Leeryja. Govorio si o časti i ponosu, o svetom ratu... Međutim, dok su se ljudi mladići dobrovoljno javljali i odlazili u rat, ostao si kod kuće držeći stražnjicu na toplome... Jadne budale poput mogega brata Stevea su ostale bez glava zbog vaše blagorječitosti...

– Bio je bjegunac i streljali su ga kao izdajnika! – poviče šerif u silnom uzbuđenju. – A vi! Nemate nikakvog razloga da se potužite! Osim Stevea, nitko od Fairfieldovih nije bio u vojsci. Svi ste se zavukli nekamo...

– Nismo se zavukli! Od početka smo bili protiv tog rata. I zbog toga ste nas gazili gdje god ste mogli. No sada je to prošlo, šerife. Rat je izgubljen. Dogodilo se ono što smo govorili od prvoga trenutka. Sada ćete okajati sve što ste nam učinili!

– To... to je ubojstvo, Jerry. Što ti namjeravaš... to je ubojstvo...

– Ubojstvo?! – Jerry Fairfield se hladno nasmije. – Nije to ubojstvo, šerife. To je nužna obrana. Ovaj kraj valja zaštititi od prljavih ljudi poput tebe! Kao što si ti prije četiri godine nosio zastavu Konfederacije, sada bi mogao ponijeti onu sa zvijezdama i tisuću se puta zakleti da si oduvijek bio za Uniju. Izrod poput tebe mijenja svoju političku garderobu i pri tome gazi preko leševa. Prokleti posranče! Sada ćeš umrijeti junačkom smrću. To ti je oduvijek bila želja. Sjećaš li se što si izvikivao ispred O'Leeryjeve trgovine? Bolje smrt nego pripasti pod Uniju! A sada je došlo do

toga... Imat ćeš upravo ono što si htio!

Jerry Fairfield trgne revolver. Šaka mu se zgrči oko teškoga »Walker« kolta.

Šerif skoči, odbije se od pisaćeg stola i poleti na Jerryja Fairfielda. Pri tome krikne i posegne za revolverom.

No Jerryja Fairfielda to ni malo ne zbuni. Zapuca... Olovo i plamen suknu iz grla cijevi. Prasak zagluši ljude u malom uredu.

Tane pogodi šerifa u skoku. Poput daske padne na pod. Pošto je dotakao izgažene podne daske, bio je već mrtav.

Jerry Fairfield se brzo sagne, izvuče šerifov kolt iz korica i stavi mu ga u zgrčenu desnu ruku. Potom se okrene. Na njegovu se licu nije moglo zapaziti uzbuđenje. Samo su mu oči hladno sjale.

Na vratima krila sa ćelijama se pojave Denver i Truck. Pogledaju prostoriju.

— Zar si ga ustrijelio? — Truck Fairfield se oklijevajući približi lešu.

— Vidiš i sam. — Jerry gurne kolt u korice. — Nužna obrana. S druge strane, dobio je što je zaslužio. Sjeti se majke, Truck... a i svoje šake!

— Imat ćemo nevolja.

— Nijedan nam Yankee neće praviti teškoće, Truck! — Jerry Fairfield se naceri. Denver priđe k prozoru i pogleda napolje. Iz hodnika sa ćelijama sada izide starac. Harriett ga je slijedila. Zaprepašteno pogledaju mrtvaca. Djevojka razrogači oči od užasa.

* * *

Bat teških koraka začuje se pod trijemom. Vrata se otvore.

Uđe pukovnik Wolcott. Pratio ga je neki kapetan i nekoliko mladih vojnika. Iznenadeno zastane na pragu i pogleda leš.

— Što se dogodilo? Tko je to?

— šerif, gospodine. — Jerry Fairfield zatakne palce za pojas s oružjem. — Pokušao nas je spriječiti da roditelje i braću izvučemo iz ćelija. Povukao je prvi, pukovniče. Bila je to nužna obrana.

Časnik priđe pisaćem stolu. Zatim se opet okrene k Jerryju.

— Razumijem vaše osjećaje... vrlo ih dobro razumijem. Loše su postupali s vama. A sada uzvraćate. Ipak, čin osobne osvete ne mogu progledati kroz prste. Da se razumijemo: mi surađujemo, ali nešto takva ne mogu trpjeti. Taj ću slučaj zaboraviti... no nadam se da smo se shvatili.

— Dakako, gospodine.

Denver Fairfield mu priđe i predstavi ostale.

— Majka je bolesna, pukovniče. — Truck Fairfield prodorno pogleda časnika. — U vlažnoj je ćeliji za zimskih mjeseci najvjerojatnije dobila upalu pluća.

— Poslat ću našeg liječnika, gospodine Fairfield. Pregledat će i vašu ruku. Stavit ćemo vam na raspolaganje kola da biste vašu majku mogli povesti na ranč.

— Imamo ovdje vlastita kola.

— Stari rančer prekriži ruke na grudima.

— Na tim su mi kolima sina dovezli u grad... njega i četvoricu što su pobjegli s njim. Zakopali su ih u podnožju Boothillsa.

— Znam, gospodine. Posljednjih su se mjeseci i godina dogodile mnoge nepravde. Pobri-

nut ću se da dobijete što vam je potrebno. — Nekom vojniku izda kratku zapovijest i vojnik izađe. Pukovnik sada kimne glavom i okrene se k rančеровим sinovima. — Situacija nije dobra, gospodo. Grad je protiv nas. Protivljenje je žešće nego što smo očekivali. Imamo razloga da se bojimo najgorega. Što će se dogoditi kada se vrate otpušteni vojnici Konfederacije koje će ovih dana pustiti iz logora? Mržnja će biti još žešća.

— Ima mržnje na obje strane, gospodine. — Truck Fairfield slegne ramenima. — Mi ne vjerujemo da bi rat mogao donijeti bilo kavo rješenje.

— Kad pogledam ljude napo-
lju, znam da ste u pravu, gospo-
dine Fairfield. Vi ste u svakom
slučaju jedini koji će nam po-
moći. — Časnik se ujede za us-
nu, razmisli i reče: — Moja po-
nuda svakako i nadalje vrijedi,
gospodo. Uradite li što za nas,
moći ću i ja mnogo štošta učini-
ti za vas. Kako stvari sada stoje,
bez vaše pomoći nećemo izići
na kraj.

— Budemo li vam potrebni,
nećemo vas odbiti, gospodine.

— Denver Fairfield se okrene k
vratima.

— Mislim da ću vam se usko-
ro javiti, gospodo.

Ispred ureda se pojave far-
merska kola Fairfieldovih. Ka-
da su Denver i Jerry Fairfield
izašli pod trijem, začuju se bije-
sni povici. Gomila što se okupi-
la ispred zgrade sada se po-
makne naprijed. Vojnici pod tri-
jemom usmjere svoje puške u
ljude.

— Prokleti izdajice... tu su,
dakle! Sada su s Yankeejima
dojahali u grad... Sada su se iz-

vukli iz svojih rupa, pokazali su
nam pravo lice! Dograbite ih i
objesite!

— Da, objesite ih...

Gomila se opet natisne k tri-
jemu. Jerry Fairfield проблjedi
poput stijene. Pred sobom je vi-
dio iskrivljena lica ljudi iz Cro-
wella što su mahali šakama i
dovikivali.

Odjeknuše hici. Vojnici su pu-
cali iznad glava svjetine, u vru-
će nebo kasnoga poslijepodne-
va.

Nešto kasnije iz zgrade izide
pukovnik. Stisne ruku Jessupu
Fairfieldu. Zatim je promatrao
kako su braća Fairfield uzjaha-
la konje što su ih doveli vojnici.
Četiri vojnika prenesu Ednu
Fairfield na kola. Kći sjedne na
platformu pokraj nje.

Edna Fairfield bi zastenjala s
vremena na vrijeme. Bila je mr-
šava poput kostura. Kosa joj se
bijelila poput snijega.

Čim su je plegli na platfor-
mu, Fairfieldovi potjeraju ko-
nje. Usmjere ih prema istoku.
Očito su htjeli što prije napusti-
ti grad. Stari rančer je sjedio na
boku.

Putem kroz grad su ih pratila
proklinjanja svjetine. No Fair-
fieldovi se nisu osvrnuli. Pošto
su napustili Crowell, zapute se
starom cestom što je iz grada
vodila duž South Forka.

Truck Fairfield pritjera svoje-
ga konja braći što su jahala ne-
što ispred zaprege. Mršavo mu
je lice bilo ozbiljno i zatvoreno.
Desnom je rukom držao uzde.
Ljevica sa željeznom kukom
objesila se niz tijelo.

— Kako se čovjek osjeća na
slobodi? — naceri se Jerry.

— Steve je mrtav — reče sta-

riji brat, ne odgovarajući na pitanje.

— Jest... i to će platiti ovaj kraj! — reče Denver. — Sa osamnaest je navukao uniformu na sebe. A sa dvadeset i jednom je morao umrijeti, jer je nekoliko glupana svakako htjelo ostvariti svoju volju. Sada se igra mijenja, i od svakog u ovom kraju ćemo s kamatama naplatiti za sve što su nam učinili.

— Možda. — Truck Fairfield je zurio preda se. — Možda ćemo to učiniti. Ali Steve nije morao umrijeti.

— Da... da je bio razuman — reče Jerry Fairfield.

— Nisam to mislio — reče Truck stresavši glavom. — Stevea i onu četvoricu je netko odao vojsci. Da netko nije pokazao put, vjerojatno bi na ranč stigli tek sutradan ujutro. A Steve i drugi bi tada već bili u sigurnom skrovištu.

Mlada braća okrenu glave i iznenađeno pogledaju Trucka.

— Što to govoriš? — Denver se nagne naprijed. — Pa tko bi vojnicima pomogao da pronađu naš ranč? I odakle sve to znaš?

— Dok ste vi pripremali kola, pukovnik Wolcott je u šerifovom pisaćem stolu potražio spis o našem uhićenju i zatvaranju. Tako sam bacio pogled na izvještaj kapetana koji je vodio ophodnju i zapovjedio pogubljenje. Tamo stoji da je ophodnja svratila na Johnsonov ranč. Tamo su pronađeni otisci stopala bjegunaca. Stari mu je Johnson točno opisao gdje se nalazi naš ranč, i zbog toga je sada Steve mrtav...

— Zar je stari Johnson odao

Stevea vojsci? — poviče Jerry. — To je nalik na njega. On i njegovi sinovi su bili napola ljudi od oduševljenja kada je započeo rat. Ta svinja...

— Umiri se, brate. — Truck Fairfield strese glavom. — Sve nam je poznato i zasad je to dovoljno. Stari Johnson pripada među one Južnjake koji nikada nisu naučili da njihova moć ima granica. Za vrijeme rata nije propustio ni jednu priliku da nas uništi. A sada je sve drugačije. Dobit će svoje za prljavu izdaju Stevea... ne samo on, već i njegovi sinovi. Pričekajmo samo dok stignemo kući.

— Okićeni su odlikovanjima poput božićnog drvca. — reče Jerry.

— Ništa neće moći kupiti za to.

— Zna li otac za to? — zapita Denver.

— Zna. Ali trenutačno razmišlja samo o majci. — Truckove se usne spoje u usku crtu. — Bojim se da neće preživjeti — doda poslije duge šutnje.

— Šerif je već platio za to. I drugi će morati platiti — reče Jerry.

Braća su razmišljala o proteklim godinama rata. Ništa nisu zaboravili. Gnjev se podizao u njima. No znali su da se bliži trenutak obračuna.

U sumrak stignu na ranč.

* * *

Odjekne hitac. Vjetar odmah rastrga barutni dim što se povio iz cijevi revolvera.

Sjedokosi čovjek krikne. Trzne. Žestoki mu udarac izbije pušku iz žuljevitih ruku. Tane zapara kundakom sačmarice i baci je na tlo.

Jerry Fairfield iskoči iz sedla, gurne kolt u korice i velikim koracima pride k Abrahamu Johnsonu.

Braneći se, starac podigne ruke. Jerry Fairfield se samo nasmije. Kratkim udarcem odbaci Johnsonove ruke u stranu. Zatim sruši starca tresnuvši ga ljevicom. Starac najprije udari leđima o zid kuće, zatim polagano sklizne nadolje. Teško dišući, osloni se na ruke.

Kada su se Anne i Eva Johnson pojavile na vratima kuće, pušćane cijevi jahača se usmjere na njih. Iza njih se progura Andrew Johnson, najmlađi starčev sin koji se prvi vratio iz rata. Nagne se nad oca, potom se polagano uspravi. Zgrči šake. Napola stisnutih vjeda odmjeri Jerryja Fairfielda koji se izazovno zaniše na potpeticama.

— Smatraš li se junačinom zbog toga što si srušio starca? — reče mu mladi Johnson.

— Što želite od nas? Ostavite nas na miru! — vrištavim glasom poviče Anne Johnson. Privuče kćer čvršće k sebi. Lice joj problijedi.

— Umišljate da ste jaki, jer ste s Yankeeima pod istim pokrivačem, zar ne, gospodine Fairfield? Odavna znamo tko ste vi! A ni sinovi vam nisu bolji. Nisu uvijek u pravu oni koji su upravo jači, razumijete li?

— Čuvajte se svojega jezika, gospodo. — Rančer širokih ramena se nagne iz sedla. Već se za nekoliko dana oporavio od mjeseci provedenih u zatvoru i sada je već bio gotovo podjednako moćan kao i prije. — Točno je da ste prije mogli kazati nešto slično, jer smo mi tada bili nitko i ništa. No sada ćete nas

pristojno oslovljavati. Jesmo li se razumjeli? Došli smo ovamo da bismo poravnali račune. Stevea ste odali ophodnji koja ga je zatim streljala prema ratnom zakonu.

— Bio je bjegunac — reče starac. Zastenje i ustane. — Bio je kukavički izdajnik i valjalo ga je strijeljati.

Jerry Fairfield bez riječi ispruži desnu nogu. Teška čizma pogodi rančera i ponovno ga sruši u prašinu.

— Svinja! — poviče Andrew Johnson. Podigne šake i skoči pred Jerryja.

Jerry Fairfield se blijedo nasmiješi i trgne revolver iz korica.

— Ne miči se, Andrew. Htjeli bismo mirno porazgovarati. Tvoj nam je otac navalio vojsku na vrat. Roditelje su mi zatvorili. Majka mi je teško oboljela u hladnoj i vlažnoj ćeliji. Možda će ubrzo umrijeti. A to ste vi skrivili. Vi ste sve pokrenuli... Možete li što odgovoriti na to?

— Ništa! — poviče Andrew Johnson. — Uopće ništa! Ne moramo se opravdavati pred vama. Pa tko ste vi? Izdajice i kukavice koje bi vjerojatno odavna objesili da je rat potrajavao. Imate sreću što ste još živi. Ljude poput tebe, Jerry Fairfield, na fronti su odmah strijeljali.

— Nismo na fronti. Rat je završen. Nalaziš se u Hardeman-Countyju i ovdje zapovijedaju Yankeeji. Kao i u cijelom Teksasu. Yankeeji nas smatraju dobrim Amerikancima, i to nam je dovoljno.

— Yankeeji... — Mladi Johnson gotovo ispljune tu riječ. — Za mene nije mjerodavan nije-

dan Yankee, Fairfieldu! Navu-
kao sam sivu uniformu da bih
Yankeeje otjerao u Atlantik. Ni-
sam kapitulirao, borio sam se
dalje. Ali poslali su me kući.
Prava je sramota što plave uni-
forme danas šetaju Teksasom i
izigravaju gospodare Juga.

— Nismo došli ovamo da bi-
smo čuli vaše poglede na Yan-
keeje, već da bismo porazgova-
rali o Steveu. — Jessup Fair-
field se objema rukama osloni
o rog sedla.

Stari Johnson se sada pola-
gano uspravi. Glavinjao je. Sin
mu pride i podupre ga. Snažni
rančer teško uzdahne i rukom
odmakne nekoliko pramenova
sijede kose sa čela.

— Ne želimo s vama razgova-
rati! Ta razgovarali bismo s
prokletim prebjeglicama! — re-
če Abraham Johnson. — Nesta-
nite odavde! Zar ne čujete? Idi-
te već jednom!

— Razgovarat ćemo o Steveu
— ponovi Jessup Fairfield. Pri-
tome mu se u očima pojavi div-
lji plamen. — Razgovarat ćemo
o Steveu... skrivili ste njegovu
smrt. Oduvijek ste bili zaslijep-
ljeni zanesenjaci. Sada ste po-
stali i ubojice!

— Nazvali su nas prokletim
prebjeglicama, oče — Truck
Fairfield polagano isklizne iz
sedla. Oči mu se suze u uske
proreze. Osakaćena mu je ruka
visila niz tijelo.

— Povuci to, stari! — propuše
Denver Fairfield iz sedla. Potje-
ra konja i pojaše izravno na Ab-
rahama Johnsona. Rančer nije
izmicao.

— Stanite! — poviče Eva
Johnson. Plava se djevojka ot-
me majci i potrči u susret De-

nveru Fairfieldu. — Ta nećete
naprosto zagaziti oca!

Čovjek zauzda životinju tik is-
pred rančera. Djevojka ga za-
skoči sa strane i dograbi ga za
desnu nogu. Pokuša ga izbaciti
iz sedla, ali nije uspjela. U ne-
moćnom gnjevu, suze joj poteku
iz očiju. Očito je plakala nad
svojom slabošću, bespomoćno-
šću.

Denver Fairfield je oštro po-
gleda odozgo.

— Ostavite moju nogu, gospo-
dice — reče blago. — Još nika-
da nisam ženi učinio nešto ma-
žao. Ali jednom je uvijek prvi
puta.

— Pokušaj samo Denveru
Fairfieldu! Usudi se samo dota-
ći sestru! Ubit ću te golim ruka-
ma!

— Ne vjerujem, Andrew. —
Jerry Fairfield prođe pokraj
Denvera i opet udari staroga
rančera. Starac zatetura natra-
ške sve do zida kuće. Kći mu
pritrči i podupre ga. Trenutak
kasnije, se pokraj njega nađe i
njegova žena.

Mladi Andrew Johnson, na li-
cu kojega su se još uvijek zapa-
žale teške godine rata, sada je
sam stajao na pijesku ispred
otvorenih vrata kuće. Žilav, la-
gano pognut, okretan poput pu-
me, nepokolebljivo je stajao i
promatrao Fairfieldove.

— Jednako si star kao i Steve
— polagano će Truck Fairfield.
Najstariji među braćom Fair-
field podigne lijevu ruku. — Bo-
galj sam — reče otežući. — Pro-
kleti beskorisni bogalj! A zašto
sam to? — S mržnjom u očima
pogleda mladića. — Jer je tvoj
otac poslao vojnike na naš
ranč!

Pogled Andrewa Johnsona prođe pokraj osakaćene ruke.

– Vojnici bi ionako došli!

– Svakako – odgovori Truck. – Ali stigli bi prekasno. To je ono bitno. – Zašuti na nekoliko trenutaka.

Sunce je bilo visoko na nebu. Proljetni je vjetar blago pirkao. Do bokova visoka trava talasala se oko ranča poput zelenoga mora.

– S gubitkom ruke čovjek može izići na kraj – nastavi Truck Fairfield gotovo ravnodušno. – Čovjek mora izići na kraj s mnogo čime. – Teško uzdahne. – Ali Steve nije morao umrijeti. I tu se više ništa ne može izmijeniti. A ti si iste dobi.

– Što želiš time reći, Truck?

– Andrew Johnson se još više skupi. Mišići i tetive mu se napnu.

– Nervozan je! – nasmije se Denver Fairfield. – Pogledajte samo kako je nervozan!

– Steve je bio najbolji čovjek koji je ikada jahao pod tekšaškim suncem – osornim će glasom Jerry Fairfield. – Sada ćeš to izreći, Andrew. Započni!

– Bio je izdajnik... – reče stari rančer. – Čuješ li me, sine?

– Andrew Johnson kimne.

– Bio je izdajnik! – ponovi i jezikom ovlaži ispucale usne.

– Vi ste, Johnsonovi, najodvratniji prokazivači što postoje! – reče Denver Fairfield.

Andrew Johnson pocrveni.

– Kako to govoriš na našem ranču?!

– Upravo si u Steveovoj dobi!

– ponovi Truck. – On je morao umrijeti. Zašto bi ti živio? Povuci revolver, Andrew!

– Ta neću pucati u bogalja...

– Nećeš? – Truck se hladno nasmije. – Zar se bojiš da bi me mogao povrijediti? Kako si pažljiv! Hoćeš li se barem ispričati umjesto oca?

– Nećeš se ispričati, Andrew!

– poviče stari rančer. – Što sam tada uradio, bilo je sasvim u redu, čuješ li me?

– Neću se ispričati, oče – odgovori sin.

– A nećeš se ni boriti s izdajicom, Andrew!

– Neću se boriti s njim, oče.

– Onda ću te ustrijeliti – mirno će Truck Fairfield. Brzim pokretom trgne teško oružje iz korica.

– Ne! – Eva Johnson skoči pred brata i raširi ruke. Lice joj je bilo iskrivljeno i mokro od suza. – Ubojice! – poviče. – Nećete ga ustrijeliti!

– Miči se, djevojko! – Jerry Fairfield skoči k djevojci i uhvati je za ruku. Djevojka se stane žestoko otimati. Naposljetku se istrgne i padne u pijesak. Jerry divlje prokune.

– Svinjo! – poviče Andrew Johnson. – Prokleta svinjo! – Skoči na Jerry Fairfielda i u skoku trgne revolver iz korica.

Odjekne hitac. Jeka pucnja raspара podnevnu žegu. Začuje se krik, zatim prigušeno krkljanje.

Jerry Fairfield se baci na tlo. Ipak, ne dogodi se ništa. Andrew Johnson je uspravno stajao na dvorištu. Njihao se. U desnoj je ruci držao armijski kolt. Prsti mu se odjednom otvore.

Kolt padne na tlo. Krv poteče iz rane na gornjem dijelu tijela.

Andrew Johnson razrogači oči. U njima se odražavalo beskrajno čuđenje. Polagano, sasvim polagano se sruši prema naprijed.

Truck Fairfield je bio udaljen koja tri koraka od njega. U ruci je još držao »navy colt«, iz cijevi se pušilo. Na jarkom svjetlu podnevnoga sunca lice mu je djelovalo blijedo. Kaplje znoja su mu sjale na čelu.

Sunce se nalazilo gotovo okomito nad ljudima i nije trpjelo nikakve sjene pod sobom... ljudi su šutke i skamenjeno stajali dok je Andrew Johnson umirao.

Tišina je bila gotovo neprirodna. Raspara je tek jecaj Eve Johnson. Truck Fairfield se okrene.

— Osakaćeni Fairfield je još uvijek čovjek koji se može braniti — reče gotovo tuđim glasom. — Jednu ste mi ruku oduzeli, a drugu ćete još osjetiti. Andrew je mrtav. Njegov život za Steveov. To je pravedno. Nije smio povući revolver.

Jerry Fairfield pride konju i uzjaše. Truck Fairfield, s koltom u ruci, natraške se primakne k svom konju.

— Podimo! — Jessup Fairfield okrene konja.

— Ubojice... — poviče Abraham Johnson dršćućim glasom. Lice mu je sada djelovalo poput starog izgužvanog pergamenta. — Proklete ubojice! Pričekajte samo dok se Bob i Stan vrate kući! Onda ćete upoznati Johnsonove! Pričekajte samo...

Fairfieldovi šutke potjeraju konje kolnim putem što je s Johnsonova ranča vodio u »brasadu«.

Na dvorištu ostane Abraham Johnson pokraj mrtvoga sina.

Lice mu je održavalo zaprepaštenje i silnu mržnju. Žene kleknu na pijesak pokraj Andrewa Johnsona. Majka i sestra ga preokrenu na leđa, zatim mu majka zaklopi vjeđe.

IV

Noć je bila blaga. Mjesečina je ravnicom razasula srebro. Povjetarac je šaptao grmljem kadulje, šušкао visokom travom. Sa sjevera su se približavala dva jahača.

Premorene su konje tjerali laganim kasom kroz noć. Ljudi u sedlima bili su mršavi poput vukova. Na sebi su imali sive hlače sa žutim lampasom, a na šeširima široka oboda su se još uvijek nalazile kokakrde teksaške konjice.

Bili su žilavi, širokih ramena i prepuni ožiljaka. Odjeća im je bila sasvim istrošena, rupe su se pojavljivale čak i u koži čizama. Potplati su se već odvajali od gornjega dijela.

Jahali su u smjeru ranča, kojega su se obrisi već pojavili pred njima. U dvorištu, ispred pojila, zauzdaju konje. Isušene životinje odmah spuste glave i pohlepno se napiju. Na dlaci im se već pojavila pjena, sapi su im podrhtavale.

U kući se upali svjetlo. Jahači se nisu micali u sedlima. Požljivo su promatrali vrata kuće.

Poslije nekoliko minuta, vrata se lagano odškrinu. Pojavi se cijev karabina »sharps«. Zatim odjekne osorni glas:

— Nestanite odavde! Gubite se, inače ću zapucati!

Jedan se jahač promuklo nasmije.

— Nekoć su svi bili dobro došli na ovaj ranč...

Zavlada tišina. Vrata se polagano otvore. Moćna prilika Abrahama Johnsona se polagano progura napolje. Stari pogleda prema koritu, zatim mu se približi polaganim i nesigurnim koracima. Pride ka konjima i podigne pogled. Usne mu zadrhte: nije mogao prozboriti ni riječi. Jahači se široko nacere i sjašu.

— Bob, Stan! — Johnson stisne ruke svojim sinovima. Dugo ih je promatrao. Naposljetku svi šutke kimnu. Nije im bila potrebna nijedna riječ da bi izrazili svoje misli.

Abraham Johnson prička pokraj korita dok sinovi nisu odveli konje u staju i vratili se. Zatim pođu u kuću. Tek što su se za njima zatvorila vrata, sinovi se opuste: osjećali su da su kod kuće. Bivši kapetan Bob Johnson i bivši narednik Stan Johnson umorno sjednu za stol pokraj kamina. Otac im sjedne sučelice. Anne i Eve Johnson sneno uđu u prostoriju. Ugleđavši braću, djevojka usklikne od radosti. Oči Anne Johnson zasjaju.

Majka i kći nisu gubile vrijeme: odmah iznesu jelo pred muškarce.

* * *

— Loše izgledate — reče rančer, zavalivši se u stolac i promatrajući kako su se sinovi pohlepno bacili na jelo.

— Rat nas je iznurio, oče — reče Bob, obrisavši usta podlakticom lijeve ruke. — Rat je od dječaka načinio muškarce, od muškaraca starce. Posljednjih smo nekoliko tjedana proveli u zarobljeničkom logoru, i tu smo

najbolje vidjeli što je rat načinio od ljudi.

— Ipak, bio je to dobar rat — reče stari. — S naše strane je to bio pošten rat! Yankeeji se neće nimalo radovati svojoj pobjedi.

— Ni mi nemamo razloga da se radujemo porazu. — Stan povuče dugi gutljaj kave. — Ljudima u Teksasu je loše. Vojnici koje otpuštaju iz Armije dolaze kući i tu ne mogu pronaći zaposlenje. Putem smo naišli na nekoliko logora, u kojima žive otpušteni i nezaposleni kauboji. Loše to izgleda. Yankeeji su pobijedili, i tu više ništa ne možemo izmijeniti. Ostavit će Jug da iskrvari.

— Ne smijemo gubiti nadu. Moramo se dalje boriti. Naša je stvar pravedna. — Rančer ustane i počne nemirno šetati prostorijom.

— Ništa nam to ne koristi. Moramo se pobrinuti da Teksas opet stane na noge. To je jedina mogućnost što nam preostaje.

— Yankeeji se već nalaze u Hardeman-Countyju. — Abraham Johnson zastane usred prostorije. Lice mu je bilo sivo.

— Sjede u Crowellu i preuzeli su upavu. Prije nepuna tri tjedna... Već nekoliko dana njuškaju ovim krajevima i razgledaju rančeve. Imā već i novih tjeratica. Ali ne progone zlikovce, već ljude koji su još uvijek vjerni Jugu i nastavljaju borbu protiv Yenkeeja. To je sramota! Osim toga, mnogo je »crnjuga« u yankeejevskim uniformama. Nose oružje i šepure se poput gospodara ulicama gradova. Napadaju izgladnjele Teksašane, ponekad ih na smrt premlate i svi to

moraju trpjeti. To je yankeejevska pravda!

— Bit će još i gore. — Bob Johnson savije cigaretu i ispije posljednji gutljaj kave. — Zar Andrew još nije stigao? Otkako je premješten u konjicu generala Hooda, za njega nismo čuli. Jeste li vi dobili kakvu vijest? Je li u zarobljeničkom logoru, bolnici ili je...

U prostoriji odjednom zavlada tišina. Žene spuste glave. Rančer se naposljetku nervozno nakašlje, teškim korakom pride k stolu i osloni se na nje ga objema šakama.

Braća ga upitno i šutke pogledaju. Abraham Johnson im reče tihim glasom:

— Andrew je mrtav.

Bob Johnson smrvi cigaretu među prstima, zaškripa zubima.

— Pa gdje je pao?

— Nije pao. — Starac strese glavom. — Ustrijelili su ga. Tu, na ranču.

— Ne razumijem... — reče Stan i napola ustane. — Ustrijelili?! Kako...

— Ja sam kriv. — Rančer polagano sjedne. Žena mu pride s leđa i položi mu ruke na ramena. Ukočeno je zurio u grubo obrađenu ploču stola.

— Prije nekoliko mjeseci je ovuda prolazila ophodnja naše vojske — reče rančer. — Tražili su bjegunce, a jedan od njih se zvao Steve Fairfield.

— Zar Steve Fairfield s ranča na South Forku?

— Da, najmlađi Fairfield. Kazao sam vojnicima kako će najprije stići na ranč. Zbog toga su stigli pravodobno... uhvatili su ih prije nego što su se mogli sa-

kriti u »brasadi«. Prema presudi ratnog suda, Stevea i ostale su strijeljali.

— Zar pred očima Fairfieldovih? — Stan Johnson opet sjedne.

— Tako je moralo biti. Truck Fairfield je, čini se, pružio otpor. Prostrijelili su mu lijevu šaku, tako da su mu je kasnije morali odrezati. Od toga nosi željeznu kuku. Obitelj je zatim uhićena i zatvorena u Crowellu. Naravno, Yankeeji su ih pustili na slobodu. Edna Fairfield je u zatvoru teško oboljela. Prije nego što su Fairfieldovi napustili Crowell, ubili su šerifa. Yankeeji su im to progledali kroz prste.

— Stranac strese glavom. — Otprilike prije tjedan dana došli su ovamo. Znali su da sam tada uputio ophodnju. Sam vrug zna kako su to saznali. Ali došli su da bi se osvetili. Truck Fairfield je tada ustrijelio Andrewa. Istina, Andrew je prvi povukao, ali svi znaju da u ovom kraju protiv Fairfieldovih nitko nema izgleda... Fairfieldovi su uvijek bili izvrsni revolveraši. Da je puzao pred Fairfieldovima, Andrew bi još bio živ. Ali ja sam mu to zabranio. I tako sam ga morao pokopati. Leži na brežuljku istočno od ranča.

Sinovi pogledaju starca s nevjericom u očima. Pošto su shvatili da je svaka starčeva riječ istinita, lica im se gotovo skamene.

— Andrew je mrtav... — Stan Johnson zlovoljno kimne. Obuzme ga gnjev, pa i očaj. — Čovjek se četiri godine bori u ratu. Bori se za stvar koju smatra pravednom. Zatim dolazi kući, osjeća se sretnim zbog to-

ga što je izvukao živu glavu, a onda ga naprosto ustrijele... A ustrijelio ga je prljavi prebjeglica!

Bob Johnson je šutio. Ukočeno ustane i stane šetati prostorijom. Zastane tik ispred petrolejske svjetiljke što je visila o debeloj stropnoj gredi. Čudnovata igra svjetla i sjene prida njegovu licu boju pečene gline.

— Možda je Teksas izgubio rat! — reče Bob prigušenim glasom. — Ali nitko ne smije nekažnjeno poniziti dobrog Teksašanina. Oče, u Hardeman-Countyju se mora znati da su Stan i Bob Johnson opet ovdje. Prvi će to saznati Trucka Fairfield. Nitko više neće podići ruku na kojega Johnsona!

— Sjedni! — Rančer podigne glavu. — Bobe, dođi i sjedni.

— Istrijebit ćemo cijelo leglo Fairfieldovih... do posljednjeg čovjeka! — reče Stan.

— Mirno ćete sjesti na ovaj stol. Još uvijek ja zapovijedam u ovoj kući! — Abraham Johnson oštro pogleda sinove.

— Osvetit ćemo Andrewa, oče! — poviče Bob Johnson.

— Od toga on neće oživjeti. Ali vas dvojicu će objesiti. A što onda?

— Kako to možeš reći, oče? — Bob Johnson pride k stolu. Očajnički zgrči ruke.

— Prilike su se izmijenile — reče starac.

— Unatoč tomu, Fairfield ne smije naprosto ustrijeliti jednoga Johnsona. Ubojstvo — ustrajao je Bob.

— Svaki bi sudac oslobodio Trucka zbog nužne obrane. A ako vas dvojica ubijete Trucka,

sutra će vas zatvoriti vojni guverner zbog ubojstva.

— Kakve veze imaju s time Yankeeji? To je stvar između Teksašana.

— Nekoć je možda bilo tako. Međutim, želite li ubiti šerifa Hardeman-Countyja, onda se to Yankeeja tiče. U tom vam slučaju ne gine uže.

Krzmajući i šutke, braća sjednu. Rančer ih pogleda.

— Vojna je uprava prije tri dana imenovala Trucka Fairfielda za šerifa Hardeman-Countyja. Ni položaj drugih Fairfieldovih nije loš. Oni od prvoga dana surađuju s Yankeejima. Gospodare cijelom pokrajinom. A Yankeeji šute, jer su upućeni na njih. Niti jedan pristojni Teksašanin ne pomaže plavim uniformama. A Fairfieldovi to iskorištavaju. Spretno su se zbližili s Yankeejima i pri tome su postali moćni. Armija je iza njih. Sada si mogu dopustiti gotovo sve. A sad podite i ustrijelite Trucka Fairfielda!

Sinovi su šutjeli. Neko je vrijeme u prostoriji vladala tišina. Starac je prekine, nakašljavši se:

— Ne bih želio promatrati kako vas vješaju na glavnom trgu Crowella. Fairfieldovi bi se smijuljili pri tome.

— Pa zar se više ni braniti ne smijemo? — Bob Johnson zdvojno pogleda oca.

— Smijemo. Ali ne onako kako ste vi navikli.

Opet šutnja. Braća su razmišljala o Andrewu, bratu koji je, premda najmlađi, već bio mrtav. Međutim, nisu ni pomislili na Stevea Fairfielda, koji je također bio mrtav.

Braća Johnson su razmišljala o ratu. Kod kuće su potražili mir, ali mira više nije bilo. Borba će se nastaviti.

* * *

Nekadašnji kauboji, koji su jahali za Teksašku konjicu i poslije rata više nisu pronašli posao, na jugu grada su udarili logor. Svakoga su dana pridolazili novi ljudi. Živjeli su, premda nijedan nije imao ni centa u džepu, i nitko ih nije pitao od čega žive, jer je i sam imao dovoljno briga. Često su odjekivali hici, a na rubu logora su svakodnevno sahranjivali ljude. Iz logora su stalno u Crowell dolazili bogalji da bi prosjačili.

Bili su to ljudi koji su izgubili pokoji ud. Oslanjali su se na štake što su ih sami izradili. Vojnjali su na krv, žnoj i barutni dim što su se zavukli u razderane uniforme.

Jednoga prijepodneva u grad se dokotrljaju kola. U isto se vrijeme približavala konjička jedinica sa South Forka, uz čiju je obalu udarila logor Armija Sjevera.

Kola su prva stigla u grad. Zaustavila su se pokraj trgovine. S boka skoče Stan i Bob Johnson. Ogledaju se i pažljivo promotre kuće. Pogledi su im bili dugo prikovani za zastavu sa zvijezdama, istaknutu na City-Hallu. Hodnicima ispod trijemova patrolirali su vojnici u plavim uniformama. Poslovni ljudi u finim odijelima od sukna šetali su Main Streetom i uzbuđeno razgovarali.

Braća Johnson uđu u trgovinu. Neki čovjek stajao je ispred tezge i upravo plaćao kupljene cigare. Pošto se okrene, lecne

se. Braća također zastanu kao ukopana.

Čovjek je bio visok, mršav i žilav. Lijeva mu je ruka bila osakaćena. Gdje je nekoć bila šaka, sada se nalazila željezna šalica s pričvršćenom kukom. Na košulji mu je sjala zvijezda šerifa Countyja. Čovjek ne reče ni riječi.

— Zdravo, Truck! — reče Bob Johnson. Stan je šutio.

— Zar ste se vratili? — Truck Fairfield gurne tanku cigaru među usne. Desna mu ruka pri tome lagano zadrhti.

— Jesmo.

— Onda vam želimo puno sreće. Vremena su podjednako teška za sve — reče Šerif. Žustro prođe pokraj braće k vratima.

— Hvala — reče Bob Johnson. Na čelu mu zasja znoj. Teško uzdahne.

— Kako nas je pogledao... — Stan Johnson se okrene. Truck Fairfield je već nestao. — Postao je nervozan.

— Ima dobrih razloga za to. — Bob Johnson pride tezgi i pruži trgovcu cedulju. — Pripremi sve što je napisano. Kola se nalaze pred vratima.

Braća napuste trgovinu. Šetajući pješčanim Main Stretom, zapaze Trucka kako stoji u skupini vojnika. Razgovarao je i gestikulirao osakaćenom rukom. Stan Johnson kupi novine i sjedne na klupu pokraj zdenca na glavnom trgu. Bob Johnson pođe u Buckett Saloon.

Krajičkom oka Stan zapazi kako Truck Fairfield pogledava prema njemu; šerif reče vojnicima još nekoliko riječi, zatim se polagano zaputi u svoj ured.

Pod trijemom zastane i navuče šašir dublje na čelo, potom se nasloni na nosač krovišta.

Stan Johnson se zadubi u novine. Bile su stare već nekoliko tjedana i na naslovnoj su strani izvještavale o atentatu na predsjednika Lincolna.

Odjednom osjeti kako ga je natkrila sjena. Podigne glavu. Začuje škripkanje pijeska pod potplatima čizama.

Pred njim je stajao snažni i visoki crni vojnik. Bez riječi pokaže hlače što ih je Stan imao na sebi. Još uvijek su to bile one sive vojničke hlače sa žutim lampasom.

Stan Johnson osjeti kako mu se sakuplja koža na leđima. Pokuša još ostati miran: opet spusti pogled na novine.

Vojnik se sagne, dograbi lijevom rukom novine i istragne ih Stanu iz ruku. Baci ih na tlo i naceri se.

— Rat je završen — tamnim će glasom vojnik. — Zašto još uvijek nosiš te ustaničke hlače, ustaniče?

Stanu Johnsonu je već bila kletva na usnama. No sustegne se pomislivši na očeve riječi. Sagne se za svojim novinama i podigne ih. Pri tome zapazi kako ga Truck Fairfield sa zanimanjem pogledava. Stan je sada znao da vojnik nije slučajno došao k njemu. Prisjeti se kako je Truck Fairfield prethodno razgovarao s vojnicima.

Spozna da mu prijeti opasnost. Bio je sam. Brat se nalazio u obližnjem saloonu.

Stan se nije bojao. Ali na sebi je još uvijek imao hlače ustaničke vojske Teksasa. Za Yankeeje je to bio dovoljan razlog da u njemu vide neprijatelja, i to

pobijedenog neprijatelja. A pobijedeni neprijatelj nema nikakvih prava!

Crnac se sada nasmije. Opet istragne Stanu novine iz ruku i razdere ih.

— Slušaj me dok ti govorim! Valjalo bi ti skinuti te ustaničke hlače, gospodine — reče pri tome. — Još nikada nisam vidio ustanika bez hlača.

Sada ga stane promatrati i skupina vojnika iz koje je vojnik došao. Ljudi prasnu u smijeh.

Stan pogleda prema obližnjem saloonu. Brata nije vidio.

— Pa što sam ti učinio? — reče naposljetku. — Ne poznajem te. Što želiš od mene?

— Načinili ste od nas roblje. — Crnac ga oštro pogleda. — Još i danas mislite da ste bolji od nas. A ti šetaš u ustaničkim hlačama, jer za tebe rat još nije završen. No on je ipak završen, izgubili su ga ljudi poput tebe.

— Nikada nismo držali robove. Ostavi me u miru — progundala Stan Johnson.

— Ali ti si ipak ustanik. Sve znam o tebi, tvom bratu i ocu.

— Odakle me znaš?

— Ljude poput tebe prepoznajem na prvi pogled. Kako to razgovaraš sa mnom?! Zacijelo smatraš da još uvijek možeš postupati sa mnom kao s kojom prljavom crnjugom s plantaža pamuka, zar ne?

— Kako ti to pada na um? Ništa ne želim od tebe! Savršeno si mi ravnodušan, čovječe. Nestani konačno i ostavi me da u miru pročitam novine! — propuše Stan. Krv mu navre u obraze.

Sagne se i s vrućega pijeska pokupi komad razderanih novina. Obuzme ga silna napetost. Dopustio je da ga crnac ponizi više nego što je mogao podnijeti. No još se uvijek savladavao, jer je slutio da je sve to pokrenuo Truck Fairfield. Čini se, da se Truck ipak pribojavao braće Fairfield.

— Iz Buckett Saloona sada izađe Bob Johnson. Pogleda prema zdencu i zapazi kako se onaj golemi crnac odjednom nagnuo naprijed i nabio Stanu »stetson« široka oboda preko ušiju. Skupina vojnika poprati taj prizor urnebesnim smijehom.

Stan Johnson prokune i skoči, a vojnik se prijeteci nacerio. Teško dišući od silnoga uzbuđenja, Stan strgne šešir s glave i odbaci ga. U silnom gnjevu izgubi svaku kontrolu nad sobom. Munjevitim trzajem trgne svoj »remington« iz korica i ispali hitac.

Prasak se odbije od pročelja kuća. Tamnoputi se čovjek prestane ceriti, odjednom se zanjise. Usta mu se razjape: čini se da je htio kriknuti. Bio je mrtav prije nego što je dotakao tlo.

Bob Johnson se trenutačno pokrene i potrči glavnom ulicom. Od ureda požuri Truck Fairfield. Vojnici u plavim uniformama se stanu približavati. Prijeteći i neprijateljski su zurili u Stana Johnsona.

— Odbaci revolver!

Oštri glas Trucka Fairfielda raspara napetost tišine. Stan Johnson se okrene. Lice mu je bilo iskrivljeno. Brat se nađe pokraj njega i povuče revolver.

Opet prasne hitac. Tane zaru-

— Neka me vrag nosi ako je to bila šala! — poviče Stan Johnson, zgrčivši šake. — Sve si to ti namjestio, prokleti prebje-glice! Želiš uništiti Johnsonove. Nahuškao si crnju da me izaziva samo zato da bih ja počinio grešku.

— Kada govorite o vašoj žrtvi, gospodine Johnson, nemojte više upotrebljavati uvredljive riječi. Nerado ih slušamo ovdje! Taj se čovjek srčano borio za svoju slobodu. A vi ste ga naprosto ustrijelili. Lišavam vas slobode, gospodine Stane Johnson. Pođite dobrovoljno u zatvor ili će vas odnijeti prijatelji čovjeka, kojega ste ustrijelili.

— Ne smijete uhititi brata, Fairfieldu! On se samo branio — reče Bob Johnson. Progura se naprijed i osloni ruke o bokove.

Truck Fairfield sažalno slegne ramenima. No iz očiju mu je zračio neki zloradi, likujući sjaj.

— Ne miješajte se, Bobe! Inače ću morati zatvoriti i vas. Nemate nikakve veze s tim događajem. Vaš brat će morati sam odgovarati za to. Izgledi su mu loši: Ubojstvo nad vojnikom Unije... — Fairfield nabere čelo i nastavi: — Eto, kažnjava se užetom!

— Kunem vam se da Stan neće biti obješen! — zagrmí Bob Johnson sav crven u licu. — Ja ću se pobrinuti za to. Kunem vam se da nećete postići što ste naumili. Nećete ubiti niti jednoga Johnsona... ne više! Andrew ostaje prvi i posljednji!

— Zavežite, Bobe! Kola su vam ispred trgovine. Popnite se na njih i što prije nestanite! Ne mogu jamčiti da vam vojnici neće oderati kožu.

— Hvala vam — reče Bob Johnson. — Dirljivo je što toliko brinete za mene. Na svoju ću kožu sam pripaziti. — Okrene se k bratu. — Poslušaj me, Stan. Zasad ne mogu ništa učiniti, a ni ti. Poći ćeš u zatvor s tim nitkovom koji nosi zvijezdu. Nećeš pružiti otpor, niti mu dati povoda da te ustrijeli. Dopustit ćeš da te zatvori. Ne brini. Obavijestit ću oca. Izvući ćemo te.

— Ne budite tako sigurni. — Truck Fairfield skine lanac s pojasa s oružjem i stavi ga na ruke Stana Johnsona. Zatim mu domahne: — Krenimo, Johnstone! Dodite!

Bob Johnson se naglo okrene i požuri k trgovini. Ljudi se okupe pod trijemovima i počnu promatrati kako vojnici podižu i odnose mrtvoga crnca. Truck Fairfield povede Stana Johnsona Main Streetom u zatvor. Pri tome ga je neprestano gurneo sa cijevi revolvera u leđa. Zatočenik je stenjao i spoticao se pri svakom udarcu.

Bob Johnson se u međuvremenu popne na kola, na koja je trgovac natovarao živežne namirnice. Potjera zapregu. Napusti grad i poveze se u susret suncu što se poput užarene lopte sve više dizalo na horizontu. Nekoliko mu sitnih oblaka presiječe put.

Bob Johnson se nije osvrtao. Inače bi mogao vidjeti kako su mu brata gurnuli u šerifov ured i kako je odmah zatim neki narednik potrčao iz City Halla u zatvorsku zgradu da bi napisao izvještaj.

V

Bila je noć kada su dojahali jahači s istoka. Projahali su

Main Streetom i ništa ih nije moglo zadržati. Jahali su sasvim otvoreno, nisu se sakrivali niti štitili sjenom. Bila su to dva čovjeka s tri konja. Zapravo ih nitko nije ni zapazio, jer je vrlo malo ljudi bilo na ulicama Crowella. Stigli su nešto prije ponoći.

Jahači zauzdaju konje u sporednoj ulici nadomak šerifovu uredu. Zatim pođu pješice. Iz Buckett Saloona se čulo zveckanje čaša i boca, zvuci neugodnoga klavira i bučni smijeh.

Krećući se pod sjenom trijemova, dva čovjeka stignu do šerifovog ureda. Prozor pokraj vratiju bio je osvijetljen. Ljudi zavire unutra.

Za širokim je pisaćim stolom sjedio zbijen čovjek. Zadrije-mao je, spustivši glavu na ruke, na stolu. Hrkao je tako glasno da su ga čuli i ljudi napolju.

— Nije to Fairfield — prošapta jedan glas. — Možda vrata nisu zaključana.

Ljudi skliznu k vratima. Nečujno pritisnu kvaku. Vrata nisu bila zaključana: otvore se.

Nisu oklijevali. Odlučno uđu u ured. Lagani propuh probudi čovjeka za pisaćim stolom. Zatrepašeno podigne glavu. Snenno je zurio u došljake koji ga munjevito zaskoče. Jedan trgne revolver, preokrene ga u ruci i udari ga drškom po glavi. Čovjek za pisaćim stolom zakrklja, zatim padne sa stolca na grube podne daske i ostane nepokretno ležati. Iz naprsle kože na čelu poteče krv.

— Brže sada! Tamo su ključevi!

U napola otvorenim vratima, odjednom se pojavi neka sjena.

Pojavi se vojnik u plavoj uniformi. Zaviri u ured i podigne cijev puške.

— Gospodine Stevens? — zapita tiho.

Potom ugleda došljake. Skamenili su se. A kada je htio reagirati, bilo je već prekasno.

Bob Johnson zaskoči vojnika, dografi ga za haljetak i povuče u ured. Tu ga tresne revolverom po glavi.

Stari Johnson zalupi vrata i spusti zasun. Teško dišući, osloni se leđima o vrata. Znoj mu se u potocima slijevao niz obraze.

Vojnik se sruši. Njegova puška padne na pod. Bob Johnson se okrene i dohvati ključeve s kuke. Zatim uđe u krilo sa ćelijama.

U hodniku je visila začađena petrolejka. Bob Johnson je skinuo s držača i kroz prozore s rešetkama počeo osvjetljivati unutrašnjost ćelija. Zastane pred trećom.

— Stan! Stan... zar spavaš? Dodi ovamo!

S daščanog ležaja uza zid podigne se mršava prilika stana Johnsona.

— Bob...

Drugi je šutio. Žustro je gurao ključeve u bravu, sve dok nije pronašao odgovarajući. Vrata ćelije se otvore. Stan Johnson izide. Djelovao je iscrpljeno i napeto, oči su mu upale, bio je blijed.

— Dodi! Brzo! — Bob Johnson ga dohvati za ruku i povuče za sobom. U uredu je Abraham Johnson u međuvremenu izvuкао iz nekog ormara stvarčice svojega sina. Nijemo mu ih gurne u ruke. Mladić opase pojas s oružjem i nabije šešir na glavu.

Bob Johnson požuri k stražnjim vratima. Otvori ih i proviri napolje. Zatim domahne.

— Naprijed!

Napuste zgradu i potrče stražnjim dvorištem. Pošto su napustili dvorište, stignu u sporednu ulicu, u kojoj su ostavili konje. Tek što su uzjahali, iz ureda se začuje vika. Odjekne hitac. Vojnik u plavoj uniformi potrči glavnom ulicom teturajući i vičući iz svega grla, budeći ljude iz sna. Iza nekih se prozora upale svjetla.

Johnsonovi obodu konje i punim trkom pojure Main Streetom.

Vojnik je još uvijek vikao. Trčao je amo-tamo dozivajući drugove. U okviru vratiju se sada pojavi i ošamućeni noćni šerif. Krvario je iz rane na čelu.

Vojnik sada otkrije Johnsonove koji su jurili k izlazu iz grada. Poviče još glasnije i potrči im u susret. Lice mu je bilo iskrivljeno. Konji ga se uplaše. No jahači ih čeličnim rukama zadrže na smjeru.

Vojnik se raskreči usred Main Streeta.

— Stanite! — poviče. — Dalje nećete stići!

Stan Johnson bez oklijevanja spusti desnicu na držak revolvera. Povuču otponac ne osjećajući upravo ništa. Odjekne pucanj. Jezičak plamena s grla cijevi raspara noć. Tane pogodi vojnika. Zakrene ga. Tražeći oslonac, vojnik zabaci ruke uvis, zatim se zanjše. Tane ga je pogodilo u rame.

Prije nego što je pao, jahači se nađu na njegovoj visini. Okrznu ga mišićavi konje Abrahama Johnsona, i odbaci ga u stranu.

Čovjek se preokrene u zraku i padne u pijesak prije nego što je shvatio što se dogodilo. Zatim osjeti žestoku bol, obuzme ga vrtoglavica. Naposljetku izgubi svijest.

Iz kuća počnu izlaziti ljudi. Vojnici također istrče na ulicu. Odjekne i nekoliko hitaca. Međutim, mrak je ubrzo progutao jahače. Nijedno ih tane nije zahvatilo.

Kada se Truck Fairfield napola odjenuo i sneno istrčao iz Palace-Hotela, jahači su nestali, topot kopita je zatihnuo. Noćni šerif olovnih nogu doglavinja glavnom ulicom. Nespretnim pokretom obriše krv sa čela. Zastane Truckom i spusti glavu.

Gradani Crowella se povuku u svoje kuće. Čula se i mnogo koja podrugljiva riječ. Na licima građana se mogla zapaziti i zloradost.

— Dodite! — zapovijedi Truck Fairfield noćnom šerifu. Dok su vojnici odnosili ranjenika s ulice, Fairfield pođe s noćnim šerifom u ured. Nešto kasnije stigne poručnik Baxter, adutant pukovnika Wolcotta. Umorno sjedne da bi saslušao izvještaj.

Noćni je šerif otežano govorio, zamuckivao, a kada je naposljetku zašutio, Truck Fairfield prokune.

— Raspisat ćemo tjeralice! — reče poručnik Baxter i ustane.

— Stan Johnson se progoni zbog ubojstva, a njegov otac i brat zbog suučesništva. Ujutro dostavite nacrt tjeralice i izvještaj noćnog šerifa u City Hall, šerife. Pukovnik Wolcott će odmah odobriti tjeralice i naložiti da se izvjesi po cijeloj pokrajini.

— Johnsonove ionako neće moći uhvatiti. — Truck Fairfield

osloni ruke o bokove. — Tjeralice si možemo uštedjeti. Nema jednoga Teksašanina u pokrajini koji bi Johnsonove odao okupacijskim vlastima. S takvim bi čovjekom bilo svršeno. Mogao bi samo napustiti Teksas ili bi ga ubili prijatelji Johnsonovih. A Johnsonovi imaju mnogo prijatelja. Gotovo svi u Hardeman-Countyju misle poput Johnsonovih. Zbog toga će im vjerojatno pomagati, nipošto ih neće izručiti.

— Ako je tako, zašto nam onda pomažete, gospodine Fairfield? Zašto ste onda prihvatili zvijezdu koja vas obavezuje da postupite protiv mnogih ljudi u ovoj pokrajini? Zašto nam vaša obitelj pomaže?

— To je nešto drugo. — Truck Fairfield izvuče vrećicu s duhanom iz džepa i spretno savije zdravom rukom cigaretu. Sada je djelovao mirnije. Uzbudjenje se stišalo. — Mi, Fairfieldovi, nismo podijelili stav s ljudima u pokrajini, gospodine. Za nas se ništa ne mijenja niti ako se postavimo protiv tih ljudi. Oni su nas odbacili, jer nismo mislili poput njih. Mene je to stajalo šake. Za nas ne može biti ništa gore, oduvijek je bilo loše... Ali mi smo se probili i održali. Tako će i ostati!

— Vrlo ste sigurni, gospodine Fairfield. Ovdašnji ljudi ne trpe vašu obitelj. — Poručnik trzne ramenima. — Kad pomislim na ovu pokrajinu, ne bih se želio nalaziti u vašoj koži. Ljudi nemaju posla, niti novca. I moraju se pomiriti s time da njima upravlja nekadašnja neprijateljska Armija. U takvim vremenima pokadšto gube razum i

miroljubivi ljudi. Na vašem bih mjestu bio oprezniji. Hitac začas odjekne, a tane nitko ne može zaustaviti.

– To je moja briga, gospodine. Uostalom, ako baš želite čuti moje mišljenje: Tjeralicama nećemo ništa postići. Bilo bi bolje kad bismo Johnsonov ranč opteretili porezima.

– Kakvog bi to imalo smisla?

– Ne vjerujem da će Johnsonovi moći platiti poreze. A kad im oduzmemo ranč, neće više ovdje imati tlo pod nogama i morat će otići. Onda će biti naprosto skitnice bez ikakve egzistencije. A ostanu li u pokrajini, bit će još uvijek vremena da ih progonimo.

– To je dobra zamisao. Mislim da moramo učiniti upravo to, gospodine Fairfield. Prošloga je tjedna iz Washingtona stigao neki dražbovatelj. Već je pregledao većinu spisa o rančevima i zacijelo će moći brzo obraditi i predmet Johnsonovih. No unatoč tome, sutra ujutro ishodite uhidbeni nalog protiv trojice Johnsonovih!

– Dakako, gospodine. Dražbovatelj neka sutra ujutro dođe k meni. Porazgovarat ću s njim o svemu. Uostalom, vjerujem da će vrlo brzo prestati djelovati velike riječi nekadašnjih ustanika, kao i njihovih negodovanja protiv Armije Unije, ako im zanjišemo tlo pod nogama. Čim osjete da više nisu tako veliki kao što misle, bit će mirniji. Gradjane valja dobrano prodrmati da bi se urazumili. Moraju osjetiti da su izgubili rat!

– Metoda što nam je predlažete protiv vlastitih susjeda je prilično brutalna, gospodine Fairfield. Ne zaboravite da smo

ovdje i zbog toga da bismo se pobrinuli za održanje mira poslije tog paklenskog rata.

– Ponekad treba ljude natjerati na mir, gospodine. A pokažemo li im da su naprosto bespomoćni, morati će biti miroljubivi.

– Dijelim vaše mišljenje, gospodine Fairfield, Ipak, nadam se da na vaša razmišljanja ne utječe osobna osvetoljubivost zbog toga što vam u ovom kraju nije bilo lako i što ste krivnjom obitelji Johnson izgubili lijevu šaku.

– Nipošto, gospodine. Vrlo dobro znam na što me obavezuje moja zvijezda. – Lice Trucka Fairfielda je bilo ukočeno poput maske.

– Dobro je što ste to kazali, gospodine Fairfield. Armija SAD si ne može dopustiti da bude umiješana u obiteljske razmirice.

– Znam na što mislite, gospodine. Vaša je zabrinutost neosnovana! – ukočeno reče Truck Fairfield.

Poručnik dotakne obod šešira i napusti ured. Truck se sada okrene k noćnom šerifu i reče;

– Glupan...

Zatim izide. Umornim koracima prijede preko Main Streeta, koji je opet opustio, i vrati se u hotel. Što je dulje razmišljao o događajima te noći, osjećao se bolje. Htio je natjerati na koljena Johnsonove, i to vlašću što je proizlazila iz njegovog položaja, jer su oni mogli postati opasni po njega i njegovu obitelj. I to mu se posrećilo. Njihova je greška što su nasilno oslobodili Stana. Johnsonovi su sada odmetnice, ljudi izvan zakona. i

kao takvi će biti progonjeni. Njihov će ranč biti prodan na dražbi. A time će Fairfieldovi mnogo dobiti, jer se više neće morati pribojavati osвете poraženih i poniženih Johnsonovih.

Ili ipak?

Truck Fairfield više nije razmišljao o tome. Za njega je sada postojala samo vjera u vlastitu pobjedu.

* * *

Vojnici u plavim uniformama se rasprše. Oštro povikane zapovijesti rasparaju tišinu sivo-ga jutra. Vojnici otkoče opetuše. Potom opet zavlada tišina.

Mršavi jahač s osakaćenom lijevom rukom i zvijezdom što je blistala na sivom haljetku od baršuna, potjera svojega ždrijepca kroz redove vojnika što su opkolili dvorište. Pokraj zdenca zauzda konja.

Teško isklizne iz sedla i odmakne šešir na zatiljak. Ukočenim se koracima počne približavati stambenoj zgradi.

Vrata se otvore. Na pragu se pojavi uspravna Anne Jo Johnson. Ukočeno je zurila u šerifa. U izrađenim je šakama držala sačmaricu »parker«.

Truck Fairfield zastane. Gотовo je vrebajući promatrao ženu koja se, prema svemu sudeći, nije nimalo uplašila brojnih vojnika.

Serif dotakne obod šešira.

— Jutro, gospodo Johnson.

Truck Fairfield posegne desnom rukom u džep haljetka i izvuče neki presavijeni dokument s pečatnim voskom.

— Ovo je nalog za pretres kuće, gospodo Johnson. Izdao ga je vojni zapovjednik Harde-

man-Countyja, pukovnik Wolcott. Osim toga, u džepu imam uhidbene naloge za vašega muža i sinove. Molim vas da nam ne pravite teškoće, gospodo Johnson. Sada ću pretražiti kuću i staje. Pronađem li vašega muža ili sinove, lišit ću ih slobode.

— Nestanite! — uzbuđeno procijedi Johnsonova. — Gubite se s dvorišta našega ranča. Prljavi ste nitkov, zlikovac i izdajica! Odlazite, inače ću vas ustrijeliti!

Malo zadigne cijev puške. Truck Fairfield osjeti kako mu se zadiže kosa na zatiljku: sada je gledao ravno u grla cijevi, iz kojih ga je u svakom trenu mogla sustići smrt.

— Ne bih vam to savjetovao. — Glas čuvara zakona je zvučao sasvim mirno. — Ostatak života biste morali provesti iz rešetki, gospodo.

— Pa zar me se bojite, Fairfieldu? Zar ste se već sada toliko uplašili da se ne usuđujete sam k dvjema ženama? Zar smo kći i ja toliko opasne da ste morali dovesti sa sobom pola Armije SAD?

Truck Fairfield se nije osvrnuo na zajedljivu porugu. Pride k ženi.

— Uklonite tu pušku, gospodo! — reče Fairfield.

Žena prkosno zadigne glavu. Truck Fairfield odjednom skoči i udarcem desne ruke zadigne cijev puške. Zatim joj je istrgne iz ruke, prelomi je i izvadi metke. Potom se okrene i reče:

— Možete doći, gospodine Rutheford.

Neki slabašni i otrcano djelujući postariji čovjek potjera svojega konja ka kući i sjaše. Pod

rukom je imao tanku kožnatu mapu. Popravi haljetak i pred ženom skine uškrobljeni šešir.

— Ovo je gospodin Jonathan Rutheford, gospodo Johnson, dražbovatelj ove pokrajine. Došao je sa mnom, jer ovom zgodom želi s vama porazgovarati o jednom drugom problemu.

Službenik se progura u kuću pokraj žene.

— Moja kći je unutra! — propuše gospoda Johnson. — Ne usuđujte se dodirnuti je, prljavče!

Truck Fairfield se nevoljko okrene i izvuče kolt prije nego što je ušao u kuću.

Gospodin Jonathan Rutheford još jednom zadigne šešir i nesigurno se ogleda za vojnicima. Očito je bio nervozan. Što se njega tiče, snažna i stroga žena je očito ulijevala poštovanje.

— Što želite? — izdere se gospoda Johnson.

— Eto, gospodo Johnson, dražbovatelj sam i...

— To sam već čula.

— Eto... — započne i zašuti da bi nastavio nešto sigurnijim glasom: — Ujedno sam i sakupljač poreza, gospodo Johnson, pa...

— Poreza?! Ta platili smo porez.

— Naravno, gospodo Johnson, ali Konfederaciji. Sada je više nema. Ali sada postoje mnogi porezi za reparacije. Izračunao sam visinu vašeg poreskog dugovanja. Izvolite. — Pruži joj dokument. Anne Johnson pogleda papir i trzne. Zatim pogleda čovjeka s nevjericom u očima.

— Dvanaest tisuća petsto dolara?! Toliki porez nismo nikada morali platiti!

Rutheford sažalno slegne uskim ramenima.

— Žao mi je, gospodo Johnson. Imate veliki posjed i približno petnaest tisuća grla stoke. Bio je rat i reparacije u obliku poreza su prilično visoke. Morat ćete platiti!

— To nije moguće. Uzmite taj bezvrijedni papir i nestanite! Ako vjerujete da me time možete uplašiti, varate se.

Sitni čovjek zbunjeno pogleda ženu. Ali ne uzme dokument.

— Porez zaračunavam prema zakonu, gospodo Johnson. Morat ćete se pridržavati zakona. Platit ćete ili ću morati prodati ranč na dražbi.

— Na dražbi?

— Da. Možete li platiti?

— Već sam vas jednom zapitala kako da to učinim.

— To je vaš problem. Ne mogu vam odgovoriti na to pitanje. Dakle, možete li platiti?

— Ne mogu.

— Doista mi je žao, gospodo Johnson. U tom ćemo slučaju vaš ranč morati prodati na javnoj dražbi. Imate tjedan dana vremena da pribavite novac. Tada ću vas opet posjetiti.

— To je, dakle, nova pravda!

— Anne Johnson na smrt problijedi. Ipak, držanje joj je još uvijek bilo ponosno kao da je ništa ne može slomiti.

Truck Fairfield izide iz kuće. Nakratko pogleda Annu Johnson i zaputi se k staji.

Poslije četvrt sata se vrati i isprsi se pred Johnsonovom. Dražbovatelj se klimavim koracima vrati k svom konju.

— Gdje su muškarci, gospodo Johnson?

— Zar zbilja očekujete da ćete to saznati upravo od mene?
— Gorko se nasmije. — Oh... potcijenili smo Fairfieldove! Osobito vas, Truck. Izuzetno ste lukav. Točno ste znali da muž i sinovi nisu ovdje. Unatoč tome, stigli ste s vojskom da biste nam pokazali kolika je vaša moć. Budući da ste znali da nećete ovdje žateći Abea, Stana i Boba, izmislili ste priču s dražbovatelem. Taj će nas čovjek otjerati s našega posjeda. A vi ćete mu pri tome pomoći. Duboko ste uvjereni da će tada s nama biti svršeno. No nemojte se prevariti gospodine Fairfield, mi smo, Johnsonovi, poprilično žilavi!

— Nisam vas razumio, gospođo Johnson. Ali morate znati da vas zbog štíćenja zločinaca mogu zatvoriti. Također vašu kćer, gospođo.

Truck Fairfield se naglo okrene, priđe konju i uzjaše. Zatim podlakticom obriše znoj sa čela.

Narednik okupi raspršene vojnike. Nešto kasnije, ljudi odjašu u smjeru zapada.

* * *

Točno tjedan dana kasnije, na kolnom putu do ranča Johnsonovih se začuje topot kopita. Sa zapada se dokotrlja lagani jednopreg, pokraj kojega je jahalalo nekoliko ljudi.

Jednopreg se zaustavi u dvorištu ranča. Jahači zauzdaju konje.

Nekoliko je trenutaka vlada la tišina. Potom se začuje topot kopita sa sjevera. Pojavi se samo jedan jahač, domahne šeširo m i pritjera svojega konja k drugima.

Bio je to Denver Fairfield. Si-roko se smijao i nagnuo se iz sedla da bi mogao stisnuti ruku svom bratu.

— Zdravo, Truck, stari bogalju... vraški dobro djeluješ kao čuvar zakona! Otac umalo što ne puca od ponosa kad govori o tebi. Jedva da te uopće vidimo na ranču.

— Imamo mnogo posla. — Truck Fairfield se blijedo nasmiješi. — Često moram pratiti gospodina Rutheforda. Rančeri u pokrajini većinom nisu u stanju platiti poreze, ne priznaju zakone...

Sitni i otrcani Jonathan Rutheford ustane na boku jednogprega. Side i ogleda se.

— Zar je taj čovjek jedini koji se pojavio na dražbi, šerife? — Pokaže Denvera Fairfielda.

— Čini se da je tako. Zar nešto nije u redu? Dan dražbe je objavljen. — Truck Fairfield oštro pogleda čovječuljka.

— Ne, ne... sve je u redu, šerife. Sve je u najboljem redu! — čovječuljak dohvati plosnatu kožnatu torbu s boka i izvuče neke papire. — Možemo započeti.

Truck Fairfield da znak svom zamjeniku. Mladić, nekadašnji kaplar Armije SAD, sjaše i zaputi se ka kući. Bučno pokuca o vrata.

Poslije nekoliko minuta Anne Johnson otvori vrata. Obrazi su joj upali, djelovala je kao da je silno ostarjela. No još uvijek — ponosno! S usana joj nije sišla nijedna riječ.

Truck Fairfield dotakne obod šešira u znak pozdrava.

— Rok od tjedan dana je prošao, gospođo Johnson. Došli

smo zbog poreza. Je li se vaš suprug u međuvremenu pojavio?

Žena ne odgovori. Iz kuće sada izide i Eve. Stane pokraj majke. Lice joj je djelovalo prkosno.

Dražbovatelj se nakašlje i prolista svoje papire.

— Prije tjedan dana sam vam saopćio koliko je poreski teret ovoga ranča, gospodo Johnson. Imali ste tjedan dana vremena da pribavite taj iznos. Možete li danas platiti? U tom će slučaju postupak odmah biti obustavljen.

— Ne mogu. — Glas žene je zvučao odlučno i žestoko. — Što želi taj nitkov u mom dvorištu?

— Pokaže Denvera Fairfielda.

— Neka trenutačno nestane! Inače ću ga sačmaricom poslati u pakao.

— Žao mi je, gospodo Johnson, ali ne mogu odobriti vaše ponašanje. — Dražbovatelj unese službenu strogost u izraz svojega lica. — Budući da ne možete platiti poreski dug, iznos ćemo utjerati izvršenjem. To znači da će se ranč prodati na dražbi. Na toj se dražbi može svatko pojaviti kao kupac. U tu svrhu je stigao gospodin Fairfield. To je njegovo pravo.

— A zašto je ovdje samo on i nitko drugi? — Anne Johnson se podrugljivo nasmije. — Već shvaćam... spretno je to izvedeno. Nije dovoljno što ste vi, Fairfieldovi, nas Johnsonove žigosali kao zlikovce, već nam morate oduzeti i zemlju!

— Sjetite se Stevea! — reče Denver Fairfield. — I Truckove šake! Tada ćete vjerojatno shvatiti da sve možete pripisati isključivo sebi.

— A Andrew? — poviče Eve

Johnson. — Zar Andrew ništa ne vrijedi?!

— Ta molim vas! — Dražbovatelj skine svoj ukrućeni šešir i izvadi mali drveni čekić iz kožnate torbe. — Osobne razmirice možete srediti i poslije dražbe.

Dražbovatelj sada nazalnim glasom pročita neki zapisnik.

— Gospoda Anne Johnson nazočna supruga i zastupnica gospodina Abrahama Johnsona, po isteku roka od tjedan dana izjavljuje da ne može platiti poreski dug ranča Johnsonovih u iznosu od dvanaest tisuća petsto dolara. Zbog toga se provodi izvršenje i objekt se prodaje na dražbi. Dražba je otvorena. Najniža je ponuda jednaka iznosu duga od dvanaest tisuća petsto dolara. Isklična se cijena povećava po petsto dolara. — Rutheford udari čekićem po torbi. — Tko će iznijeti ponudu? Denver Fairfield podigne desnu ruku.

— Nudim trinaest tisuća dolara.

— Trinaest tisuća dolara hvala! Tko nudi više? — Dražbovatelj zašuti. Zbunjeno spusti glavu. Nije ni pomislio da bi se na dražbi mogao pojaviti samo jedan ponuđač. Proguta, zatim poviče: — Ponuđeno je trinaest tisuća dolara. Nema nikakve druge ponude. Time je ranč Johnsonovih prodan gospodinu Denveru Fairfieldu. Trinaest tisuća dolara prvi put, drugi put i treći put! — Spremi čekić i stavi kruti šešir na glavu. — Čestitam, gospodine Fairfieldu! Načinili ste dobar posao. — Stisne Denveru ruku i da mu da potpiše neki papir.

— Odakle vama trinaest tisu-

ća dolara? — umorno zapita Anne Johnson. — Zanimalo bi me odakle vama Fairfieldovi-
ma trinaest tisuća dolara!

— Uštedjeli smo — naceri se Denver Fairfield. — Uvijek smo stavljali cent na cent i dolar na dolar. Želio bih da ranč pronađem prazan za jedan sat, gospodo Johnson. Prema tome, spremite vaše stvari. Možete uzeti konjsku zapregu i jedna kola. Sve drugo, što pripada inventaru, ostaje ovdje. Nadam se da smo se razumjeli.

— U redu. Nemajte straha, Denveru Fairfieldu. Nećemo se dugo zadržati na vašem ranču!

— Anne Johnson ponosno zabaci glavu i okrene se. Uzme kćer za ruku i povuče je u kuću.

Na dvorištu, Denver pruži bratu ruku.

— Dodi skoro na ranč, Truck. Otac ne može sada u Crowell.

Majci je loše. Pravo je čudo što je uopće živi. Možda će već idućih dana umrijeti. Jedva da još dolazi k svijesti. Zatvor ju je sasvim uništio. Otac će zbog toga ostati pokraj nje. Da, Truck, jednoga nas dana više nitko neće zatvarati, jednoga će dana moć biti u našim rukama. Zamisli samo, Truck, sada imamo najveći ranč u pokrajini.

— Bit će bolje da ne govori-
mo o tome. — Truck Fairfield oštro pogleda brata. — Razumi-
ješ li? Zaveži jezik! — Trgne ko-
nja. Dražbovatelj je već okre-
nuo svoj jednopreg, a mladi je
zamjenik šerifa pojahao napri-
jed.

Truck Fairfield još domahne
bratu, a onda laganim kasom
pojaše za kolima.

VI

Sjene poslijepodneva su se
ocrtale u pijesku poput crnih
slika. Silna je žega pritisnula
»brasadu«. Vjetar je sasvim za-
hitnuo.

Na jednom se zavoju širokog
kolnog puta pojave kola »stude-
baker«. Široki su i veliki kotači
ostavili duboke tragove u pije-
sku, sitnije su kamenje samljeli
u prašinu. Kola su se lagano
ljuljala.

Na boku kola su sjedile dvije
jednostavno odjevene žene —
majka i kći. Da bi se zaštitile od
fine, izjedajuće prašine što se
dizala ispod kopita životinja i
kotača, oko ramena su prebaci-
le rupce od čvrste tkanine.

Anne Johnson je u žuljavim
rukama držala uzde. Lice joj je
bilo ukočeno, kruto. Kći se na-
slonila majci o rame. Pošto su
se dobroano najecale, sada su
šutjele.

— Kamo ćemo, majko? Hoće-
mo li k ocu, Bobu i Stanu? —
odjednom će kći.

— Nikako. — Anne Johnson
pogleda kćer žalosnim pogle-
dom. — Možda nas prate. Truck
Fairfield, možda pretpostavlja
da ćemo se odvesti k ocu. Zbog
toga nećemo k njima.

— Ali kamo... kamo da ode-
mo? Više nemamo krova nad
glavom. Sada smo naprosto
skitnice. — Oči Eve Johnson su
bile crvene, silno su je pekle. —
Što će sada biti, majko?

— Iduće ćemo dane provesti
u staroj kolibi na South Forku.
Otac će nas pronaći i pobrinuti
se za nas. Odlučit će što ćemo
uraditi. Čovjek mora naučiti
podnositi nepravdu. Samo se
tako može braniti protiv nje.

Fairfieldovi su trenutačno jači. Valja pričekati. Sve će se jednom izmijeniti.

– Ne bojim se, majko.

– Onda je sve u redu, Eve.

– Mrzim Fairfieldove, majko. Ništa na svijetu ne mrzim poput njih.

Ispred sebe odjednom začuju topot kopita. Anne Johnson pritegne uzde. Zaprega uspori kretanje. Žene su pažljivo osluškivale šumove »brasade«. Šum postane glasniji. Začuju se grubi glasovi muškaraca, čak i zveckanje žvala. Zatim se na putu ispred kola pojave jahači.

Desetak je ljudi u plavim zaprašenim uniformama jahalo u poprilično neurednoj formaciji. Lica su im bila crvena, ali ne od žege. Jedan je od vojnika mahao bocokom viskija.

Pošto su ugledali kola, zatihnu. Zauzda ju konje ispriječivši se na putu.

Kad je ugledala plave uniforme, crte lica Anne Johnson postanu još tvrde. Žena zaustavi zapregu i uspravi se na boku.

Neki krupni narednik prijaše kolima. Zauzda konja pokraj kola i dotakne obod šešira. Mesnato mu se lice iskrivi u odvratno cerenje.

– Dobro dan, gospode!

Anne Johnson je šutjela ni ne pogledavši čovjeka. Narednik se nasmije gotovo prijeteći.

– Pozdravio sam vas, gospodo. Kod moje kuće, u Illionisu, postoji običaj uzvraćanja pozdrava.

– Sada niste u Illionisu! – oštro će Anne Johnson.

– Hahaha! – smijao se narednik. – U pravu ste, gospodo. Hahaha! Jeste li to čuli? – zapita okrenuvši se vojnicima. –

Nismo u Illinoisu, hahaha... nije li to dobro? – Opet pogleda žene. – Da, u Teksasu smo, gospodo. Na žalost... samo to mogu kazati! Pokraj tih žega čovjek siđe s uma. Ako čovjek nema pri ruci nikakvo piće, može si samo izraziti iskrenu sućut. – Izvuče bocu viskija iz torbe na sedlu, otčepi je i povuče dobar gutljaj. Oči su mu se sasvim suzile i grozničavo su sjale od silnoga pića.

– Ne biste li konačno oslobodili put da možemo proći? – nestrpljivo ga zapita Anne Johnson.

– Teksašanke ste, zar ne? – Narednik se nagne naprijed. – Žene ustanika! – Ispljune.

Anne Johnson je zaprepaseno šutjela. Narednik se opet okrene k vojnicima.

– Jeste li čuli? To su žene ustanika!

– Kad bi barem sve bile lijepe poput male... – poviče neki mladi kaplar pritjeravši konja.

– A kamo ćete sada? Odmorete s nama!

– Oslobodite put. Pijani ste! – gnjevno će Anne Johnson.

– Pijan... zar tako? – Kaplar polagano kimne. Lice mu se odjednom uozbilji. – Dakle, pijani smo! – Okrene glavu. – Jeste li čuli? Te ustaničke žene kažu da smo trešteni-pijani!

– Propustite nas! – vrištavim glasom poviče Anne Johnson.

– Polako! – reče narednik.

– Najprije moramo raščistiti stvar. Kazali ste, dakle, da su vojnici Armije SAD pijani. Vrijedate nas!

Anne Johnson bez riječi podigne uzde. No mladi se kaplar sagne i dohvati glavu jednoga

konja. Anne Johnsonom munjevito posegne za bičem, izvadi ga iz držača i podigne.

Prasne hitac. Eve Johnson vrisne i objema rukama uhvati majku. Nešto trgne Anne Johnson prema natrag. Nije bila povrijeđena, ali je tane presjeklo držak biča iznad njezine ruke.

Narednik sada prebaci konju preko vrata i preskoči na bok. U sitnim mu očima zasja gnjev. Istrgne Anni Johnson uzde iz ruke.

— Bičevati ste mogli prije svoje robove. Ali ta su vremena prošla. Ustanička nas žena sasvim sigurno neće udariti bičem.

— Ostavite me na miru! — poviče Anne Johnson, pošto ju je narednik podigao sa sjedala i gurnuo s kola.

— Majko... — poviče djevojka i skoči. No dvije je šake dohvate s leđa. Branila se, otimala, ali nikako se nije mogla osloboditi zahvata. Smijući se, kaplar je podigne s boka i spusti u sedlo ispred sebe.

Eve Johnson je vikala. Na licu je osjećala vrući zadah alkohola. Bučni smijeh vojnika ju je gotovo zaglušio. Srce joj je divlje udaralo.

Zahvat naglo popusti. Djevojka padne u prašinu. Haljina joj se razdere. Zajeca i uspravi se. Kaplar se odmah nađe pokraj nje. Dograbi je i smijući se odvuče u visoku travu pokraj ceste.

— Eve! — poviče Anne Johnson. — Gospode... Eve! Što to radite s djetetom?! Ostavite je! Pustite je! Nebesa... ta kakvi ste vi muškarci! Zar ne znate za pristojnost? Ne znate više što radite... pijane svinje!

Narednik je ušutka žestokom pljuskom.

— Prestani zapomagati! Dok ste mučili vaše robove, niste ni suze prolili. Niste znali za suze ni dok su vaši muškarci na bojištu ubijali stotine tisuća naših mladića!

— Zar vi nikoga niste ubili? Koliko ste ih vi poubijali? — prošapta Anne Johnson gotovo na kraju svojih snaga.

— Mi smo se borili za slobodu! — Sarednik sada obide kola. Nitko se više nije osvrtao na Anne Johnson.

Drugi su vojnici u međuvremenu također sjahali. Supijano su teturali, smijali se, bučno dovikivali kako će već pokazati ustanicima i njihovim ženama.

Lica su im bila crvena, nabrekli od alkohola. U očima im je plamtjela životinjska požuda: promatrali su djevojku koja se očajnički borila s kaplarom. Pošto se pridigla, čovjek je opet baci u travu.

Kaplar se baci na djevojku i objema joj rukama pritisne ramena, zatim prička da joj popuste snage. Zatim joj munjevito strgne haljinu s tijela. Tkani-na zašušti. Eve Johnson stane još jače vikati.

Vojnici se sada natisnu oko kaplара i Eve. Odvratno su se smijali, neki se čak i sagnu da bi je pridržali. Znoj im se slijevao s lica, ali to više nisu osjećali. Čuli su i vidjeli još samo Evu Johnson, kojoj se otpor lomio pod čvrstim šakama vojnika.

I tada prasne hitac...

Kaplar se propne. Oči mu se razrogače u čudu. Neko mu se prigušeno krkljanje otme iz grla. Nesigurno opipa prsa, po-

tom padne prema naprijed. Licem se sruši u travu pokraj djevojke.

Vojnici su stajali kao uzeti. pogledavali su druga s nevjericom u očima. Zatim ispuste Evu Johnson i polagano okrenu glave. Djevojka se savije u grčevitom plaču.

Na kolima je stajala Anne Johnson. U rukama je držala karabin »spencer«... iz cijevi se još povijao dim. Nitko od vojnika se nije osvrtao na Anne Johnson, nitko više nije računao s opasnošću. Ipak, u rukama Anne Johnson se sada nalazila smrt.

— Dalje od moje kćeri! — procijadi Anne Johnson kroz zube.

— Prljavi psi! Dodi, Eve! Brzo!

Djevojka teturajući ustane. Kosa joj je u pramenovima visila preko oznojenog, od udaraca nabreklog lica. Požuri ka kolima i popne se na bok.

— Sve bih vas morala poubijati! — reče Anne Johnson s mržnjom u prizvuku glasa. — To ste zaslužili! uzjašite i nestanite prije nego što se predomislim! Požurite! Naprijed!

Izbuljenih očiju, vojnici su zurili u ženu. Odjenom su se otriježnili, ali se još uvijek nisu usudili ni pomaći.

— Duck... — zbunjeno prošapta narednik. — Ustrijelili ste Ducka. Ubili ste ga...

— I sami znate da je to bila nužna obrana. Nestanite sada!

— Ništa ne znamo! — Glas uniformiranoga je sada bio oštar. — Znamo samo da je Duck mrtav i da mu se u leđima nalazi tane. To je ubojstvo! Dodite! — Kimne vojnicima. Ovi podignu leš i pokrenu se. Cijev karabina ih je neprestano pra-

tila. Vojnici pođu ka konjima i uzjašu.

— To ćete okajati! — reče narednik uzevši uzde svoje životinje u ruke. Ostali obodu konje i projašu pokraj kola. Lica su im bila skamenjena. Anne Johnson je držala pušku u rukama sve dok vojnici nisu nestali iza zavoja. Zatim zadrhti, spusti pušku i prigušeno zajeca.

Poslije nekoliko minuta se opet uspravi. Lice joj je sada bilo sivo poput pepela. Sjedne pokraj kćeri i ogrli je rukom. Djevojka se nagnula naprijed, položila lice na koljena i tiho jecala. Ramena su joj podrhtavala.

Anne Johnson je šutjela. Na posljepku dohvati uzde i potjera zapregu.

* * *

Topot kopita se izgubi u guštiku »brasade«. Noću je zvučao ponešto prigušeno.

Svjetlo je gorjelo u maloj, mahovinom obrasloj kući od tesa-
nih greda, kojom su divljale povijuše. Sjene su plesale šipražjem. Jahači stignu na prostor ispred kolibe i sjašu. Uz lagano škrpkanje otvore se vrata. Netko otkoči pušku.

— Anne!

Prigušeni muški glas odjekne kroz noć.

— Abe!

Neka žena poruži iz kuće k tamnoj pojavi. Druga se žena pojavi na vratima. I druga dva muškarca pridu ka kući.

— Eve! — Bob Johnson čvrsto pritisne k sebi sestru koja je zajecala i bacila mu se oko vrata.

— Eve, zaboga, umiri se! Tu smo!

Stan Johnson se vrati ka konjima i povede ih do kolibe. Zatim svi uđu.

Sjednu za jednostavni stol u sredini prostorije. Anne Johnson pođe do ognjišta i raspiri vatru.

Sjedokosi rančer ozbiljno pogleda kćer. Ispitljivi je pogled klizio njezinim nabreklih licem, na kojem je bilo i ogrebotina.

— Kako to izgledaš, Eve? Što ti se dogodilo?

— Vojnici... Yankeeji. — Anne Johnson se vrati k stolu. — započelo je tako da su nas Fairfieldovi otjerali s ranča. Truck je iskoristio vlast što se krije iza njegove zvijezde i stavio je ranč na dražbu. Kupio ga je Denver Fairfield. Putem do kolibe, susrele smo pijane vojnike koji su nasrnuli na nas.

— A što je bilo s Eve? — Bob Johnson ustane.

— Prije nego što se išta moglo dogoditi, ustrijelila sam jednoga. — Anne Johnson pristavi vodu za kavu. — Ipak, sve je to bilo strašno.

— Morali smo stići ranije! — Abraham Johnson se osloni o stol objema rukama. — Ne možemo se više sakrivati. Fairfieldovi su prenapeli luk.

— Moć je u njihovim rukama, Abe. A Eve i ja smo osjetile koliko je to moć. Sasvim su nas legalno otjerali s ranča. Već su danima izvršene tjeralice s vašim imenima. Progone vas. Fairfieldovi su uspjeli u svemu. Bit će još i gore...

— Neće biti gore. — Abraham Johnson pričekava da njegova žena zakuha kavu i ulije je u lime-ne lončice. — Još ćemo vas noćas odvesti dublje u »brasadu«. Imamo skrovište koje nitko neće tako brzo pronaći.

— A onda?

— Onda... — Abraham Johnson čvrsto pogleda sinove. — Onda ćemo Bob, Stan i ja jahati i boriti se za naša prava.

* * *

Denver Fairfield ostavi svojega konja pokraj korita za napajanje u dvorištu. Njišući se u hodu, približi se glavnoj zgradi nekoć Johnsonovoga ranča. Obiđe je, zatim pride zgradi za ljude i otvori vrata. Šutke pogleda velike prostorije.

Denver Fairfield je saznao da u sjevernim državama vlada oskudica mesom. Predviđao je da će Yankeeji uskoro morati posegnuti za golemim zaliham mesa u južnim državama. A Fairfieldovi su svakako namjeravali sudjelovati u tom poslu. Denver je bio duboko uvjeren da će to biti veliki posao.

Otkako je brat Truck šerif Hardeman-Countyja, Fairfieldovi su stalno napredovali. Inače su rančeri u Hardeman-Countyju većinom prodavali svoje rančeve. Fairfieldovima je, naprotiv, uspjelo da znatno prošire svoj ranč. Ratna su vremena, čini se, prošla pokraj njih ne ostavivši nikakva traga.

Denver se vrati k svom konju. Htio je vidjeti i napajališta na području ranča.

Dok je prolazio dvorištem, začuje neki šum što ga je očito izazvala kovina. Denver Fairfield zastane kao ukupan. Kada je iza njega zašuštilo grmlje, polagano okrene glavu. Crte lica mu se trenutačno slede.

Pokraj trnovitog grma je stajao neki čovjek visok kojih šest stopa. Raskoračio se na prijesku. U desnoj mu je ruci tamno sjao »peacemaker« kolt.

– Bob... – prošapta Denver Fairfield. – Bob Johnson...

– Lijepo je od tebe što me još uvijek poznaš, Denveru.

Denver je teško disao. Napne se. Trudio se da previdi kolt što je bio usmjeren u njega.

– Što želiš ovdje? – zapita čvrstim glasom koji je ipak primio nešto svijetliji ton zbog silnoga uzbuđenja. – Nalaziš se na ranču Fairfieldovih. Poslije svega što se dogodilo, Johnsonovi ovdje nemaju što tražiti. Osim toga, za tobom je raspisana tjeralica. Bob. Isto tako za ocem, sestrom, majkom i bratom! Raspisana je nagrada od petsto dolara.

– Želiš li zaraditi taj novac, Denveru?

– Ne želim. Ali nestani... unatoč tome!

– Mogao sam misliti... doista, neće te zanimati novac što je raspisan za moju glavu! Dolaziš do novca na laganiji način! Korisno je imati brata kojega su Yankeeji imenovali za šerifa, zar ne?

– Što želiš? – grubo zapita Denver.

– Oh, ne mnogo. – Bob Johnson se naceri. – Kada su napustili ranč, Yankeeji su napali majku i Eve.

– Što me se tó tiče?

– Dvije si nevine žene naprosto izbacio s ranča. Da vi Fairfieldovi niste prigrabili ranč, to im se ne bi dogodilo.

Denver Fairfield se bez riječi okrene i pođe k svom konju.

– Stani, Fairfieldu! – zapovijedi mu Bob Johnson. Dnever pođe dalje. Sada se na drugoj strani dvorišta pojavi i drugi čovjek: Stan Johnson. U rukama je držao karabin »spencer«.

Dnever zastane. Podigne ruke i problijedi.

– Kukavičke svinje! – procijedi kroz zube. Znao je da više nema nikakvih izgleda. Ipak, ostane miran. Strah nije osjećao. U njemu je postojao još samo gnjev.

– Ne miči se! – reče Stan Johnson. – Budi savršeno miran. Došli smo da bismo obračunali.

– Kukavički psi! – promrsi Denver, zatim se baci na tlo i posegne za koltom.

Zakotrlja se tlom nastojeći se dočepati zaklona iza korita za napajanje. No smrt je bila brža...

Dva hica prasnu u dvorištu... Denver Fairfield ostane nepokretno ležati.

Bob Johnson gurne revolver u korice i teška se koraka zaputi k Denveru. Stan mu pride s druge strane.

Braća ne rekoše ni riječi. Sagnu se, podignu leš, prebace ga preko sedla i povežu lasom. Zatim potjeraju konja. Životinja se kasom udalji iz dvorišta ranča da bi sama pronašla put kući.

* * *

Uplašeni je konj uzduž i poprijeko nosio Denvera Fairfielda da bi tek uvečer dokasao na ranč Fairfieldovih.

Sunce je već bilo daleko na zapadu. Večernje je nebo poprimilo crvenkaste tonove.

U glavnoj zgradi Fairfieldovog ranča su upravo upalili svijeće i odnijeli ih u sobu Edne Fairfield. U kasno poslijepodne, izdahnuła je žena rančera.

Teški zimski mjeseci u vlažnom i hladnom zatvoru Crowella sasvim su uništili njezino

zdravlje. Na njoj je jedva bilo išta više od kože i kostiju, i tako je sada ležala, blijeda poput voška, na sniježnobijelim jastucima. Premda je smrt zagladila njezine oštre crte, obrazi su joj bili duboko upali.

Jerry i Harriett Fairfield uđu u prostoriju. Jerry šutke stane pokraj majčine postelje. Harriett je plakala. S lijeve i s desne strane postelje su gorjele svijeće. Na stolcu uz podnožje postelje nepokretno poput kipa sjedio je Jessup Fairfield; u njevoj je gorčini promatrao svoju mrtvu ženu, s kojom je podijelio mnogo teških godina, koja mu je rodila petero djece.

Nije ni čuo topot kopita što se približavao. Jerry i Harriet tiho napuste prostoriju i pođu na kućna vrata.

U tom trenutku konj uđe u dvorište i zaustavi se pokraj pojila. Bojažljivo zanjšti.

Djevojka krikne. Jerry potrči ka konju. Prepoznavši mrtvacu, zaprepašteno zastane.

— Denver... — reče gotovo sipljivim glasom. — Gospode... To je Denver... — Prereže laso. Leš padne na tlo. Konj uplašeno otpleše u stranu.

— Oče! — poviče Jerry Fairfield. Potrči u kuću. Sabere se tek na pragu. Zastane i zbunjeno pogleda sestru. — Denvera... su... ustrijelili.

Harriett se nasloni na dovratak i zajeca. Zdvojno strese glavom.

— Najprije majka... a sada i Denver...

— Odmah ću odjahati u Crowell i dovesti Trucka. Prokleti Johnsonovi! — Jerry Fairfield se okrene i požuri u staju. Nešto kasnije izvede svojega konja.

Sunce je sada poput crvene lopte stajalo na nebu. Činilo se da će u svakom trenutku dotaći zemlju.

— Ne govori ocu za Denvera — reče Jerry sestri. — Saznat će na vrijeme.

Sestra mu samo kimne. Mlađić podigne mrtvoga brata u sedlo, priveže ga, uzjaše i odjaše put zapada.

VII

Poslije pokopa Edne i Denvera Fairfield, Truck pojača postragu za Johnsonovima. Istina, kao i svi u Countyju, znao je da su se Johnsonovi zavukli u »brasadu«. Međutim, u guštiku su postojale tisuće skrovišta. A nitko u pokrajini ne bi Johnsonove odao omrznutim Fairfieldovima, još manje Yankeejima. Svi su ih mrzili.

Uzrok tome je bio pojačani pritisak okupacijskih jedinica na stanovništvo. Na otpor stanovništva prema Sjevernjacima, ovi su reagirali neobično oštro. Dražbovatelj i sakupljač poreza je gotovo svakoga tjedna iznio na dražbu koji ranč ili farmu.

Fairfieldovi su bez po muke kupili četiri najveća ranča i sada su posjedovali gotovo polovicu Hardeman-Countyja. Istina, vojnim se vlastima nije sviđala obiteljska razmirica između Johnsonovih i Fairfieldovih. No potonji su bili neophodni okupacijskim vlastima, tako da su im ove mnogo štošta progledala kroz prste, čak i kada je Truck, kao šerif, prekoračio svoja ovlaštenja postupajući protiv Johnsonovih.

Deset dana poslije ubojstva Denvera, Jessup Fairfield odja-

še na grobove žene i sina u Crowell. U kasno poslijepodne krene natrag. Zrak je bio sparan. Jahao je polagano. Put ga je vodio kroz »brasadu«. Žega se poput guste kaše nagomilala među šipražjem. Starac se znojio.

Silno je omršavio. Ramena su mu bila upala, glava je postala četvrtasta. Prije je djelovao snažno, gotovo mladenački. No dvije smrti u obitelji su sasvim srušile njegov izgled, zasjekle mu u lice duboke i ogorčene bore.

Nije se osvrtao na okolinu. Razmišljao je o ženi i mrtvim sinovima. Denvera više nije ni vidio. Kad je on stigao u Crowell, lijes je već bio zabijen čavlima. No najmlađega je sina vidio gdje umire pokošen plotunom iz vojničkih pušaka. S time je zapravo sve počelo. Morao je doživjeti patnje žene koja je ležala na trulim daskama u zatvoru Crowella. I sve se to dogodilo samo zbog toga što su oni, Fairfieldovi, oduvijek bili protiv tog nesretnog građanskog rata. I od toga je nastao obiteljski rat Johnsonovih i Fairfieldovih što je za obje obitelji bio još gori od građanskog rata.

Nerazumnost je nepobjediva! Jessup Fairfield je to morao spoznati. No drugi to nisu spoznali, pa ni njegovi sinovi. Zaslijepila ih je mržnja. Smrt žene učinila je starca zamišljenim, otvorila mu oči. Bio je sit tih sukoba, bio je spreman zaboraviti mnogo štošta. No također je spoznao kako više ništa ne može izmijeniti. Taj će sukob potrajati i dalje, sve do gorkoga svršetka.

Jessup Fairfield žmirne put zlaćanoga sunca... i to je bilo

posljednje što je učinio.

Iz guštika odjednom sijevne, potom odjekne prasak...

Jessupa Fairfielda tane pogođi u leđa. Padne konju na vrat. Životinja se silno uplaši, propne se, zbaci jahača i pobjegne glavom bez obzira.

Premda je naglavce pao s konja, Jessup Fairfield je još uvijek pred sobom vidio užareno sunce. Nije se mogao ni pomaći. Bol također nije osjetio. Ni šum nije čuo. Nije ni primijetio kako je čvrsto pao na tlo i ostao ležati u savijenom položaju.

Jessup Fairfield je umro lakom smrću. Čini se da je priželjkivao smrt i nije joj se odupirao.

* * *

Kada je kolnim putem kroz »brasadu« dojahao jahač, bio je već mrak.

Životinja se odjednom uplaši. Jahač trgne revolver. Konj tiho zanjšti, zastane i otpleše u stranu.

S revolverom u ruci, jahač se ogleda. No uzalud je pokušavao proniknuti mrak. Naposljetku oprezno isklizne iz sedla i načini nekoliko nesigurnih koraka. Potom naiđe na neku zapreku na tlu. Spotakne se, gotovo padne, potom zapazi mrtvaca. Pošto se sagnuo i okrenuo leš na leđa, pogledao lice i zapalio šibicu da bi pouzdano ustanovio da se nije prevario, zaprepasteno se trgne i nekoliko trenutaka ostane kao uzet. Šibica se ugasi. Zapali još jednu na noktu palca.

Truck Fairfield prokune promuklim glasom. S mukom odvuče očev leš do konja, zatim ga uz najveće napore podigne u sedlo. Sav znojan, konačno i

sam uzjaše. Potjera konja brzim kasom.

* * *

Krvavocrveno sunce dizalo se iza brda na istoku. Gusta jutarnja magla povijala se oko šipražja uz South Fork River.

S ranča Fairfieldovih su dolazila dva jahača. Jahali su jedan pokraj drugoga. Lica su im bila skamenjena. Na jutarnju se hladnoću nisu obazirali.

Za nepuni sat jahanja stignu do mjesta, na kojem je Truck Fairfield noćas pronašao oca. Zauzdaju konje i sjašu. Jerry se oprezno ogleda. Na boku je držao opetušu »spencer«. Truck se sagne nad isušenu mrlju krvi u prašini.

— Tane je u leđima — reče promuklim glasom.

— Svinje! — Jerry zgrči ruke oko puške.

— Hitac je ispaljen zapadno od tog mjesta. — Truck Fairfield se uspravi i pođe rubom kolnog puta. Zvijezda na njegovoj košulji je sjala nekim mutnim sjajem. Pažljivo je promatrao gusto grmlje. Dva ga puta temeljito pretraži i pronade trag. Grančice na grmovima bile su polomljene i ležale su na tlu obraslom mahovinom. Na mahovini su ostali tragovi obuće.

Šerif uđe u guštik i pronade tragove kopita. Likujući mu smiješak zatitra oko usana. Potom napusti guštik i vrati se k bratu.

— Uхватit ćemo ih. Dodi, Jerry! — Uzjaše i potjera konja u guštik. Brat ga je slijedio.

Zađu u guštik, slijedeći trag na mekanom tlu.

Abraham Johnson podigne stari karabin »sharp« k rameu i pažljivo nacilja. Pošto je odjeknuo hitac, razbježi se stado antilopa. Mlada antilopa padne.

Abe Johnson spusti pušku, dohvati konja za uzdu i otkorača k antilopi.

Životinja nije imala ni pune tri godine. Krzno joj je bilo toplo, oči široko otvorene. Sjedokosi rančer čučne pokraj antilope, izvadi lovački nož i raspa-
ra krzno, Krvavo se meso pušilo. Vješt看 potezima noža, Abraham Johnson odvoji najbolje komade mesa i uvije ga u kožu što ju je skinuo sa životinje.

Bilo je podne. Sunce je nesmiljeno palilo zemlju. Abraham Johnson je bio toliko zadubljen u svoj posao da nije ni čuo jahače što su izjahali iz guštika i zauzdali konje na rubu male čistine.

Pošto se Abraham Johnson uspravio i obrisao znoj sa čela, začuje oštri glas, od kojega mu se gotovo sledi krv u žilama. Okrene se nekim olovним pokretom.

Jedan od muškaraca se podrugljivo naceri:

— Lijepa antilopa, doista! Prava je šteta što nećeš kušati njezino meso.

Kada je ugledao dva jahača, Abraham Johnson na trenutak ostane bez daha. Na košulji jednoga zapazi mutni sjaj zvijezde. U idućem trenu teški je kolt u šerifovoj ruci. Truck Fairfield polagano sjaše. Osakaćena mu je lijeva ruka visjela uz tijelo. Jerry ostane u sedlu.

— Živio, Juhnson! — reče šerif. Johnson je šutio. — Naš otac je mrtav. Jesi li već čuo za to?

Bio je otprilike tvoje dobi, zar ne?

Abraham Johnson ne reče ništa. Bez straha je promatrao visokog, mršavaog čovjeka širokih ramena.

— Ipak je bila vaša greška što ste tada, za vrijeme rata, odali Stevea. Još je veća bila greška što ste Stana izvukli iz zatvora. To vas je učinilo odmetnicima i zbog toga ste izgubili ranč. Najveća vam je greška što ste ubili oca. Morali ste barem zamesti tragove. Jesi li ga ti osobno ustrijelio, stari?

Abe Johnson je i nadalje šutio.

— želim znati jesi li ti pucao u oca? Tko je ocu pucao u leđa, ha?

Truck je sada vikao. Stajao je ispred staroga Johnsona, držao ga za ovratnik i tresao poput mokre mačke. No Johnsonove su se usne sledile u usku crtu.

— Ustrijeli ga, brate... naprosto ga ustrijeli! — poviče Jerry.

— Želim znati to je ubio oca i gdje su Bob, Stan i žene? — propuše Truck.

— Neće ti reći. Ta pogledaj ga samo! Radije će dopustiti da ga ubijaš — poviče Jerry.

— Od grma, iz kojega je ubijen otac, jedan trag vodi na ovu čistinu.

— Vodi još i dalje — reče Jerry.

— Dakako, ali slijedimo li ga dalje, zacijelo ćemo upasti u zasedu. Zar vjeruješ da su svi sinovi staroga sišli s uma? Drže na oku put do svojega skrovišta. Ne, brate moj, vratit ću se s vojskom i izdimiti gnijezdo tih nitkova. Zasad ćemo se zadovoljiti sa starim.

Truck povuče sjedokosog rančera za sobom.

— Uzjaši, i to brzo!

— Što namjeravaš sa mnom?

— Za tobom je raspisana tjeralica. Šerif sam i lišavam te slobode. Sve se odvija prema pravu i zakonu. — Turck Fairfield se podrugljivo nasmije. Pregleda torbe na rančerovu konju, bojeći se da bi u njima moglo biti oružje. Zatim pričekada rančer uzjaše. Potom se i sam vine u sedlo.

— Jahat ćeš ipred nas, Johnsone. Kreći!

— Ja bih ga naprosto ustrijelio — reče Jerry Fairfield. — Zajtjerao bih mu nešto olova između trulih rebara, tako da i sam osjeti kako je to. Možda je upravo on ocu pucao u leđa.

— To ćemo ustanoviti.

Ljudi šutke odjašu natrag na put.

* * *

Tri sata kasnije, na cesti za Crowell, Truk Fair — zapovjedi da se zaustave.

Tri jahača zastanu u sjenu razgranate topole. Truck Fairfield napne kolt svojega kolta i pritjera konja k starom Johnsonu.

— Zar ni sada nećeš govoriti, gospodine? Zar nam nećeš reći tko je ustrijelio oca?

Abe Johnson na trenutak zaviuri u malo i prijeteće grlo cijevi. Zatim okrene glavu u stranu. Mršavo mu je lice u tom trenu djelovalo kao da je izrezbareno u hrastovini.

Truck Fairfield gurne kolt u korice. Skine laso s roga i vješto prebaci omču preko neke suhe grane. Omča se zanjiše tik ispred glave sjedokosog rančera.

– Zar još uvijek nećeš govoriti?

Abe Johnson ga ponovo pogleda.

– Pravda i zakon, zar ne? – promrmlja podrugljivo. – Što se drugo može očekivati od jednoga Fairfielda? Požuri, Truck, ubij me! Od mene nećeš ništa saznati, baš ništa!

Lice šerifa se iskrivi. Gnjevno podigne osakaćenu ruku i munjevito udari. Starac se zaniše u sedlu. Objema rukama prekrije lice. Suze mu navru na oči.

– Bravo, brate! – usklikne Jerry Fairfield. U očima mu se raspali divlja vatra.

– Neću kazati... ni riječi... – dršćući prošapta Abe Johnson. – Ni riječi! Pa makar me ubio! Kazat ću samo da je dobro što Fairfieldovi nestaju jedan po jedan... bilo na koji način!

– Prokleta pseto! – zaurla Jerry Fairfield kao da je sišao s uma.

Truck Fairfield se nagne naprijed, namakne Abeu Johnsonu omču preko glave. Zatim je polagano stegne.

– Kaži još jednom što si maločas kazao, stari... ponovi!

Krv se slijevala niz obraze Abea Johnsona, tekla preko vrata i nastajala ispod ovratnika košulje. Starac se opet zaniše u sedlu.

– Nije šteta... nije šteta ni jednog Fairfielda koji otputuje u pakao – procijedi starac kroza zube. Pri tome pogleda Trucka plamtećim pogledom.

– Te prljave životinje! – progundja Jerry Fairfield. – Skrivili su smrt Stevea i majke. Ubili su Denvera i oca. I on još uvijek tako govori. Okladio bih se

da je on nahuškao Stana i Boba. No možda to nije bilo ni potrebno. Podjednako su ludi, kao i on.

Mladić sada izgubi svaku kontrolu nad sobom, sagne se iz sedla i divlje udari starčevoga konja. Truck Fairfield iznenađeno ustuken u stranu. Konj zaništi i pojuri. Stari Johnson prigušeno zakrklja. Pošto se laso napelo, ispadne iz sedla.

Svaki pokret zamre. Tijelo čovjeka, bez imalo snage, zaniše se na grani, amo-tamo.

Abraham Johnson je bio mrtav.

Sav blijed, Truck Fairfield okrene glavu i reče:

– Glupane! Što si to uradio?! Htio sam ga samo ispitati.

– Sada ima što je zaslužio! – progundja Jerry. – A što mi imamo od toga? – razdraženo se izdere Truck. – Upravo ništa! Samo nevolje... Predbacit će mi da sam provodio pravdu linča.

– Ionako ti ne bi ništa kazao. A sigurno je da bi ga objesili. Što se tebi može predbaciti? Ta nosiš zvijezdu!

– Da... još je nosim. Ali to ništa ne znači. Osjeti li vojna uprava nezgode koje sam izazvao, ostat ću bez zvijezde. A onda je kraj mnogim povlasticama.

– Zašto bi ti imao nevolja zbog mrtvoga ustanika?

– Zašto... zašto... Postoji tišuća razloga. U Hardeman-Contyju nismo obljubljeni, a pukovnik Wolcott mi je već ne jednom predbacio obiteljsku razmiricu. Otprilike znam što će mi sada kazati. Johnsonovih bismo se riješili na sasvim legalni

način. Cijela bi obitelj bila osuđena na smrt zbog ubojstva. Yenkeeji bi objesili muškarce a žene poslali na doživotnu robiju. Sada si sve samo otežao.

— Pa dobro... u redu. Kaži samo da sam blesav — žestoko propuše Jerry. — Ipak mi nije žao. Hoćemo li skinuti leš?

— Nećemo! — Truck okrene konja. — Neću odjahati u Crowell s lešom staroga Johnsona. Nisam lud... Stari ostaje ovdje. Netko će ga već pronaći, a svi će naslutiti što se krije iza toga. Ali tako će barem svi znati da mi ne znamo za šalu. Ti ćeš sada kući. Zapita li te tko što se dogodilo, reći ćeš da ništa ne znaš. A ja ću pokušati srediti stvar. I pomoli se brate, da sve prođe kako valja!

Truck Fairfield potjera konja i odjaše put zapada. Brat je šutke zurio za njim. Još jednom pogleda sjedokosoga rančera, zatim odjaše u »brasadu«.

Nije više ni vidio kako su doletjele vrane i sjele na grane stabla o kojem je visio starijac.

* * *

Sutradan ujutro, neki farmer doveze leš staroga Johnsona u grad. Nešto kasnije stigne Trucku Fairfieldu teklić vojnoga zapovjednika i zapita ga može li objasniti tu tajanstvenu stvar. Truck mu odgovori niječno, ali primijeti da mu teklić ne vjeruje.

Cijelo prijedodne ostane u uredu, nemirno šetajući prostorijom. Uvijek je ponovno prilazio prozoru i pogledavao na ulicu. Leš su odnijeli stolaru koji je izrađivao lijesove.

Sve ostane mirno. Unatoč tome Truck Fairfield osjeti kako

u mjestu vlada neka čudnovata napetost.

U to se doba u saloonima okupilo vrlo mnogo ljudi, čak i više nego obično. No unatoč tomu je vladala tišina koja je izazivala sumnju.

Oko podneva ljudi napuste saloone. Počnu se okupljati na ulici. Gusti se redovi svjetine odjednom šutke pokrenu. Prije teći su se približavali k šerifovom uredu.

Truck Fairfield ih je promatrao. Malo odmakne zavjesu i ugleda mršava lica, na kojima je oskudica rata ostavila svoj trag. Oči su im hladno sjale.

Truck Fairfield se uznemiri. Na tranutak pogleda u smjeru City Halla. Stražar, koji je inače stajao ispred zgrade, sada je naprosto nestao.

Serif pođe k ormaru s puškama i izvuče sačmaricu »parker« s prepiljenim cijevima. Brzo je nabije i otpusti kolt u koricama. Pošto se vratio prozoru, gomila je stigla gotovo do zgrade.

U istom trenu iz dvorišta City Halla izjuri nekoliko desetina vojnika u plavim uniformama s karabinima »springfield« u rukama. Gusti lanac stražara rasporedi se ispred šerifovog ureda sve do City Halla. Truck odahne. Ostavi oružje i pođe k vratima. Čim se pojavio, gomila ga stane proklinjati. Neki su ljudi čak prijeteći podigli šake. Vojnici se odmah pokrenu. Na puške su nabili bajonete i usmjerili ih na ljude.

— Ubojice! — poviče neki čovjek iz gomile. — Prljavi ubojice! Svinje... naprosto ste objesili staroga Johnsona! I takav čovjek još nosi zvijezdu!

Neki kaplar bezizražajna lica pride k Trucku i vojnički ga pozdravi.

– Pukovnik Wolcott želi porazgovarati s vama, šerife.

Truck šutke kimne. Bez žurbe i naoko sasvim ravnodušno prijeđe preko ulice i popne se stubama City Halla.

Kamen odjednom zazuji zrakom i tresne u zid zgrade pokraj šerifa. Truck se lecne, no ne okrene se. Vojnici ispale dva hica u znak upozorenja. Svjetina je postajala sve nemirnija.

Kada je Truck ušao u ured zapovjednika, neki mladi poručnik šutke napusti prostoriju. Pukovnik Arthur Wolcott ustane iza širokog stola. Lice mu je djelovalo odbojno.

– Očekivao sam vas ranije, šerife.

– Zašto?

– Jutros su u grad dovezli leš, a vi me pitate zašto sam vas očekivao?

– Dosad vas nisam morao izvještavati o svakom lešu, pukovniče – suho će Truck. – Mrtvaca su odvezli k mrtvozorniku, zatim stolaru koji izrađuje lijesove. Ja ga nisam ni vidio.

– Premda bi vam to bila dužnost... kao šerifu.

– Dužnost je građana da me ne izvijeste o pronađenom lešu.

– Vrlo dobro znate zašto se to nije dogodilo. – Wolcott obiđe pisaći stol, stavi ruke na leđa i počne odmjerenim koracima šetati prostorijom. – Ljudi su duboko uvjereni da ste upravo vi povezani s tim ubojstvom nad starim Johnsonom.

– A vi?

– I ja.

– Onda je svaki razgovor su-

višan. Što želite od mene, pukovniče?

Wolcott okrene glavu.

– Koliko je istine u tim glasinama? Na koji ste način povezani s ubojstvom? U redu, za Johnsonovima je raspisana tjeralica, ali vi niste sudac.

– Nikada to nisam tvrdio, gospodine. Bila je to nesreća. – Truck Fairfield je djelovao mirno i sabrano. – Naprosto nesreća! Htio sam ga uplašiti. No njegov je konj odjurio i omča se stegnula.

– Prema tome, pronašli ste staroga. Onda također znate gdje se nalaze sinovi i žene.

– Približno, gospodine.

– U tom vam je slučaju bila dužnost da odmah dođete ova-mo i izvijestite me o ishodu vaših istraživanja. Vi ste, međutim, zanemarili dužnost i osobno se osvećivali. Poslušajte samo one ljude napolju!

Pukovnik pride prozoru. Truck Fairfield odmahne.

– Za sat vremena će se umiriti.

– Varate se! Sada građani konačno imaju slučaj, na temelju kojega mogu Armiji predbaciti da se ponaša despotski. Nemiri neće prestati. Zbog afere Johnson, naša će situacija biti još teža.

– Prijedite na stvar... kažite mi, molim vas, što želite od mene, pukovniče!

– Uopće nije važno što želim. Presudno je ono što moram učiniti pod pritiskom tih ljudi napolju. Moram pokušati uspostaviti koliko-toliko snošljive odnose sa stanovništvom Harde-man-Countyja. Bilo bi vrijeme da i ovdje već jednom zavlada mir. Ali vi niste u stanju pobri-

nuti se za to, Fairfieldu. Ljudi mrze vas i vašu obitelj. Budući da je stari Johnson pronađen obješen, bilo bi sasvim besmisleno da ostanete na položaju šerifa. Ne mogu vas više podržavati, šerife. Morate vratiti zvijezdu! Dok se ne održe redovni izbori za šerifa Countyja, dužnost će vršiti jedan od mojih narednika.

– Otjerat ćete me, dakle? Zbog tih ljudi napolju? – Truck Fairfield pokaže prema prozoru. Pride pukovniku, podigne osakaćenu ruku i gurne mu željeznu kuku pod nos. – Zbog tih sam ljudi izgubio lijevu šaku! Za rata su ti ljudi poludjeli i proklinjali su svakog koji je bio protiv rata. Johnson je bio jedan od njih. Pobrinuo se da mi strijeljaju brata. Pri tome sam izgubio šaku. Johnsonovi su skrivili smrt moje majke. Ustrijelili su mi brata Denvera, pa i oca. Negdje postoji granica. Premda nosim zvijezdu, ne mogu se pomiriti baš sa svime!

– Točno. Ni meni ne možete prebaciti upravo ništa: mnogo sam vam štošta progledao kroz prste. Ali što je previše, previše je! Staroga ste naprosto ostavili da visi uz rub puta. Prema glasinama ljudi, gavranovi su se već pozabavili njime. Navodno je to bio grozan prizor... A za te je ljude samo to važno. Bila je to vaša greška, Fairfieldu, nipošto moja!

Truck Fairfield spusti osakaćenu ruku. Shvatio je da je časnikova odluka konačna i nepromjenljiva. Šutke strgne zvijezdu s košulje i baci je na pisajući stol. Bez riječi pođe k vratima.

– Gospodine Fairfield... – Sada je Wolcottov glas zvučao pomirljivije. – Naše utanačenje u pogledu poreza ostaje, naravno, na snazi. Unatoč svemu, u prvim ste tjednima mnogo učinili za mene. Zahvalan sam vam za to.

– U redu.

Truck Fairfield napusti ured. Skamenjena lica potreži stražnji izlaz iz City Halla.

Nešto kasnije uzme svojega konja u staji za iznajmljivanje i sporednom ulicom napusti grad.

VIII

Na usamljenom ranču na rijeci, okruženom »brasadom«, Truck Fairfield pojavi se tek sutradan u kasno poslijepodne.

Nije stigao sam. Za njim je jahało desetak grubih ljudi u ispranim, sivim vojničkim hlačama što su potjecale iz Armije Konfederacije. Neki su preko ramena prebacili rasparane vojničke kapute. Svi su bili mršavi, neobrijani, a prljava im je odjeća vonjala na barutni dim iz posljednjih dana ratovanja.

Iz zgrade ranča iziđe Jerry s karabinom »spencer« u rukama.

– Truck? – Začudeno pogleda jahače koji su ga odmjeravali hladnim pogledima.

– Da, brate! – Stariji brat podigne lijevu ruku i kukom odmakne šešir na zatiljak. Ništa ne objasni bratu. Djelovao je zlovoljno i zatvoreno. Sjaše uz očito naprezanje.

– Sjašite, mladići, tu smo. – Zaputi se ka zgradi za ljude. Stranci sjašu i polagano pođu za njim. – Najprije sredite

zgradu, da biste mogli pristojno stanovati. Jedan neka odjaše na zapadni pašnjak i zakolje jedno govedo. Poslije podne ću vam pokazati stada.

Ljudi kimnu bez riječi. Truck Fairfield se teška koraka vrati ka glavnoj zgradi, gdje je Jerry još uvijek stajao zbunjena lica. Harriett se pojavi na vratima iza njega.

— Zdravo Truck!

— Drago mi je što te vidim, Harriett. — Truck Fairfield prođe pokraj brata ni ne pogledavši ga.

— Hoćeš li mi konačno objasniti što sve to znači?! — naposljetku se izdere Jerry. — Gdje ti je zvijezda?

— Još pitaš! — Truck Fairfield se okrene sav crven u licu.

— Izgubio sam je zbog tvoje gluposti.

— Stari ... stari Johnson? — tiho promuca Jerry.

— Dakako. Gavranovi su ga isključivali ... Ljudi u Crowellu su se pobunili. Sretan sam što sam čitav napustio grad ...

— A što će ti stranci ovdje? — Harriett osloni šake o bokove.

— Doveo sam momke iz logora veterana sjeverno od Crowella. Prije rata su bili kauboji, a sada su sretni što su pronašli posao.

— Posao?

— Dakako, posao! Pa što misliš? Nisam više šerif! Što ćemo sada raditi? O svemu sam dobro promislio. Svi tjeraju stada na sjever. U Kansasu postoji tržište mesa. Tamo se za grlo može dobiti trideset ili četrdeset dolara. A koliko ono vrijedi ovdje? Možda dva dolara. Bili bismo glupi kad ne bismo iskoristili tu zgodu. Imamo golemi

ranč. Ali on ne vrijedi ništa ako ne radimo! Razumiješ li?

— Naravno.

Truck Fairfield nevoljko kimne.

— Okupit ćemo stoku. Kauboji će je otjerati na sjever. Nadnice neće dobiti, već će sudjelovati u utršku. Sve sam utanačio s njima. Tebi, brate, nedostaje razuma za nešto slična!

Okrene se i uđe pokraj sestre u kuću. Jerry Fairfield je šutke stajao na dvorištu. Promatrao je kako kauboji uvode svoje konje u staju.

— A Johnsonovi ... — promrmlja preda se, zatim pojuri za bratom u kuću. Harriett pođe za njima.

— A što je sa Johnsonovima? — zapita Jerry.

— Nemam pojma. — Truck je stajao za štednjakom i ulijevao kavu u lončić. — Nisam više šerif. Neka Yankeeji brinu za njih.

— Ali ubili su oca, Denvera ... skrivili su smrt majke i Stevea. I tvoja je šaka ...

— Moja šaka ... da. — Truck zamišljeno kimne pogledavši željeznu protezu. — Svejedno! Sada ima važnijih stvari. Ta prokleta razmirica me više ne zanima. Zar ne shvaćaš, brate, da se sada moramo pobrinuti za ranč?

— Uхватim li kojeg Johnsona, naprosto ću ga ustrijeliti — reče Jerry.

— I time nam navaliti nove nevolje na vrat, nije li tako? Zar ti nije dovoljno što si do sada uradio?

Truck odloži lončić.

— Ponašaj se poput revolve-raša. Pri tome smo mi još uvijek u boljem položaju i uopće se ne

moramo truditi oko proganjanja Johnsonovih. Oni su zločinci, za kojima je raspisana tjeralica. Zakon će sve uraditi umjesto nas.

— Nekoć je svaki čovjek osobno bio zakon.

— Ta su vremena prošla. Što prije to shvatiš, bit će bolje za nas. — Truck Fairfield pride k bratu i čvrsto ga pogleda — Ti ćeš organizirati okupljanje stoke, a ja ću se pobrinuti da je otjeraju na sjever. Sada dođi do te upoznam s ljudima. Porazgovarat ćemo s njima o poslovima što nas očekuju idućih dana. Kad potjeramo stoku, bit će nam potrebno još barem desetak kauboja. Zasad ćemo s ovim ljudima izići na kraj.

Truck se okrene k sestri.

— Jedan će od mladića zaklati govedo i donijeti meso. Pobri ni se da ih dobro nahranimo. Već mjesecima žive o žilavu mesu i kukuruznom brašnu.

— Dobit će što im je potrebno Truck. — Djevojka se nasmiješi.

— Još nešto, Truck ... — pogleda ga sjajnim očima. — Drago mi je što si opet ovdje.

— I meni, sestro. Zvijezda šerifa može postati vraški teška.

Idućih su tjedana Fairfieldovi imali prepune ruke posla.

Obiteljska razmirica sa Johnsonovima je, čini se, bila zaboravljena. Stan, Bob, Anne i Eve Johnson su se još uvijek uspješno sakrivali. Premda je novi šerif — neki stariji narednik iz štaba pukovnika Wolcotta — pojačao traganje za njima, ono je i dalje ostalo bez uspjeha.

No svakako su još bili u Hardeman-Countyju. Jednog dana,

dok je Jerry s dva kauboja u »brasadi« okupljao neko malo stado, odjednom je netko zapucao u njega. Tanad mu je zviždala oko ušiju. Trenutačno se bacio na tlo i uzvratio paljbu. Nekoliko trenutaka kasnije je ugledao čovjeka kako nestaje u »brasadi«: bio je to Stan Johnson. Jerry ga je pokušao slijediti, ali nije uspio. No braća Fairfield su sada znala da moraju biti na oprezu.

Stado se brzo povećavalo. U nekoj dugačkoj dolini sa sočnim pašnjakom, sjeverno od ranča, Fairfieldovi su držali glavninu stada. Sva su grla nosila žig Fairfieldovoga ranča.

U međuvremenu su u zaposjednuti Teksas stigle vijesti koje su ukazivale na sve veću potražnju za mesom na tržištu sjevernih država.

Truck Fairfield unajmi još nekoliko ljudi, tako da je sada u zgradi za kauboje spavalo dvadesetpet jahača. K tome valja pribrojiti i tamnoputog kuhara. Stado je brojilo više od sedam tisuća grla.

Tek što su pripreme bile završene, odjednom su zaredali aktovi sabotaze. Budni su ljudi osujetili nekoliko uzastopnih pokušaja da se golemo stado natjera u »stampedo«. Osim toga, neprestano su se pojavljivale neke teškoće.

A kada su jedne noći zapraskali hici i tanad razbila stakla na prozorima glavne zgrade ranča, Truck Fairfield je sasvim točno znao da se iza toga kriju braća Johnson. Jerry je gotovo odmah iskočio iz postelje i potrčao prozoru. Tu ga okrne jedno

tane. Topot kopita se zatim izgubio u noći.

Sutradan ujutro je Truck zamišljeno sjedio za kuhinjskim stolom i zamišljeno zurio u lončić s kavom. Naposljetku reče:

— Krećemo još ovoga tjedna.

— Ljudi to nestrpljivo očekuju — reče Jerry. Na lijevoj je podlaktici nosio povoj.

— Johnsonovi se još uvijek žele osvetiti. — Truck Fairfield zlovoljno kimne. — Ne smijemo im dopustiti da upropaste naš rad.

— Ne bismo li s našim ljudima još jednom pročešljali »brasadu«?

— Zar da bi nam Johnsonovi za to vrijeme natjerali stado u stampedo? Nipošto, Jerry. Nećemo ih tražiti. Stado će mjesecima putovati do Kansasa, a mi u to vrijeme uopće nećemo biti ovdje. Ne bih htio da me ustrijeli koji strijelac iz zasjede. Nećemo putovati ni s ljudima. Uzet ćemo Harriett i poštanskom kočijom odvesti se u Kansas. Kasnije ćemo s ljudima odjahati natrag.

— Prokleti Johnsonovi! — Jerry Fairfield tresne šakom po stolu. — No zamisao ti nije loša, Truck. Otputujmo u Kansas! Tako ćemo se barem za neko vrijeme riješiti ove pokrajine, u kojoj nas svi mrze.

— No zato nam pripada barem polovica Hardeman-Coutyja — naceri se Truck. — Valja usporediti koristi i nedostatke. A kad se ujesen vratimo iz Kansasa, možda će Yankeeji već srediti Johnsonove. — Truck ustane — Prije nego što otputujemo, pobrinut ćemo se

za grobove Stevea, Denvera, oca i majke.

— A zašto da ne putujemo sa stadom? — zapita Jerry.

— Ne možemo to zahtijevati od Harriett. Ne, to ne dolazi u obzir. Predradnik će preuzeti brigu za stado. Mi ćemo otputovati kočijom. Tako ćemo imati dovoljno vremena da pronademo kojeg trgovca stokom i s njim utanačimo povoljnu cijenu.

— Kako želiš, Truck. Dosad si uvijek bio u pravu. — Jerry Fairfield iziđe. Truck pođe polagano za njim.

— Kaži ljudima da krećemo za tri dana — reče Truck Jerryju, zatim će sestri: — I ti se moraš pripremiti, sestro.

— Čemu? Ta nemam mnogo stvari.

— Kad jednom budemo u Kansasu, to će biti sasvim drugačije — sa smiješkom će Truck. — Dobit ćemo hrpu novca, a ti ćeš dobiti sjajnu haljinu.

Stado se pokrene. Truck i Jerry Fairfield su s vrha brda promatrali zbivanja u dolini. Kauboji su se s okolnih uzvisina spustili u kotlinu mašući dugačkim bičevima, šeširima, uzvičući promuklim glasovima.

Goveda su podigla četvrtaste glave. Rogovi su se sudarali uz mukli tresak. Životinje su prigušeno mukale. Sedam tisuća grla polagano krene put sjevera.

Uzvitla se silna prašina. Oblak prašine postajao je sve gušći. Naposljetku se pretvori u neku žilavu maglu, iz koje su se poput sjena pojavljivali jahači da bi opet nestajali u njoj.

– Pogledaj to samo ... – dirnuto će Truck Fairfield.

– Nebesa ... pogledaj to samo, Jerry! Sve to pripada nama. Čisto zlato! Ako samo pola stada stigne u Kansas, za nas je to čisto zlato!

Neki mršavi i žilavi jahač se sada odvoji od stada. Pojaše k braći i pred njima zauzda svog snažnog konja.

– Stado se pokrenulo, gospodine Fairfield. Pogledajte, stado je u pokretu!

– Vidim, Anders. – Truck Fairfield kimne predradniku. – Lijepo to izgleda, vraški lijepo!

– Tjerat ćemo ga prema sjeveru, gospodine Fairfield, u Abilene. Udarit ćemo Chisholm – Trailom i probiti se s našim »longhornima«. Nećemo izgubiti niti jednu životinju.

Lice predradnika je sjalo. Truck Fairfield se široko naceri.

– Potjeraj ga prema sjeveru, Anders. Vidjet ćemo se u Abileneu.

Predradnik kimne i okrene konja. Zatim odjaše k stadu. Zemlja je podrhtavala od topota stada.

Dva dana kasnije, Fairfieldovi pojašu put Thalijske, obližnjega grada istočno od »brasade«. Namjerno su zaobišli Crowell. Harriett Fairfield je bila blijeda od silnoga uzbuđenja i cijelo vrijeme nije izustila ni riječ.

Oko podneva stigne u grad kočija »Wells-Farga«. Fairfieldovi se ukrcaju. A kad se kočija zakotrljala put sjevera bili su duboko uvjereni da su ostavili iza sebe sva zla što su ih doživ-

jeli u Hardeman-Countyju. Smatrali su, da su se zauvijek izvukli iz obiteljske razmirice sa Johnsonovima.

Kočija je već gotovo čitav dan bila na putu. Slijedeća je stanica bila Vernon na granici Oklahome. Vožnja je dosad bila sasvim mirna i protekla je bez ikakvih smetnji.

Nešto ispred granice Countyja kočija se naglo zaustavi. Negdje prasne hitac i prene iza sna Trucka i Jerryja.

Vozač nešto poviče i naglo pritegne uzde. Kočija se zanjše, životinje zanjše, kotači zaškripe pod kočnicama.

Jerry Fairfield se nagne naprijed. I drugi putnici u kočiji – neki poslovni čovjek iz Illinoisa i dva profesionalna kockara – zaprepašteno pogledaju kroz prozore.

Jerry Fairfield se okrene blijed poput krede.

– Johnsonovi! – prošapta i trgne kolt iz korica.

Dva čovjeka širokih ramena odmah priđu kočiji i otvore vrata.

Jerry Fairfield odmah zapuca, ali u silnom uzbuđenju promaši cilj.

Djelić sekunde kasnije, u polumrak kočije liznu dva plamčića s grla cijevi. Jerry zastenje i presavije se. Oči mu se razrogače. Polagano se nagne naprijed i padne sa sjedala.

Poslovni čovjek i kockari odmah podignu ruke uvis. Harriett grčevito zaplače.

– Izidi, Truck! – zapovjedi visoki, suncem opaljeni čovjek. Bio je to Bob Johnson.

Truck Fairfield još jednom pogleda mrtvoga brata, pomiluje sestru po kosi i izide iz kočije.

Zastane pokraj vratiju. Bio je sasvim miran i sabran.

— Jerry je bio suviše brzoplet — reče Truck. — Često je bio takav.

— Eto, više neće biti brzoplet — reče Bob Johnson. — Ti znaš zašto smo došli ovamo. Namjeravali ste pobjeći. No mi smo vas posmatrali. Nije vas poslužila sreća, Truck.

— Tako je, Bob. — Truck Fairfield odmakne haljetak, zatim podigne osakaćenu ruku. — Ta zar ćete obojica povući oružje na mene, premda sam bogalj?

— Stan se neće umiješati. Središ li me, borit ćeš se s njim. — Bob Johnson gurne kolt u korice. — Posljednji si muškarac u obitelji Fairfield. Borit ćemo se pošteno.

— A što će biti s Harriett?

— Ne ubijamo žene. Neka se odveze dalje.

— Zašto ste odali Stevea? — tiho zapita Truck. — Da niste bili tako zadojeni, sve bi danas bilo sasvim drugačije.

— Nismo promijenili svoje mišljenje, Truck. Dobri smo Teksašani, a vi ste prokleti prebjeglice! To je istina.

— To je posljednji puta što si me uvrijedio, Bobe Johnson! — Truck Fairfield se nasmiješi. Bio je to smiješak čovjeka kojemu je smrt zavirila u oko. Zatim posegne za koltom.

S boka Boba Johnsona prasnje hitac. Udarac taneta odbaci Trucka leđima na kočiju. Zatim sklizne na tlo. Revolver mu ispadne iz ruke.

— Nisam... nisam mislio da si tako brz... — prošapta, zatim izdahne.

Bob Johnson gurne kolt u ko-

rice i zatvori vrata kočije, izvukavši prethodno Jerryja.

— Nastavite vožnju! — dovikne vozaču. Stan Johnson spusti cijev puške kojom je vozača držao u šahu.

— Jerryja i Trucka ćemo pokopati uz rub ceste. Krenite!

Čovjek na boku kola podigne uzde, pucne bičem. Kola se polagano pokrenu.

* * *

Harriett Fairfield je gotovo svisnula od boli zbog pogibije svoje braće. Sada je bila posve sama. No mogla je samo nastaviti ono što su oni započeli. Odveze se poštanskom kočijom u Abilene i prička dolazak stada.

Johnsonovi u međuvremenu napuste Hardeman-County a da ih potjere šerifa iz Crowella nisu uhvatile. U obitelji Fairfield nije više bilo nijednog živog muškarca. Bob, Stan, Anne i Eve Johnson su napustili Teksas i prešli na teritorij Arizone da bi tu podigli novi ranč.

* * *

Prošlo je mnogo mjeseci. Harriett Fairfield se vratila iz Kansasa. Vrlo je vješto pregovarala s nakupcima stoke i uspjela postići izvrsnu cijenu. Poslije odbitka udjela kauboja, ostalo joj je još trideset tisuća dolara. Među uzgajalima stoke u Hardeman-Countyju je sada bila najbogatija. U svojoj se novoj ulozi osjećala vrlo dobro.

Otpočela je i nova godina, a time i ponovno okupljanje stoke. Kauboji su uglavnom ostali na ranču Fairfieldovih, kojim je Harriett upravljala željeznom rukom. Činilo se da su joj događaji prethodne godine oduzeli

mladolikost. Sada je djelovala kao da je nekoliko godina starija, na licu joj se odražavala ogorčenost, bila je sasvim bezosjećajna. Njezina nastojanja su uvijek bila usmjerena na stjecanje moći i bogatstva, kojih se nikako nije mogla zasititi. I u tome je pokazivala upravo đavolску spretnost.

Prođu čitave dvije godine. Pošto je obiteljska razmirica u Hardeman-Countyju bila gotovo zaboravljena, jednoga dana stignu vijesti iz Arizone:

Tamo je navodno, dvadesetak jahača napalo neki ranč. Spalili su sve i izvršili grozno krvoproliće. Nitko na ranču nije ostao živ. Prema toj vijesti, ranč je bio vlasništvo obitelji Johnson.

Nekoliko tjedana kasnije, nekom kočijom stignu i neke stare novine iz Arizone. U njima je bio objavljen podulji izvještaj koji je potvrđivao tu vijest.

Sada se svi opet prisjete razmirice. Šerif Hardeman-Countyja je čak u nekoliko navrata odjahao na ranč Fairfieldovih da bi Harrietti Fairfield postavljao neugodna pitanja. Pojavio se čak i jedan savezni šerif. No budući da mlada žena nije pokazala nijednu slabu točku, istražne su radnje ubrzo obustavljene.

Ali nikako se nisu slegle glasine o tome kako se iza ubojstva u Arizoni ipak nalazi ona.

No samo je ona znala da je dvadesetak razbojnika, koji su u Arizoni uništili novi ranč Johnsonovih, primilo novac od nje i postupilo u skladu s njezinim nalogom. Osvetila se doslovce grozno. No za to je znala samo ona. Svi drugi su mogli samo nagađati o njezinoj krivnji.

Harriett Fairfield je u Hardeman-Countyju podizala sve više ograda oko sebe, postala je gotovo sasvim nedostupna. Ali njezina moć i bogatstvo su još uvijek rasli.

Zatim se jednog jesenjeg dana dogodi nesreća na ranču. Dok je vlasnica ranča stajala na dvorištu, neki bik izbije iz svog obora i naprosto je zgazi. Harriett umre još iste noći.

Nekoliko tjedana kasnije propadne i ranč. Trebalo je namiriti poreske dugove i vratiti kredite. Golemi je ranč prodan na draždbi. Prezimeña Johnson i Fairfield su nestala.

Razmirica je već odavna zamrla. Iznad grobova je još uvijek pirkao vjetrić »brasade«, i sa sobom je dašak po dašak odnosio zlo. Došla su nova vremena. Otpočela je godina 1868...

K r a j

U PRIPREMI:

Glenn Mortimer:

BANDITI S RIO GRANDE

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 7020 d, a za šest mjeseci 3510 d. U cijenu je uračunat i pretplatnički popust. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa: SOUR »Vjesnik«, Interna posredništvo, Zagreb, broj 30101-833-1216, za »Laso«.

Cijena za inozemstvo: DM 2,00, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,50. Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US 15,00.

Uplata na devizni račun 30301 – 620 – 16 – 25731 – 3252051 kod Udružene banke Hrvatske, Zagrebačke banke, Zagreb (za »Laso«, izdanje SOUR-a IRI)

Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6.

Zadnja kolor stranica 75.000 d, c/b stranica 50.000 d
Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem
Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7 1973. od 26. XI 1973
Rukopisi se ne vraćaju.

Sandra Carston:

Miris divljeg jorgovana

Uzbudljivo poslovno putovanje u Španjolsku donijelo je Ingi mnogo radosti, ali i suza i nesigurnosti. Upoznala je mladiće kojima se svidjela, ali ona želi čovjeka čiju ljubav ne može imati...